

CHRISTIAN RESEARCH JOURNAL

Nagtukí sa mga Kalihokan sa Relihiyon Karon — Nagduso sa Pag-ila sa mga Doktrina ug Matukiong Panghunahuna — Naghatag ug mga Katarungan sa Cristohanong Pagtoo ug Pamatasan

Espesyal nga Edisyon
2009 - Vol. 32, No. 6

A black and white photograph of a man in a dark suit and tie, looking down at an open book he is holding in his hands. He is positioned to the right of a vintage-style microphone on a stand. The background is a plain, light-colored wall.

Nasayop Mi
Usa ka Pagtulotimbang Pag-usab sa
Kalihokang “Iglesia Lokal”
ni Watchman Nee ug Witness Lee

CRI 2.0

Christian Research Institute
and the *Bible Answer Man* broadcast invite you to
join us in community and dialog on the internet.

FIND US AT

YouTube <http://www.youtube.com/CRIInstitute>
Vimeo at <http://vimeo.com/channels/51527>

FOLLOW US ON TWITTER

<http://www.twitter.com/hankhanegraaff>
<http://www.twitter.com/crinstitute>
<http://www.twitter.com/cribam>
<http://www.twitter.com/crjournal>

CHECK US OUT ON TUMBLR

<http://christianresearchinstitute.tumblr.com>

READ HANK'S LATEST THOUGHTS ON HIS BLOG

<http://hankhanegraaff.blogspot.com>

BECOME A CRI FAN ON FACEBOOK

<http://www.facebook.com/bibleanswerman#/pages/Bible-Answer-Man/55979377851>

On the Internet (including 24-Hour Credit Card Ordering): www.equip.org

By Mail:

CRI United States
P.O. Box 8500
Charlotte, NC 28271-8500

In Canada:

CRI Canada
56051 Airways P.O.
Calgary, Alberta T2E 8K5

On the Broadcast:

To contact the *Bible Answer Man* broadcast with your questions, call toll free in the U.S. and Canada, (888) ASK HANK (275-4265), Monday–Friday, 5:50 p.m. to 7:00 p.m. Eastern Time. For a list of stations airing the *Bible Answer Man* broadcast, or to listen online, log on to www.equip.org.

By Phone:

U.S. Toll-Free Customer Service Line
(888) 7000-CRI
Fax (704) 887-8299

Canada Toll-Free Credit Card Line

(800) 665-5851
Canada Customer Service
(403) 571-6363

Ang “Iglesia Lokal”

07 May Pagkakulto, Nitipas, o (Wala Magsubay sa Naandang) Orthodox? Usa ka Pagtulotimbang Pag-usab sa Kalihokang “Iglesia Lokal”

ni Elliot Miller

Bag-ong Mga Kalihokan sa Relihiyon/Pag-ila sa Mga Doktrina: Ang “mga iglesia lokal” (“local churches” kun LC) ni Watchman Nee ug Witness Lee, nga usa sa kinadak-an ug labing kusganong mga Cristohanong kalihokan sa China, nananom ug mga iglesia sa Estados Unidos sugod sa mga tuig 1960 ug kapin pa. Gidudahan dayon kini sa evangelical nga katilingban, ug wala madugay ginganlag erehison sa CRI ug sa ubang mga pagpangalagad ug ministri sa pag-ila. Apan, human sa unom ka tuig nga pagtulotimbang pag-usab, nakahukom ang CRI nga nasaypan pagsabut ang LC ug dili diay kini may pagkakulto o nitipas ba, kondili lahi lang. Hibalo ang mga hinungdan ning espesyal nga lima-ka-bahin nga sinulat, lakin na ang uban pang bilihong pagtulon-an kon unsaon pagbuhut—ug dili pagbuhut—ang pagpangalagad kun ministri sa pag-ila

08 Unang Bahin: Ang “Iglesia Lokal” isip Kalihokan ug Gigikanan sa Panagsumpaki

Nilahutay ang LC sa mga paglutos didto sa China ug sa mga pasangil sa Kasadpan nga kulto kini. Niay linangkob nga talan-awon sa kasaysayan nila, sukad sa pagkakabig ni Watchman Nee sa 1920 hangtud sa pagpagula sa usa ka “gimantalang sulat” sa 2007 nga nag-awhag nila sa pagbakwi sa tulo sa mga pagtulon-an ni Witness Lee ug sa pag-undang sa pagpangika nila sa mga Cristohanon

14 Ikaduhang Bahin: Naghisut sa Mga Gitagad sa Gimantalang Sulat: Kalabut sa Kinaiya sa Dios

Niñong si Witness Lee nga Amahan ug Espiritu Santo si Jesus. Wala sab siya moangkon nga nanudlo siya sa karaang erehiya nga modalismo. Nangusog ang mga tigsaway ni Lee nga nagkasumpaki kining duha ka pamahayag, apan duna ba silay wala makita sa mga sinulat ni Lee nga makapatakdo niini?

24 Ikatulong Bahin: Naghisut sa Mga Gitagad sa Gimantalang Sulat: Kalabut sa Kinaiya sa Pagka-tawo

Nanudlo si Witness Lee nga ang kahingpitán sa plano sa kaluwasan sa Dios mao nga mahimong Dios ang mga magtotoo. Morag erehison kini paminawon, apan sa dili pa nato sunogon ang mga basahon ni Lee (o idugang ba ang atong mga ngalan sa gimantalang sulat), dili ba angay nga sutaon una nato kon unsay gipasabut niya niana?

32 Ikaapat nga Bahin: Naghisut sa Mga Gitagad sa Gimantalang Sulat: Kalabut sa Pagkatinuod sa Evangelical nga Mga Iglesia ug Mga Denominasyon

Nagsulat si Witness Lee nga “gigamit ni Satanas ang mga organisasyon sa denominasyon sa pagtukod sa yawan-ong sistema niya aron sa paglaglag sa pamatigayon sa Dios sa hustong iglesianong kinabuhi.” Tungod niini daghang Cristohanong naghunahuna nga niñong si Lee nga ang iyang kalihokan ray dunay tinuod nga mga iglesia ug nga nasaag ug wala sa unibersohanong iglesia ang mga Cristohanon sa mga denominasyon; apan wala gyud moingon niini si Lee

38 Ikalimang Bahin: Naghisut sa Mga Gitagad sa Gimantalang Sulat: Kalabut sa Mga Buroka batok sa Mga Cristohanong Evangelical

Katulo na nangiha ang kalihokang “iglesia lokal” sa mga tigmantala ug mga tagsulat nga evangelical sa nilabayng tulo ka dekada. Para sa daghang evangelical naghimo kini sa LC nga mga tigsulong ug sa mga tagsulat ug mga tigmantala nga mga biktima. Apan, sa makausa pa, dili diay kini ingon niana kasimple

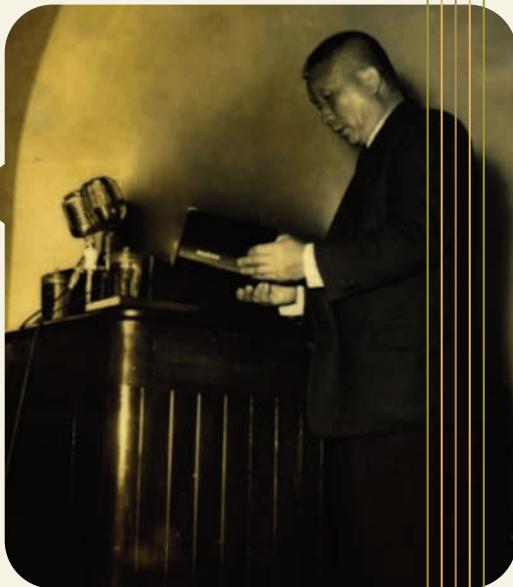
47 Ang Konklusyon Niini: Nasayop Mi

48 Dili Na Erehisong Hulga; Mga Hinigugmang Igsoon Na Karon diha ni Cristo: Nganong kalabut sa Mga Iglesia Lokal Dili Na Ko Manaway, kondili Modayeg Na Hinoon

ni Gretchen Passantino

Bag-ong Mga Kalihokan sa Relihiyon/Pag-ila sa Mga Doktrina: Gipatin-aw sa masikamag-susulat sa unang gipagulang sinulat nga nanaway sa LC sa America nganong nasayop man kaayo kalabut sa LC ang mga maniniksik ug mga pagpangalagad nga gidungog na sa pagkahusto nila

32/06
MGA SULOD

04 Gikan sa Pangulo

06 Epektibong Pag-ebanghelyo

Espirituhanong Boot Camp

51 Pangutan-a si Hank

Kulto Ba sa Mini nga Mga Cristohanon ang Mga Iglesia Lokal nga Gitukod ni Watchman Nee ug sa Batabata Niya nga si Witness Lee?

Nasayop Mi!

Ulohanong gisaysay ning JOURNAL nga gikuptan nimo karon ang kahingpitán sa unom-ka-tuig nga proyekto sa pagpaniksik kalabut sa usa ka kalihokang gitukod sa sinugdan sa usa ka Cristohanong Intsik nga ginganlag Watchman Nee. Samtang namatay si Nee alang sa iyang Mesias sa kampong bilanggoan sa mga Komunista, wala mamatay uban niya ang iyang pagpangalagad. Sa pagpanguna sa iyang batabata nga si Witness Lee, nikaylap ang pagpangalagad ug mensahe ni Nee gikan sa China ngadto sa tanang nasud nga naglibot sa Pacifico sugod sa Singapore ngadto sa Taiwan ug sa kapulihay ngadto sa Kasadpan. Sa 1962 nibalhig puyo si Lee sa Habagatang California ug nag-establishar sa mga iglesia lokal ug sa tigmantala niini nga Living Stream Ministry.¹

Isip Pangulo sa Christian Research Institute (CRI), napanunod nako ang daghang kasayuran babin sa mga kulto, sa mga tanghaga, ug sa nitipas nga Cristohanong mga teolohiya. Nagtoo ko nga isip organisasyon nangako nga mohimog maayo kaayong panugdang pagtuki, husto gyud ang kasayurang gihuptan namo. Sa nilabayng kapin sa 20 ka tuig balikbalik nga napamatud-an kining pagtooha. Apan dili sa tanang panahon. Tungatunga sa mga tuig 1970 ngadto sa 1980 gipasiugdahan sa Christian Research Institute, tinambayayongan sa mga tigpaniksik nga si Bob ug Gretchen Passantino, ang pagtuon sa mga iglesia lokal nga nahimong tinubdan sa sayop nga kasayuran.

Nagsugod paglutaw kining kamatuorana sa 2003 sa dihang gihangyo nako si Gretchen Passantino ug Elliot Miller, ang pangulong editor sa CHRISTIAN RESEARCH JOURNAL, nga mokuyog nako sa tigum uban sa mga representante sa Living Stream Ministry. Niadtong tiguma nadungog nako ang makadasig nga mga pagpamatuod sa mga doktrina mismo nga gisalikway kono sa mga iglesia lokal. Tagsatagsa, ug sa kaugalingon nilang mga pulong, nanghimatuod ang mga representante sa mga iglesia lokal sa pagtoo nila sa usang Dios, nga gipadayag sa tulo ka persona nga managlihi sa walay katapusán; sa realidad nga dili gyud mahimong Dios sa ranggo sa pagka-Dios ang mga tawo; ug sa kamatuoran nga “iglesia ra sila” imbis nga “sila ray iglesia.”

Tungod niana, gipasiugdahan nako ang usa ka proyekto sa pagtuki nga nisangpot sa ulohanong sugilanón ning Espesyal nga Edisyon sa CHRISTIAN RESEARCH JOURNAL. Gihimo ang panugdang pagtuki dili lang sa Estados Unidos kondili sa lagyong mga dapit sab sama sa China, Taiwan, South Korea, ug England. Naglambigit kinig mabinantayong pagtuon sa gatusan ka basahon, papiles, mga dokumento sa iglesia, ug mga audio ug video recording. Apil pa ngani ang mga dokumento sa hukmanan.² Malakbit-asoy ang resulta sa panugdang pagtuki namo ning tulo ka pulong (Nota: duha ra sa Cebuano): “Nasayop mi!”

Niington si Gretchen Passantino, “Nasayop ko,” sa usa ka magtotoo sa Shanghai nga giblanggo sukad sa pagkahimugso sa iyang anak nga babaye hangtud nag-17 anyos kini. Niington si Elliot Miller, “Nasayop ko,” sa usa ka tawo sa Fuqing nga nabilanggo sa 24 ka tuig tanan. Gisulti nila kini dili lang tungod sa gibati nila niadtong higayona. Dili! Gisulti kini human sa mga tuig sa mabinantayong panugdang pagtuki.

Samtang duna gyud tay mga kalainan sa doktrina tali sa mga iglesia lokal kalabut sa dili kaayo importanteng mga pagtulon-an sama sa mga aspeto sa eskatolohiya (nanghimatuod nianang kamatuorana ang akong basahon nga, *The Apocalypse Code*), kon

maghisut na sa sukaranong Cristohanong doktrina—sa mga doktrina gyung giulaag dugo sa mga martir—usa gyud ming nibarug uban nila.

Dili na bag-o para sa Christian Research Institute ang panagsumpaki. Usa ka maayo kaayong sanglitanan ang Y2K. Ang ulohanong sugilanón sa usa ka edisyon sa 1999 sa CHRISTIAN RESEARCH JOURNAL giulohan ug “The Millennium Bug Debugged” (*Nakit-an ug Gikorebian ang Sayop sa Millennium*). Tungod niana, gingilanán mig “buta sa kamatuoran” o “wala gyuy kasayuran,” sama konog langgam nga ostrich nga gilubong sa balas ang among ulo. Sa dihang niington ko sa sibya sa *Bible Answer Man* nga dili man ngani mahimong usa sa nag-unang napulo ka balita sa tuig 2000 ang Y2K, gipasanginlan ko nga naghatag ug hinungdan sa pag-“O.K. O.K.” lang diha sa lawas ni Cristo. Niington pa man ngani ang usa ka magsisibya nga akoy paninglan sa dugo sa minilyong Cristohanong kay akoy nakaingon sa pag-“O.K.O.K.” diha sa lawas ni Cristo. Nasinati ko ang kaligutgöt sa mga Cristohanong tigbantay-sa-ganghaan, nga namaligyg mga pagkaong gipakaging sa freezer ug mga survival kit, ug sa mga tawong masimbahan, nga nakaseguro gyung dili masayop babin nianang mahinungdanon kaayong butang ang ilang mga lider—ilabi na kadtong dunay mga koneksyon sa politika.

Naglambigit sa Worldwide Church of God ni Herbert W. Armstrong ang usa pa ka dakong panagsumpaki. Klaro pa kaayo nakong mahinundoman ang panagsumpaki nga niulbo sa mga tuig 1990—2000 sa nagsugod kog pakigtagbo sa mga lider sa iglesia. Apan, sa 1994 nahatagag pribilihiyo ang CHRISTIAN RESEARCH JOURNAL ug ang sibya sa *Bible Answer Man* nga maoy unang nakapahibalo sa publiko nga nihimo ang Worldwide Church of God ug lihok nga wala pa sukad mahitabo sa kasaysayan sa iglesia—usa ka lihok nga nagkuha nila gikan sa ginghamian sa mga kulto ngadto sa ginghamian ni Cristo.³ Labut pa, bulahan ko nga nakasulat sa pasiunang pamulong sa usa ka basahon ni Joseph Tkach, ang Pangulo sa Worldwide Church of God, nga giulohag *Transformed by Truth*. Karon dili lang nga suod nako siyang higala, kondili igsoon pa gyud nako diha ni Cristo—usa ka tawong nipanaw gikan sa kultismo ngadto ni Cristo.

Niadong mga adlawa mapasalamaton gyud kaayo ang among ministri sa pakighigala ug pagsuporta sa “The Church Reborn” sa eksperto sa mga kulto nga si Dr. Ruth Tucker, ni David Neff sa *Christianity Today*, sa Azusa Pacific University, Fuller Seminary, ug Regent College. Usa ming nagtoo nga kon makausab ang Dios sa direksyon sa tibuok kalihokan pinaagi sa pag-usab Niya sa kasingkasing sa mga lider, dili nato matag-an kon unsa pay buhaton Niya pinaagi sa padayong pagkamatinumanon nato.

Tungod sa grasya sa Dios, nakaingon si Joseph Tkach nga, “Nasayop mi.” Gisulti namo karon kanang mao rang mga pulong kalabut sa baruganan namo babin ni Watchman Nee, ni Witness Lee, ug sa mga iglesia lokal.

Dako kaayo ang bugti. Gidudahan ang kalidong, gihagit ang mga motibo, ug nisangpot kini sa pagbutangbutang. Tungod niana, naamong ang suporta. Kon nadungog ko kini sa makausa, nadungog ko kini sa usa ka libo ka higayon. Masayop ba gud ang 70 ka Cristohanong lider nga nipiirma sa gimantalang sulat (basaha ang ulohanong sugilanón) nga niawhag sa mga iglesia lokal nga moila sa sayop nilang mga doktrina ug mga batasan? Tinuod gyung naamong ang kalidong sa CRI.

Publisher Christian Research Institute

President Hank Hanegraaff

Executive Vice President Paul Young

Chief Operating Officer Robert Eaton

Vice President of Media Sam Wall

Editor-in-Chief Elliot Miller

Managing Editor Melanie M. Cogdill

Art Director Dwayne Cogdill / St. Dwayne Design

www.saintdwayne.com

Consulting Editor Stephen Ross

Copy Editors Lee A. Dean, Amy Leonhardt

Contributing Writers

Paul Copan, Joe Dallas, R. Douglas Geivett,

Douglas Grootuis, Edmond C. Gruss,

Joseph P. Gudel, Gary Habermas, Daniel Hoffman,

James Patrick Holding, H. Wayne House,

Richard Howe, Thomas Howe, Eric Johnson,

Scott Klusendorf, Doug LeBlanc, Gordon R. Lewis,

Ralph E. MacKenzie, Daniel Mann,

C. Wayne Mayhall, Bill McKeever,

Marcia Montenegro, Sharon Fish Mooney,

Paul A. Nelson, Warren Nozaki, Rachel Ramer,

Mark Ryan, Carole Ryan, Charles Strohmer,

Gene Edward Veith, Robert Velarde,

James R. White

Customer Service Desiree Miller

Hank Hanegraaff

Taliwala sa kasamok gipahinumdoman ko ang among mga kawani nga dili dapit sa pag-indigay nga mainila ang ministri. Dili kana kalabut sa gidak-on sa plataporma. O sa pagkahusto ba nga pinolitika. Sa kapulihay, buhaton nato ang angay natong buhaton, *kay mahinungdanon man ang Kamatuoran!*

Bisan unsa pay bugti dili gyud kini ikatandi sa giantus sa giluts nga iglesia didto sa China ug sa tibuok kalibutan. Kanunayng mahinumdoman nako kanang kamatuorana sa usa ka higayong mahulagway sa akong panumdoman sa walay katapusan. Ang usa ka babayeng Intsik nga masanagon kaayog pahiyom bag-o lang nahumag asoy sa kasinatian niya sa pagkabilanggo tungod sa pagbasa niyang gidili nga basahon panahon sa gidili nga tigum. Wala gyuy timailhan nga naluoy siya sa iyang kaugalingon. Ang kasanag ra sa usa ka magsusunod ni Cristo nga nakasinati sa realidad sa tinuod nga Cristianidad sa Bag-ong Tugon. Sa nahuman na siya, gipasalamat ko niya sa pagbarug nako sa kamatuoran bisan unsa pay bugti. Gibati gyud nako nga dili ko angayan. Bisan unsay gisagubang nako dili gyud ikatandi sa giantus niya ug sa daghan pa kaayong sama niya.

Basin walay laing tulo ka pulong (*Nota: duha ra sa Cebuano*) nga lisud kaayong ilitok nato kaysa mga pulong, “Nasayop ko.” Apan alang sa pagpangalagad nga nipasalig nga motuman sa lagda nga, “*kay mahinungdanon ang Kamatuoran*,” wala mag-agad sa gusto namo ang pagsulti ning mga pulonga, kinahanglan gyung isulti namo kini.—Hank Hanegraaff

- 1 Kay dili man tuyo ni Nee nga magsugod ug bag-ong kalihokan sa iglesia o denominasyon ba, ug kay giisip man niya ang iyang kaugalingon “nga usa lang ka igsoon” ug dili pastor o lider ba, walay formal nga pagbalhin sa “pagbulot-an” gikan ni Nee ngadto ni bisan kinsa. Busa, naa gyuy mga tawong wala moila sa pagkabalaodnon sa pagpanguna ni Lee ug sa pagkatnuod, kusganon man nganen wala moyoun sa pagtabut ni Lee sa mga pagtulungan ni Nee. Gisusi namo kining ubang mga paghubad ug pag-ugmad sa mga pagtulon-an ni Nee ug dili mi motoo nga naay dakong kalainan tali ni Nee ug ni Lee, ug wala sab gyuy makusangan pamatuod nga nagrepresentar si Nee ug si Lee ug nagkalainlaing mga pagtulon-an o nagkalainlain bang mga pagpadayag sa iglesia.
- 2 Naay bugtong-talagaong posisyon si Elliot Miller ug si Gretchen Passantino, nga niapil sa unang pagtuki sa mga 1970—1980, nga motulotimbang sa mga kakulangon. Namatay si Bob Passantino sa Nobyembre 2003 ug tungod niana wala makatampo sa bag-ong pagtuki. Apan, sa wala pa siya mamatay, niyuon siya sa iyang awasa ug kauban sa ministri, nga si Gretchen, nga gikinalhanglan gyud ang pagtulotimbang pag-usab ug malagnit motino kini nga sa labing maayong bahin dili kompleto ang unang pagtuki o sa labing dautang bahin, sayop gyud kaayo kini.
- 3 Joseph Tkach, *Transformed by Truth* (Sisters, OR: Multnomah Books, 1997), 54.

Icip mantalaan sa Christian Research Institute (CRI), ang unang pasilug sa CHRISTIAN RESEARCH JOURNAL mao ang “mainiton gyung makibisug alang sa pagtoo sa makausa ug hangtod sa dayon gikahatag sa mga balaan” (Judas 3). Sa pagtuman ning pasaliga, pag-ebanghelyo ug pagpangatiman ang tahas sa JOURNAL: pag-ebanghelyo kay gipahinungod man kini sa pagpakyayap sa pagmantala ug pagpanalipod sa makasaysayanong ebanghelyo ni Jesucristo; pagpangatiman kay gipahinungod man kini sa pagtabang sa mga magususunod Niya nga makaila ug masayud sa kalainan sa sukaronang Cristohanong doktrina ug sa doktrinang dili importante, nitipos, o erehison ba.

Naglakip ang espesyal nga mga gituk sa CRI sa (1) dili Cristohanong mga relihiyon, mga sekta, ug mga kulto; (2) ang kalibutan sa mga tanghaga (likip na ang mga gibatasan, mga katingalahanang butang, ug mga kahihokan); ug (3) mga hisgutanan sa kasamtangang teolihiya ug malabanong buhat (sama pananglit sa nitipos nga mga Cristohanong pagtulon-an ug batasan; mga banabana sa pilosopiya ug sa kasaysayan nga nagduda sa pagkakaisigan sa Biblia; maagarong kalagdaan sa pamatasan nga nakikompetensya sa kalagdaan sa pamatasan sa Biblia sa pag-impluwensiya sa kultura ug pamaagi sa publiko; ug makapakurat kaayong mga teoriyang wala pa mapamatuding tinuod.) Sa paghisugit ning tanang temaha, naningkamot ang JOURNAL nga magmakinadmanon ug sayon basahon, dili magmayon-uyon ug maluloy-on; pag-analisis ug nagtuki nga subay sa Biblia, makatarungan, ug gibasi sa kamatuoran.

Nalambigit gyud pag-ayo sa kanihit sa espirituhanong bahin ang kultura sa Kasadpan. Atubangan sa daghang nagkasukwahi ug makalibog nga mga pangangkon sa pagdagip sa mga tawo, maandam una ang mga magtotoo nga mohatag ug makatarunganon ug makasaysayanong mga maayong hinungdan sa pagtoo nila ni Jesucristo. Sa panahon sa subjectibong panghunahuna ug maagarong moralidad, ipasukad una sa mga Cristohanong ang pagtoo ug mga prinsipy niha diha sa objective ug kasaligang panghimutiod sa Balaang Kasulatan.

Dawaton namo ang mga balita bahin sa mga kulto o kalihokan ba sa mga tanghaga sa tibuok kalibutan. Alang sa mga freelance nga tagsulat: Ipadala ang inyong mga pangutana o mga sinulat sa submissions@equip.org. Dili mangako ang CHRISTIAN RESEARCH JOURNAL sa pag-uli o pagmantala ba sa mga sinulat nga dili pinangayo. Timbangtimbangon namo ang mga sinulat matag tulo tu bulan. Hatagi mig labing menos upat tu bulan sa pagtugbag. Alang sa postmaster: Ipadala ang mga kausaban sa address sa Christian Research Institute, P.O. Box 8500, Charlotte, NC 28271-8500 USA.

Espirituhanong “Boot Camp”

Naa sa sentro sa Cristohanong pagtoo ang ebanghelyo. Kon dili makamao mopakig-ambit ang mga Cristohanon sa ilang pagtoo, wala pa tingali sila sukad makaadto sa “boot camp.” Bahin na gyud unta kaayo nimo ang ebanghelyo nga nahimo nang ikaduhang kinaiya nimo ang pagsangyaw niini. Niay sayon nga paagi sa pagbuhat niana.

Naglambilgit ang unang lakang sa pag-ugmad ug *relasyon* tali sa dili magtotoo. Naglakip kini sa paggamit sa personal nimong panghimatuod ingog tulay sa pagpaambit sa maayong balita sa ebanghelyo. Bali kini sa pagbira ug tawo ug singgitan nga, “Igsoon, luwas ka na ba?”

Sa magkarelasyon na mo, natural ka nang makapadayag sa ebanghelyo ginamit ang mga pulong *makaamgo, maghinulsol, ug modawat*.

Una, matud pa sa Kasulatan, kinahanglan *makaamgo* ang mga tawo nga mga makasasala sila. Kon dili ta makaamgo nga mga makasasala ta, dili ta moila nga nagkinahanglan tag manluluwas. Niington ang Biblia nga “nakasala [tang] tanan ug nakabsan sa himaya sa Dios” (Rom. 3:23).

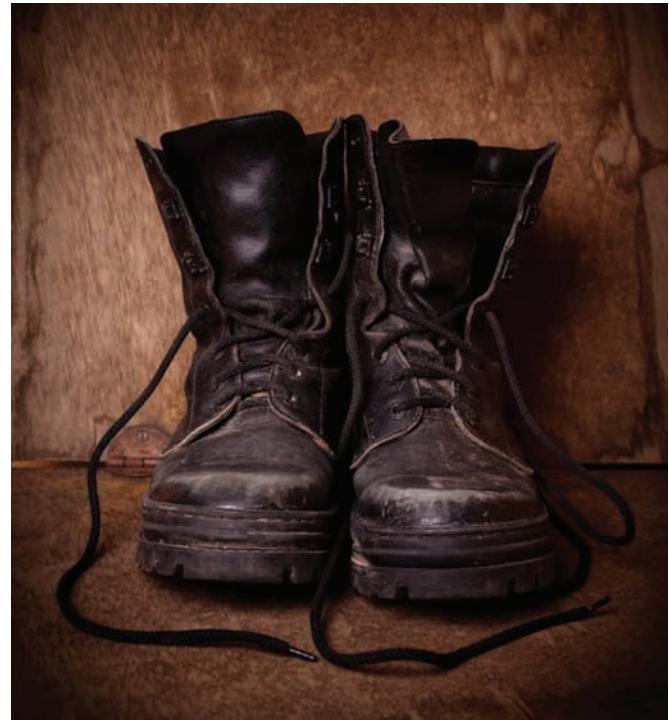
Labut pa, *maghinulsol* gyud ang tawo sa ilang mga sala. Daang Iningles nga pulong ang maghinulsol nga naghulagway ug kinabubut-on paglingiw sa sala ug pag-atubang ni Jesucristo. Sa linetra, nagpasabut kinig kompletong pag-U-turn sa dalan sa kinabuhi—pagkausab sa kasingkasing ug hunahuna. Nagpasabut kini nga kinabubut-on mosunod ni Jesus ug modawat Niya nga Manluluwas ug Ginoo. Niington si Jesus, “Maghinulsol mo ug motoo sa ebanghelyo!” (Mar. 1:15).

Sa katapanan, nagpasabut ang tinuod nga pagtoo ug kinabubut-on *modawat*. Ang tinuod nga pagdawat pagsalig man ni Jesucristo ra nga mahimong Ginoo sa atong kinabuhi dinihi ug karon ug atong Manluluwas sa tibuok eternidad. Dili paigo nga *mahibalo* ra (nahibalo ang Yawa bahan ni Jesus). Dili paigo ang *pag-uyon* ra nga husto ang atong nahibaloan (niuyon ang Yawa nga si Jesus ang Ginoo). Ang gikinahanglan mao ang *pagsalig* ni Jesucristo ra alang sa kinabuhing dayon. Wala ibasi sa *mahimo nato* ang mga gipangayo sa kinabuhing dayon kondili sa *nahuman na ni Jesucristo*. Andam Siyang makibaylo sa pagkahingpit Niya sa pagkadili-hingpit nato.

Matud pa ni Jesucristo, “ipanganak pag-usab” (Juan 3:3)—dili sa pisikal, kondili sa espiritu—kadtong *nakaamgo* nga mga makasasala sila, *maghinulsol* sa ilang mga sala, ug *nidawat* Niya nga Manluluwas ug Ginoo. Ug nunot ning espirituhanong pagkahimugso naa gyuy pagtubo.

Kay gitawag man ta aron maghimog mga tinun-an, dili mga kinabig, kinahanglan sab tang masangkapana para makagiya ta sa mga nidawat ni Cristo nga Manluluwas ug Ginoo pinaagi sa sukarangan mga lakang sa paghimo kanilang tinun-an ug pagtubo isip bag-on ng magtotoo.

Hunahunaa unsay mahitabo kon makadala ang tanang Cristohanong *evangelical* ug usa lang ka tawo nga motoo ni Cristo matag tuig. Kon magsugod ta sa 12 lang ka

masingkamatong Cristohanon ug matag usa nila magdalag usa ka tawo ngadto ni Cristo ug himoong tinun-an kanang tawhana, sa sunod tuig naa nay 24 ka magtotoo. Kon matag usa nila magdala na pod ug usa ka tawo ngadto ni Cristo ug himoong tinun-an kanang tawhana, sa ikatulong tuig naa nay 48 ka magtotoo. Kon magpadayon kining pagbuhata, menos ra sa 30 ka tuig ang gikinahanglan para maebanghelyohan ang unom ka bilyon ka tawo o kapin pa ba nga nabuhi karon sa planetang Yuta! Kon nianang mao rang gidugayona sa panahon modoble ang gidaghanon sa mga tawo, nagkinahanglan lang tag laing usa pa ka tuig.¹

Daghang mga tawo karon ang nagbalhinbalhin ug iglesia aron mangita sa kinahingpitang kasinatian. Apan, walay kasinatiang ikatandi nianang kasinatian sa Espiritu Santo nga nagbuhat pinaagi nimo sa pagdalag tawo nga makaila ni Ginoong Jesucristo para maluwas.—*Hank Hanegraaff*

Si *Hank Hanegraaff* ang presidente sa Christian Research Institute ug maoy tigsibya sa *Bible Answer Man* nga madungog adlaw-adlaw sa tibuok Estados Unidos ug Canada. Alang sa listahan sa mga estasyonang nagsibya sa *Bible Answer Man*, o aron ba maminaw pinaagi sa computer, adto sa www.equip.org.

¹ Una nakong nadungog ang sugilanon ning hulagwaya sa 1980 samtag gituki nako ang pamaagi sa pagbansya sa Evangelism Explosion. Saktó kining pagkwentaha bisan tuod wala kini magpasabut nga mahimong magtotoo ang tanang gisangyawan.

May Pagkakulto, Nitipas, o (Wala Magsubay sa Naandang) Orthodox?

Usa ka Pagtulotimbang Pag-usab sa Kalihokang “Iglesia Lokal”

ni Elliot Miller

S

a kinakusgang panahon sa Jesus movement sa unang bahin sa mga tuig 1970—1980, usa ka batan-ong babaye nga taga Habagatang California nga bag-o lang nakabig ni Cristo ang nisanong sa pagdapit nga motambong sa usa ka tigum sa mga Cristohanon nga nagngalan sa ilang kaugalingon nga “ang iglesia” sa iyang syudad. Sa nagsugod nag simba ang mga miembro, nahadlok kining bag-ong Cristohanon sa gibuhat sa grupo nga “pag-ampo-basa” sa Kasulatan ug “pagtawag sa ngalan sa Ginoo” sa mga magsisimba nga kusog nga nagbasa ug nagbalikbalik ug litok sa mga versiculo sa Kasulatan ug sal-utan kinig mga singgit nga “Amen!” “Hallelujah!” ug “O Ginoo! Amen! Hallelujah!” Human moingon ang usa ka tawo diha sa tigum nga, “Mabati nako nga nagkasagol ang espiritu sa mga tawo!” nidagan paggawas ang batan-ong babaye, nahadlok nga sa wala tuyoa nakaapil siyag tigum sa kulto, o sa tigum man ngani tingali sa mga espiristista.

Nagpahayag kining makapahimuot nga mubong sugilanon sa karaan nakong higala sa dili mahigalaong relasyon tali sa mga evangelical sa Kasadpan ug sa kalihokang “iglesia lokal” (LC)¹ nga gitukod ni Watchman Nee didto sa China ug gidala sa masikgamagbubuhat niya nga si Witness Lee sa America sa 1962. Ang dili-sumala-sa-naandang simibahan nila, dili inilang mga doktrina ug mga pamulong (sama sa “panagsagol”), hilabihang pag-unong nila sa mga pagpangalagad ni Nee ug ni Lee, ug ang kusganong impluwensya sa mga Intsik nga maila kaayo bisan sa mga dapit sa Kasadpan diin naa kining kalihokana, nakatampo tanan sa pagtoo nga, kon maayo man, katingad-an kining grupoha, apan kon dautan, may pagkakulto o erehison kini. Para sa daghang evangelical morag napamatud-an kining unang mga pagduda sa pagtuon nila sa mga basahon sa LC o sa pakigsultanay ba nila sa mga miembro niini, kay mora mag nisagop silag mga doktrinang dili orthodox sama sa modalismo (usa ka persona ang Dios nga may tulo ka pagkamao imbis tulo ka persona sa usa ray pagkamao) bisan wala sila moangkon nga ngatoo sila niini.

Suheto na ning panagsumpakia ang Christian Research Institute (CRI), nga nagmantala ning magasina. Uban sa Spiritual Counterfeits Project (SCP) sa Berkeley, California, sa tungatunga hangtud sa hinapos nga bahin sa mga tuig 1970—1980 usa mi sa mga unang nagtuki ug nagsulat bahin sa LC. Bisan tuod wala mi mongalan nilag kulto,² gikonsulta ug gikutlo ang matukion kaayong pagtuon namo sa daghang ulahing tigtuki, ug daghan kanila ang walay samang pag-ukon-ukon kalabut sa paggamit sa pulong “kulto.”³

Apan sa 2003, nisanong mi sa pagdapit sa mga lider sa LC nga makigsultianay nila bahin sa ilang mga tinoohan. Sa nisunod nga pila ka tuig napalgañ namo nga nasayop gyud diay mi pag-ayo kalabut sa pila ka pagtulon-an nila. Labut pa, human sa pila ka pagduaw namo sa Layong Silangan nakatoo mi nga nagrepresentar kining kalihokana ug mahinungdanong buhat sa Dios nianang rehiyona nga naulang gyud pag-ayo sa among literatura ug sa ubang kontra-kultong mga ministri sa Kasadpan.

Busa, ang tuyo ning lima-ka-bahin nga sinulat, paghatag mag bag-ong pagtuki sa kalihokang LC. Human sa daklit nga pagtanaw sa kagikan niini isip kalihokan ug gigikanan sa panagsumpaki, tan-awon gyud nato pag-ayo ang makatarunganong manganlan natog upat ka dagkong gitagad sa mga evangelical bahin sa LC. Klaro gyud kining gipahayag sa “gimantlang sulat” niadtong 2007 ngadto sa LC nga gipirmahan sa daghang evangelical nga mga teoloхista, tiglaban, ug lider. Usa dayon tang mohimog konklusyon ug timbangtimbangon pag-usab kon hain nagbarug ang LC kalabut sa makasaysayanong orthodoxy ug sa mas lapad nga katilingban sa mga Cristohanon. Sa katapusan, tan-awon nato ang mas dakong talan-awon: unsa may nakataya sa daghan-na-kaayong-dekada nga panagsumpaki nga naglambigit sa LC ug unsa man kahay makuhang kaayohan kon mahuay na kini?

1 Sagad nga ginganlan sa mga taga-gawas ug Ang Iglesia Lokal ang kalihokang “iglesia lokal,” apan bisan sayon gamiton kining ngalana alang sa grupo, dili kini ensakto gyud. Wala mogamit ug pormal nga ngalan ang kalihokan tungod sa tinguehi niini nga mosunod sa sumbanan sa Bag-ong Tugon nga nganlan lag mga Cristohanon ang tinagsang mga magtotoo ug iglesia (unibersohanon) sa hinusa o ang iglesia ba sa usa ka syudad. Giisip nga mahabinhilon ang bisan unsang laing ngalan. Sagad nga nganlan nila ang ilang kalihokan ug “mga iglesia lokal” (local churches) kun LC dinhi. Gawas nga nailhan sila nga Ang Iglesia Lokal sa Silangan ug sa Kasadpan ginganlan silag ang “Gamay Panon” sa unang mga tuig sa pagpanguna ni Watchman Nee ug ang “Mga Tigsinggit” didto sa China ra. Unang gigamit ang anggang Mga Tigsinggit sa unang bahin sa mga tuig 1980—1990 sa Three Self Patriotic Movement sa Probinsya sa Jeijing aron sa paginta sa kalihokan sa LC (ingon sa gitinguba nilang buhaton sa tanang grupo sa mga Cristohanon nga dili gustong moapil sa ilang kalihokan). Sa ngadto-ngadto gigamit ang ngalang Mga Tigsinggit sa daghang Intsik sa pagpasabut sa tanang miembro sa wala marchistrong mga iglesia sa mga balay, samtang gigamit kini sa uban sa pagngalan sa usa ka gamayng grupo sa mga tawong nibiya sa mga iglesia lokal nga niñong nga mga magusunod sila ni Witness Lee apan wala na makig-ambitay sa LC ug nitius sa Biblia ug sa mga pagtulon-an ni Lee sa daghang kinultong paagi. Nakasamok pag-ayo sa LC sa pagtagad sa pangagamhanan kanila ang sayop nga pagpaila kanila uban ning ikaduhang grupo sa “Mga Tigsinggit.”

2 Sinugdan ginganlan gyud name silag “may-pagkakulto,” pagpasabut nga giisip namo sila usa ka grupo sa mga Cristohanon nga may-pagkakulto nga kinaya. Sa kapulihay nakahukom mi nga nganlan ang LC ug “grupo sa mga Cristohanon nitipas.”

3 Basaha, sama pananglit, ang kang Ronald Enroth nga, *The Lure of the Cults* (Chappaqua, NY: Christian Herald Books, 1979); kang Salem Kirban nga, *Satan’s Angels Exposed* (Huntingdon Valley, PA: Salem Kirban, Inc., 1980); kang Bob Larson nga, *Larson’s Book of Cults* (Carol Stream, IL: Tyndale House Publishers, 1983); kang Jerram Barrs nga, *Freedom and Discipleship* (Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1983).

UNANG BAHIN:

Ang “Iglesia Lok ug Gigikanan sa

kal” isip Kalihokan a Panagsumpaki

M

asubay ang sinugdanan sa LC isip kalihokan sa pagkakabig sa usa ka utokan ug masaarong 17 anyos, nga si Nee To-sheng (1903–1972), sa Fuzhou (o Foochow), Probinsya sa Fujian, China. Kinasingkasing nga gitugyan ni “Watchman” Nee (nailhan siya ning ngalana) ang iyang kinabuhi sa pag-alagad sa Ginoo. Ang nakulang ni Nee sa pormal nga pagbansay gihulipan niya pinaagi sa pagbasa ug daghan kaayong basahong Cristohanon kutob sa makuptan niya, ug sa personal gyung pagsinati sa pagsangyaw sa ebanghelyo ug pagpananom ug iglesia. Nainila si Nee tungod sa lalum nga pagkakita niya sa Cristohanong kinabuhi sa sulod ug sa iglesiahanong kinabuhi sa Bag-on Tugon, nga gipadayag niya pinaagi sa mga basahon ug magasin nga gimantala niya human mobalhig puyo sa Shanghai sa 1927.

Usa sa mga maikong Cristohanong Intsik nga nakapahimulos sa mga basahon ni Nee mao ang usa ka batanong lalaki nga ginganlag Lǐ Chángshòu (1905–1997), nga sa ngadto-ngadto ginganlag Witness Lee. Nagdako si Lee nga usa ka Southern Baptist¹ ug personal nga nidawat ni Cristo nga iyang Manluluwas sa 1925. Gipahaluna ni Lee nga moanha si Nee ug mamulong sa 1933 sa iglesiang gitanom niya sa iyang lungsod sa Chefoo, ug, kay nagtinguha mang hingpit gyung makigtambayayongay o “mausa” sa pagpangalagad ni Nee ang pagpangalagad niya, nibalhin siyag puyo sa Shanghai sa ulahing bahin nianang tuiga.

Sa sunod nga mga tuig nagsulat si Nee ug daghang basahon ug nagpahigayog regular nga mga conferencia ug pagbansay alang sa mga magbubuhat sa iglesia. Nananom ug mga iglesia sila si Nee, si Lee, ug ubang mga magbubuhat sa amihanang ug habagatang China ug sa Habagatan-silangang Asia nga nikabat ug labing menos 600 sa panahon sa Gubat sa Mga Komunista sa 1949. Tinuod gyud kining lumad nga kalihokan sa mga Intsik nga sa ngadto-ngadto nailhan sa mga taga gawas nga “Gamayng Panon” (kay nag-awit man sila sa Plymouth Brethren nga mga alawiton nga ginganlag *Hymns for the Little Flock (Mga Alawiton alang sa Gamayng Panon)*), ug gihatagan nilag gibugaton ang pagkaila ni Cristo sa kasinatian, ang hinalad nga kinabuhi, ug ang pagpahiuli sa sumbanan sa Bag-on Tugon alang sa iglesia lokal.

Mga Sinugdanan diha sa Plymouth Brethren

Naggikan sa Exclusive (Plymouth) Brethren, nga nasuheto pagayo si Nee ug si Lee, ang daghang mga hunahuna sa kalihokan, sama sa pagkadaghan sa mga anciano isip hiniusang “pastor” sa iglesia lokal, pagwala sa kalainan sa klerigo ug komon nga mga magtotoo, ug pagsimba nga nasentro sa Talad sa Ginoo. Apan, giisip ni Nee nga dili subay sa Biblia ang pagkamabahinbahinon nga nakita niya diha sa mga Brethren, ug tungod niana, sa

pagpangita niya sa sukaranan sa Bag-on Tugon sa pagkahiusa (unity) sa mga magtotoo, giugmad niya ang hunahuna nga usa ra gyud unta ang iglesia sa matag syudad, independente sa tanang ubang iglesia lokal, denominasyon, konseho sa misyon, ug uban pa. Bisan gimugna alang sa tuyo nga magkahiusa, nahimo hinoon kining labing sumpaktionong butang kalabut sa LC, kay sa pagkatnuod batok-sa-mga-denominasyon man kini ug wala moila sa pagkatnuod sa bisan unsang iglesia nga nagtigum sa bisan unsang laing sukaranan gawas sa lokalidad—bisan tuod gidawat sa LC ang tanang Cristohanon isip tinuod nga mga anak sa Dios (basaha ang ika-4 nga bahin).

Sa dihang ang mga Komunista nay naa sa gahum, gilutos gyud pag-ayo ang LC ug gibilanggo si Nee sa 1952, diin namatay siya human sa 20 ka tuig. Gipadala ni Nee si Lee sa Taiwan aron matabangan ang pagseguro nga magpabilin ang kalihokan ug ang mga kamatuoran sa Bag-on Tugon nga “napahiuli” nila.

Didto sa Taiwan nitubo ang kalihokan ngadto sa 65 ka iglesia nga may 20,000 ka “balaan” (ang pulong nga mas ganahang gamiton sa LC alang sa mga magtotoo) nga nag-apilan sa 1955.² Gipangako ni Lee ang manto sa pagpanguna, bisan tuod wala gyud “mausa” ni Lee, ingon sa pagkausa niya ni Nee, ang pila ka lider ug mga iglesia nga bahin sa “Gamayng Panon” nga kalihokan ni Nee, ug naggikan sa pila ning mga tawhana ang pasangil sa erehiya nga unang gipasangil batok ni Lee.³

Giugmad Pa Gyud ni Lee ang Kalihokan

Ning panahona labi pa gyung giugmad ni Lee ang pila ka pagtulon-ang naa sa pagpangalagad ni Nee, sama sa panagsagol sa Dios ug tawo,⁴ si Cristo nga Espiritung taghagtag-ug-kinabuhi (nga maoy nakaingon sa pasangil sa modalismo—basaha ang ika-2 nga bahin), ug sa pagsabut sa iglesia isip Bag-on Jerusalem, maingon man sa mga batasan sa pagsimba sama sa pag-ampo-basa ug pagtawag sa ngalan sa Ginoo. Gipadayag kining tanan isip bag-on mga pinadayag, dili ingog bag-on kamatuoran nga wala sa Biblia, kondili ingog kamatuoran sa Biblia nga wala makit-i apan *gipadayag* sa Espiritu ug *gipahiuli* sa iglesia.⁵ Busa, sagad nga ginganlan sa kalihokan ang iyang kaugalingon ug “ang pahiuli sa Ginoo,” kay giisip man nila ang ilang kaugalingon nga bahin sa padayong pagpahiuli sa kamatuoran sa Biblia ngadto sa katawhan sa Dios nga masubay sukad sa panahon nga wala pa ang Repormasyon lataas sa Repormasyon sa mga Protestante ug ngadto sa mga pagpangalagad ni Watchman Nee ug Witness Lee.⁶

Nagtagbo ang Silangan ug Kasadpan

Sa 1958 nibiyahen si Lee sa Estados Unidos ug nakigkita sa usa ka grupo sa mga magtotoo sa Los Angeles nga nagtinguha gyung

makasinati sa iglesia sa Bag-ong Tugon. Sigeng nakigkontak nila si Lee ug sa 1962 nibalhin siyag puyo sa Los Angeles, nagtoo nga gigiyahan siya sa Ginoo sa pagpakyaylap sa “pahiuli” sa Estados Unidos.

Pagka-1969 naa nay “mga iglesia lokal” sa California, New York, ug Texas, apan kalab-anan sa nasud wala pa matandog sa kалиhokan. Nanudlo dayon si Lee nga sa Basahon sa Mga Buhat gipakayaylap ang iglesiahonong kinabuhi pinaagi sa pagpamalihig puyo, ug tungod niana namalhin dayog puyo ang mga grupo sa mga miembro sa LC sa nagkalainlaing dapit sa nasud ug nag-establishar ug mga iglesia didto. Sa pagbuto sa Jesus movement sa mga tuig 1970—1980 daghang mahunahunaong mga batan-on, maingon man espirituhanong gipanggutom nga mga gulanggulang na, ang nagtinguhang makasinati pa gyud ni Cristo ug sa iglesia sab sa Bag-ong Tugon, ug tungod niana nidaghan pag-ayo ang mga sakop sa LC ug nailhan sila labing menos sa mga Cristohanon sa daghang syudad sa tibuok Estados Unidos. May mga iglesia sab nga gipananom sa Canada ug sa tanang kontinente.

Namugna sab ang kontra-kultong ministri sa mga tuig 1970—1980, ug, sa giinggaon na nato, nabantayan gyud nila ang LC. Sa objectibong pagbalik-tan-aw niini kutob sa akong mahimo, moiong gyud ko nga wala magtinarung ang mga sakop sa duha ka grupo. Wala maningkamot pag-ayo ang mga kontra-kultong tigtuki nga makasabut sa LC diha sa kaugalingon nilang kultura ug mga teolohiya ug tungod niana wala makatarung ug timbangtimbang sa dagko kaayong kalainan nga natural gyung maanaa tali sa kалиhokan sa lumad nga mga Cristohanong Intsik (bisan sa daghang batan-ong kinabig nga mga Americano) ug sa kasagarang ebanghelyohanong kалиhokan sa America. Idugang niini ang hilig ni Lee nga mohimog sumpakionong mga pamahayag nga dili dayon niya ipatin-aw, ug naa nay hinungdan sa dakong walay pagsinabtanay. Sa bahin sa mga miembro sa LC, maawayon silang nibalus sa mga pagsaway sa katawhan. Nagpalig-on sa sayop nga hunahuna nga may pagkakulto sila ang mga taktika ug sinultian sa mas bata pang mga miembro nila.

Nahinumdom pa ko sa nahitabo human mamulong sa publiko ang nagtukod sa CRI nga si Walter Martin didto sa Anaheim kalabut sa LC sa Oktubre 1977 panahon sa espesyal nga tigum sa Melodyland Christian Center (ginamit ang kasayurang gihatag kaniya sa batan-on apan utokang mga tigtuki sa mga kulto nga sila si Bob ug Gretchen Passantino, ug nagsalig gyud pag-ayo sa pagsabut nila sa mga pagtulon-an sa LC); nibalus ang mga iglesia lokal ug ang mga miembro niini pinaagi sa pagpagulag tagsa ka panid nga mga pahibalo sa *Orange County Register* nga nakigbisug nga nagsubay gyud sa naandang pagtulon-an ang mga gitoohan nila ug kusganong

nisaway sa “The Bible Answer Man” (nga niadtong panahona mao si Martin). Nahinumdom sab ko giunsa nila pagpabaha ug mga tawag ang mga linya sa telepono sa programang *Bible Answer Man*, nga hingpit gyung nakasamok niini, aron agresibo gyung makigbisug ni Martin kalabut sa ilang mga pagtulon-an.

Nakigita si Lee ni Martin

May purohan nga lahi gyud unta kaayo ang mahitabo. Naa koy sinulat nga kopya sa record sa miting nila ni Walter Martin ug Witness Lee sa Pebrero 21, 1977. Gidapit ni Lee si Martin nga maniudto uban niya ug sa iyang asawa didto sa ilang balay, ug niadto si Martin. Duna silay taas ug prangkang pagsultianay diin nagkailhanay sila, naghisut sa ilang mga gitoohan, niila sa usag usa isip mga magsoon diha ni Cristo nga nahigugma sa Ginoo, ug sa kapulihay dunay mainiton kaayong Cristohanong panag-ambitay. Nakahukom sila nga magsultianay pa gyud kalabut sa mga pagtulon-an sa LC. Nipahayag si Lee nga modawat siya kon korehian ug nipahayag si Martin nga modawat siya kon wala siyay makitang korehianan. Nagkauyon sila nga ning panahona mohunong ug moundang ang duha ka grupo sa mahagitong binuang nga binuhatan nila.

Nahinumdom ko nga nipauli si Martin sa CRI nga madasigan kaayo kalabut sa panag-ambitay nila ni “brother Lee” ug gisugo mi nga dili una manaway sa LC sa dili pa matapos ang sultianay; apan nahinumdom sab ko nga nahigawad ang mga tigtuking kawani ning mga hitaboa. Wala mi mosalig ni Lee ug nahadlok mi nga basin nailad si Martin. Wala madugay, gisupak sa mga tawo sa duha ka grupo ang mga kondisyon sa “temporaryong paghunong sa away” nga wala mahibaloi o uyoni ba sa masikalider nila. Pulos naghunahuna sila si Martin ug si Lee nga ang pikas nga bahin maoy mabasul ning wala pagtuman sa gipasalig ug tungod niana walay nahimo ang sultianay ug nagsugod na pod ang “gubat,” nga mas grabe pa sa kaniadto.

Nidangop sa Buroka ang LC

Dili ang CRI ra ang naapil sa dayag nga away sa LC ug sa kontra-kultong katilingban sa 1977 human ipagula ang duha ka basahon. Usa ka basahon bahin sa mga kulto nga gipagula sa Thomas Nelson ang *The Mind Benders* nga naglakip ug usa ka capitulo bahin sa LC. Gisulat kini ni Jack Sparks, nga usa ka lider kanhi sa Christian World Liberation Front sa Berkely, California, nga maoy gigikanan sa Spiritual Counterfeits Project (SCP). Kaynisagop man sa Eastern Orthodoxy ug nibiya sa SCP, naggikan si Sparks sa usa ka talagsaong tinanawan ug nigamit sa karaang mga credo maingon man sa Biblia sa pagmatuod nga sayop ang mga kulto. Gipasanginlan sa iyang basahon ang LC

nga nagpatoo ug lahi nga pagtulon-an ug nangabuso kono sa mga miembro niini. Human isukip sa 1978 nga edisyon sa maong basahon ang usa ka capitulo babin sa People's Temple ni Jim Jones human gyud sa capitulo babin sa LC, ug wala molampos ang tanan nilang paningkamot nga masulbad ang problema nga dili magburoka, nikiha ang LC sa 1981.

Nakahimo silag kasabutan sa 1983 nga niresulta sa pagbakwi sa pasangil nga gimantala sa 18 ka pamantalaan sa America.

Nihunong ang Nelson sa pagpamaligya sa maong basahon ug gibawi ang wala mahalin nga mga kopya.

Wala mokiha ang LC kalabut sa 1977 nga edisyon sa ikaduhang basahon, sa *The God-Men*, nga gisulat sa mga kawani sa SCP. Apan sa pagpagula sa Schwengeler-Verlag (gipagula sa Iningles sa 1981 sa InterVarsity Press) sa daghang-kausaban nga 1979 nga edisyon sa pinulongang Aleman nga gisulat ni Neil T. Duddy ug sa SCP, gikiha sa LC si Duddy, ang SCP, ug ang Schwengeler-Verlag. Sa dul-ag lima ka tuig nga buroka gawas sa hukmanan, nibiya si Duddy sa nasud ug wala gyud sukad motungha ang Schwengeler-Verlag sa mga bista. Sa unang adlaw sa bista nideklarar ang SCP (kay nagdahum man nga mapilde) nga nabangkaruta sila basi sa pagkadili nila makabayad sa gipaabot nga hukom, ug tungod niana wala sab sila motungha sa bista.

Bisan niington ang SCP nga gituyog langan sa LC ang husay aron mapugos ang SCP nga mabangkaruta ug sa ington niana dili makadepensa, maglisud tag handuraw kon unsa kahang matanga sa depensa ang mahimo nila tungod sa kasayurang nilutaw batok sa SCP sa gipanumpaang mga panghimatuod ug sa mga panghimatuod sa mga eksperto (basaha ang ika-5 nga babin). Sa Enero 26, 1985, gihukman sa hukmanan nga "sa tanang dagkong babin dili tinuod, mabutangbutangon ug walay katungod, ug, tungod niana makadaut sa dungog" ang *The God-Men* ug gipahatagan ang nagkiha ug \$11,900,000 agig bayad sa danyos, bisan tuod tungod sa pagkabangkaruta mga \$34,000 ray nakolekta sa nagkiha.

Human sa buroka sa *The God-Men*, nibugnawg gamay ang panagsumpaki sa LC ug sa kontra-kultong katilingban ug nagpabilin kining bugnaw sa daghang tuig. Nihinay gyud ang pagtubo sa LC sa Estados Unidos, sa usa ka babin tungod sa padayong pagngalan kanilag "kulto." Nauyog ang kalihukan sa mga tuig 1980—1990 tungod sa duha ka panagbangi ug pagkabahin sulod sa grupo,⁷ apan duna silay igong gidaghanon sa maunongong mga miembro nga nakapalabang nila niadtong mga unosa. Sa samang panahon, nipaspas ang pagtubo nila sa Layong Silangan, ilabi na sa dihang medyo gitugotan na sa People's Republic of China ang wala marehistrong mga relihiyon sa unang babin sa mga 1980—1990. Gisugdan ang usa ka malampusong buhat didto sa kanhing Soviet Union, ug nag-establishar ang LC ug mga training center alang sa ilang mga batan-on sa mga napulo ka nagkalainlaing nasud. Gigugol ni Witness Lee ang nabiling mga tuig sa iyang kinabuhi sa pagkompleto sa serye niya nga Pagtuon-sa-Kinabuhi sa Biblia, pag-usab sa iyang *Hubad Pabiuli* sa Biblia, ug paghimog bagong mga materyal nga nagpatin-aw sa nagdumalang panan-awon⁸ nila ug nag-umol pag-usab sa pagbatasan nila sa

iglesiahanong kinabuhi aron labi pa gyud kining mapahiuyon sa panig-ingnan sa Bag-ong Tugon (sama pananglit sa 1 Cor. 14),⁹ nga nakapausab gyud pag-ayo sa ilang mga tigum.

Namatay si Lee sa 1997. Naghunahuna ang mga tigpaniid diha sa kontra-kultong katilingban kon duna ba kahay mga pagtulon-an sa LC nga usbon o bakwion sa bag-ong kaliwanan sa mga nanguna.

Usa ka Bag-ong Kiha ug Pagtinguba nga Masabtan sa Mga Evangelical

Niadong Disyembre 14, 2001, gikiha sa LC, sa tig-imprinta niini nga Living Stream Ministry (LSM), ug sa 97 ka iglesia lokal ang Harvest House Publishers ug ang mga tagsulat nga sila si John Ankerberg ug John Weldon tungod sa basahon nila nga *Encyclopedia of Cults and New Religions* (ECNR) nga gipagula sa 1999. Daghang miembro sa kontra-kultong katilingban ang natingala dili lang kay nikiha na pod ang LC human mamatay si Lee ug 17 ka tuig human sa paghukom sa *God-Men*, kondili tungod sab kay gibuhat nila kini gumikan sa usa-ug-tunga ka panid sa 731-ka-panid nga encyclopedia. Sa Enero 5, 2006, gibali sa Texas Court of Appeals ang desisyon sa ubos-ubos nga hukmanan nga nibalibad sa *motion for summary judgment* sa sinumbong ug nihukom pabor niini, niington nga dili trabaho sa Hukmanan ang paghukom sa panagbingkil sa "relihiyon." Giaplar sa LC kining hukoma sa Kinatas-ang Hukmanan Texas sa 2006 ug sa Kinatas-ang Hukmanan sa Estados Unidos sa 2007, apan nidisider kining duha ka hukmanan nga dili na nila tun-an pag-usab kining kasoha.

Dungan sa pagkiha nila sa ECNR, tataw gyung hiniusang naninguha ang LC nga makigrelasyon sa mas dakong katilingbang evangelical. Sa 2002 gidawat ang LSM nga mamiembro sa Evangelical Christian Publishers Association (ECPA). Namiembro na sila sa Christian Booksellers Association (CBA) ug sa Evangelical Christian Credit Union (ECCU). Nakigkontak sila dili lang sa CRI kondili sa Fuller Theological Seminary sab, nihangyo nga makigsultanay ug masusihong tun-an ang orthodoxy sa ilang mga pagtulon-an. Niuyon ang Fuller nga mobuhat niini, ug nakaayo sa LC ang resulta niini.¹⁰ Naninguha sab ang LC nga makigkontak sa daghang teolohista ug Cristohanong lider nga gitoohan nilang maangayon ug may purohang modapig nila. Nakigkontak sila sa dagko ug inilang mga tigmantlang Cristohanon, ug labi pang nakatabang nila ang mga taho babin nila nga gimantala ning mga peryodikoha.¹¹

Ang "Gimantlang Sulat" alang sa LC gikan sa Evangelical nga Mga Lider

Bisan pa nianang pag-uswaga, padayong gikatahapan, gidudahan, ug hingpit nga gisalikway ang LC sa ubang mga grupo. Natinuod kining hunahunaa sa Enero 9, 2007, sa dihang gipahibalo sa mga mantalaan nga dunay "kapin sa 60 ka evangelical nga Cristohanong magtutuki ug mga lider sa mga ministri gikan sa pito ka nasud ang nipirmag wala pa sukad masulat nga gimantlang sulat (www.open-letter.org) nga

Witness Lee

naghangyo sa nanguna sa ‘mga iglesia lokal’ ug sa Living Stream Ministry sa pagbakwi sa dili orthodox nga mga pamahayag sa nagtukod nila, nga si Witness Lee. Giawhag sab sa maong sulat ang mga nanguna sa kalihokan sa paghunong sa tagnapulo-ka-tuig na nga batasan nila nga pagpangiha ug panghulga nga mokiha agig balus nila sa pagsaway ug pagsulbad sa mga panagsumpaki nila sa Cristohanong mga organisasyon ug mga tawo.”¹² Pila sa inilang mga lider ug mga matukiong tawo nga nipirma sa sulat mao ang kanhing mga kawani sa CRI ug kanhi ug kasamtangang mga tigtampong magsusulat sa CHRISTIAN RESEARCH JOURNAL, nga naglakip nila ni E. Calvin Beisner, James Bjornstad, Norman L. Geisler, H. Wayne House, Gordon R. Lewis, Ron Rhodes, ug James R. White.

Watchman Nee

pagtulon-an niya, unya gisikop sa mga tigsaway niya ang kusганon kaayo niyang mga pamahayag apian wala tagda ang nagpahianganay nga mga pamahayag. Sa pagkatiniuod, kining temaha ang nagsumada sa pagkaangay ning sulata, maingon nga naghisut kinig teolohiya.

- 4 Mabinantyon ang LC sa pagpatin-aw sa pulong *panagsagol* sa paagi nga wala magpasabut nga nausab ang iya-sa-pagkamao nga kinaiya sa Dios o sa tawo ba. Basaha ang sinulat sa kilid “‘Mingling’—Was There Ever a Better Word?” *Affirmation and Critique* 1, 3 (July 1996): 31, 62.
- 5 “The Present Recovery—One City, One Church (A.D. 1937–Present),” 19.
- 6 Alang sa kompletong pagpatin-aw sa pagtoot nila kabutti niini, basaha ang tibuok seksyon sa Kasaysayan sa Web site, The Lord’s Recovery of Experiencing Christ and Practicing the Church Life, <http://www.lordsrecovery.org/history/index.html>.
- 7 Giinong sa mga tigsaway nga nagpamatuod kining mga panagbingkila nga may pagkakulto gyud ang LC, apan sa pagusi name ning mga hitabot napalgan namo nga nagpamatuod lang kini sa doktrina sa Biblia nga naa pa gihapsan ang sala diha sa mga magtotoo (sama pananglit sa Sant. 3:2; 1 Juan 1:8). Sa atro pa, wala makalikingkawan ang kalihokan sa unodnung mga gawi nga nakasamok ug nakabahin sa mga buhat sa mga Cristohanon sa tibuok kasaysayan sa iglesia. Basin sa umalbot nga mga isyu mahisutuan nato kining mga butanga, apan wala nay labut kini sa hisgutanon nato karon, nga nasentro sa mga pasangil nga naa sa “gimantlang sulat” alang sa LC ug sa LSM (basaha ang naa sa ubos).
- 8 Basaha, sama pananglit, ang serye ni Witness Lee nga 11 ka basahon sa Elders’ Training, lakip na ang Book 2, *The Vision of the Lord’s Recovery* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1985).
- 9 Basaha, sama pananglit, ang kango Witness Lee nga, *The Ministry of the New Testament Priests of the Gospel* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1998).
- 10 Basaha ang kango Hank Hanegraaff, Gretchen Passantino, ug Fuller Theological Seminary nga, *The Local Churches: “Genuine Believers and Fellow Members of the Body of Christ”* (Fullerton, CA: DCP Press, 2008), 29–32.
- 11 Basaha, sama pananglit ang, “Loose Cult Talk,” editorial, *Christianity Today*, March 2006, 27 (<http://www.christianitytoday.com/ct/2006/march/15.27.html>); ang Ken Walker nga, “Former Local Church Critics Change Stance,” *Charisma*, June 2009, 20 (<http://www.charismamag.com/index.php/news/20741-former-local-church-critics-change-stance>).
- 12 “Leading Evangelical Scholars Call on ‘Local Churches’ to Renounce Doctrines, Legal Attacks,” gipagula sa pamantalaan, Enero 9, 2007, http://www.open-letter.org/pdf/OL_PressRelease.pdf.

1 Importante nga mahibaloan nga dili Buddhist ang kagikan ni Lee o ni Nee ba. Dili masubay sa mga relihiyon sa Silangan, ingon sa gipasangil, ang pagkamistiko sa mga sinulat nila; masubay hinook kini sa taga Kasadpang mga Cristohanong magtutudlo sa kinabuhu sa sulod sama nila ni Jessie Penn-Lewis, Andrew Murray, ug Madame Guyon.

2 The Lord’s Recovery of Experiencing Christ and Practicing the Church Life in Oneness, History, “The Present Recovery—One City, One Church (A.D. 1937–Present),” 2, <http://www.lordsrecovery.org/history/iv.html>.

3 Ang unang nanaway sa teolohiya ni Lee mao si James Chen, nga gitudlo ni Nee isip usa sa duha ka anciano sa Hong Kong. Makaikag nga wala gyud namo sukad madungog sa America ang pasangil niya, nga nanudlo konog Arianismo si Lee. Gibasi niya kini sa pagngalan ni Lee ug binuhat sa nagpakatawong Cristo. Nanudlo gyud si Lee nga usa ka binuhat si Cristo kon pagka-tawo Niya ang hisgutan, apan nanudlo sab siya nga, kon pagkadios Niya ang hisgutan, si Cristo ang Magbubuhat sa uniberso. Nagpadayon pa gihapsan karon kining paaghi, diin kusganon kaayong mamahayag si Lee ug ipahianganay kining pamahayaga sa laing basahon sa

IKADUHANG BAHIN:

Naghisgut sa
Mga Gitagad
sa Gimantalang
Sulat:
**Kalabut sa
Kinaiya sa Dios**

G

awas sa kasaysayan sa LC sa pagpanghiha sa mga Cristohanong evangelical, naglakip ang mga gihisgutan sa Gimantalang Sulat sa mga pagtulon-an sa LC bahin sa kinaiya sa Dios, sa kinaiya sa tawo, ug sa pagkatinuod sa evangelical nga mga iglesia ug denominasyon. Kalabut nianang mga pagtulon-an niilong ang sulat nga, "Kay mora magnisukwahi o nakapapeligo sa sukaranong mga doktrina sa Cristohanong pagtoo kining mga pamahayag ni Witness Lee, matinahuron namong giawhag ang mga nanguna sa Living Stream Ministry ug sa 'mga iglesia lokal' sa pagsalikway ug paghunong sa pagmantala niini ug sa susamang mga pamahayag."

Naa pa gyuy mga kinutlo ang Gimantalang Sulat gikan sa giingon nga dili orthodox nga mga pagtulon-an ni Witness Lee, apan wala nila ipatin-aw nganong dili orthodox kining mga pamahayaga. Basin naghunahuna sila nga bisan kinsang magbabasa nga may hibangkaagan sa teolohiya klaro gyung makakita sa erehiya ning mga pamahayaga sa ila rang kaugalingon. Sa makita unya nato, dakong sayop kini sa mga nagsulat sa sulat ug sa mga nipirma niini, nga daghan kanila malagmit wala kaayo magsusi bahin sa LC ug igo lang nibasa sa mga kinutlong gihatag kanila sa mga nagsulat.

Tungod sa mubo ug pintok nga pagkasulat sa Gimantalang Sulat sayon ra nato kopyahon dinihi ang tibuok pamahayag sa mga gihisgutan niini. Imbis kas-ahon kini pagkopya, usa ra ka hisgutanang kopyahon nako sa matag seksyon ug may insulti ko bahin sa materyal sa matag seksyon sa dili pa nako kopyahon ang materyal para sa sunod nga seksyon.

Nagsugod sa ulohang "Kalabut sa Kinaiya sa Dios" ang unang serye sa sumpakionong mga kinutlo sa Gimantalang Sulat gikan sa mga basahon sa LC, ug naa niini kining mga pamahayaga ni Witness Lee:

"Ginganlag Amahan ang Anak; busa Amahan gyud ang Anak. Makaamgo gyud unta ta ning kamatuorana. Naay niilong nga ginganlan Siyag Amahan, apan dili gyud Siya Amahan. Apan unsaon man manganlan Siyag Amahan unya dili man diay Amahan?...Sa dapit diin walay tawong makaduol Niya (1 Tim. 6:16), Amahan ang Dios. Sa pagpakita Niya aron ipadayag ang Iyang Kaugalingon, Anak Siya. Busa, gihatag ang Anak, apan ginganlan Siyag 'Ang walay katapusang Amahan.' Kining Anak mismo nga gihatag kanato mao gyud ang Amahan."

Witness Lee, *The All-inclusive Spirit of Christ* (Los Angeles: The Stream Publishers, 1969), pp. 4-5

"...nahimong unod ang tibuok Dios, ang Tulo-usang Dios."

Witness Lee, *God's New Testament Economy* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1986), p. 230

"Dili gyud paigo ang iya-sa-tradisyon nga pagpatin-aw sa Trinidad ug hapit na mahimong tritheismo. Sa pagkausa sa Espiritu sa Dios kanato, wala ibilin ang Dios, wala sab magpabilin sa trono si Cristo. Kini ang gisilsil sa Cristianidad sa atong panumdoman. Naghunahuna sila nga usa ka persona ang Amahan, nga nagpadala sa Anak, nga laing persona, aron maghuman sa katubsanan, ug human niana gipadala sa Anak ang Espiritu, nga usa pa gyud ka persona. Sa iya-sa-tradisyon nga hunahuna, nisulod sa mga magtotoo ang Espiritu, samtang nabilin sa trono ang Amahan ug Anak. Inig-ampo sa mga magtotoo, gitudloan sila nga moyukbo atubangan sa Amahan ug moampo sa ngalan sa Anak. Ang pagbahin sa Dios ning tulo ka bulag nga Persona dili man maoy pinadayag sa Biblia...."

Witness Lee, *Life Messages* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1979), p. 164

"ANG ANAK MAO ANG AMAHAN, UG ANG ANAK MAO SAB ANG ESPIRITU....ug si Ginoong Jesus nga mao ang Anak mao sab ang Walay Katapusang Amahan. Ang atong Ginoong mao ang Anak, ug Siya sab ang Amahan. Hallelujah!"

Witness Lee, *Concerning the Triune God* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1973), pp. 18-19

"Busa, klaro gyud: Si Ginoong Jesus mao ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu, ug Siya ang Dios mismo. Siya sab ang Ginoong. Siya ang Amahan, ang Anak, ang Espiritu, ug ang Makagagahum nga Dios, ug ang Ginoong."

Witness Lee, *The Clear Scriptural Revelation Concerning the Triune God* www.contendingforthefait.org/responses/booklets/triune.html

"Dili tulo ka bulag nga persona o tulo ka Dios ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu; usa ra sila ka Dios, usa ka realidad, usa ka persona."

Witness Lee, *The Triune God to Be Life to the Tripartite Man* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1970), p. 48

Alang sa mga Cristohanon sa Kasadpan sa ika-21 nga siglo, makasamok gyud kining mga pamahayaga kon linetrahon pagsabut. Morag klaro gyud kining nanudlog modalismo. Dili ikatingala nga nibasa lang niini ang pila ka pangulong evangelical nga diiyutay rag nahibal-an bahin sa LC ug niilong dayon nga, "Asa man ko mopirma?" Apan, bisan makasamok sab tingali sa mga evangelical nga nasuheto sa dugay na kaayong pasalig sa CRI sa makasaysayanong orthodoxy, moingon gyud gihapon ko

nga walay dili orthodox ang gihisgutang mga pamahayag. Dili man kay niinongon ko nga orthodox ang modalismo. Giisip gyud gihapon karon sa CRI nga erehison ang modalismo, ingon sa gitudlo sa United Pentecostal Church, sama sa pag-isip namo niini kaniadto. Dili, ang giingon nako mao nga wala manudlog modalismo ang gihisgutang mga pamahayag ni Witness Lee. Sa usa ka panahon abi namog nanudlo kinig modalismo, apan tungod kadto kay, sama sa daghan pa kaayong uban nga naa sa kontra-kultong kalihokan, *wala gyud mi magtuon pag-ayo sa tibuok hugpong sa mga pagtulon-an sa LC aron makasabut sa unod ning mga pagtulon-ana ug sa mga hinungdan nganong gitudlo kini.*

Nan, unsa man diay ang gipasabut ni Lee sa pagtudlo niya nga ang Anak mao ang Amahan ug ang Espiritu? Unsaon man pagpasibo nianang pagtulon-ana sa orthodoxy? Detalye natong ipatin-aw sa dili madugay ang mga basihan sa Biblia nga gikutlo sa mga basahon sa LC sa pag-usa nila sa mga persona sa Trinidad sa usag usa, apan sa paglakbit ug asoy niini, mao kini (1) ang *kalihokan* sa tulo ka persona sa *mapatigayonong* Trinidad ug (2) ang *pagpuy-anay* sa usag usa sa tulo ka persona sa *iya-sa-pagkamao* nga Trinidad. Ang *tuyo* sa paghatag nilag gibug-aton ning pag-usa sa tulo ka persona pagkorirer man sa giisip nila nga pagdagsang sa tritheismo sa Kasadpan. Apan, sa dili pa ko modugang ug pagpatin-aw sa daghang morag dili orthodox nga mga pamahayag sa LC bahin sa Trinidad, pamatud-an una nato nga *kanunay silang nihimog lig-on gyung orthodox nga mga pamahayag bahin sa Trinidad.*

Ang Orthodox nga Mga Pamatuod sa LC bahin sa Trinidad

Moila man bisan ang pila ka tigsaway sa LC nga sa daghang bahin sa ilang mga sinulat morag gipamatud-an nila ang orthodox nga doktrina sa Trinidad.¹ Hunahunaa, pananglit, kining klarong mga katinoan sa Trinidad, nga gihimo ni Lee mismo:

Ang tulo—ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu—pulos gikan sa eternidad ngadto sa eternidad, pulos walay katapusan, walay sinugdan ug walay katapusan, ug dungan nga naanaa.²

Moingon tingali ta nga dunay tulo ka persona ang Tulo-usang Dios apan usa ray pagkamao; dili gyud libogon ang mga persona ug dili gyud bahinon ang pagkamao; tulo sa persona ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu, apan usa ra sila sa pagkamao.³

Nahibalo mi sa CRI nga gipamahayag kini ni Lee ug tungod niana gingenlan namog *nitipas* ang teolohiya sa LC imbis *erehison*, segun sa teolohiyanhong pagpatin-aw sa *nitipas* nga gikuptan namo sa daghang tuig. Mopamatuod man sa orthodoxy ang nitipas nga teolohiya apan modugang sab kinig mga pama-tuod nga mosukwahi, moangin, o modaut ba niini. Nakahukom na lang mi nga nagtoo ang LC nga nabuhi sila sa kalibutan diin mahimong matinuod sa samang panahon ug sa samang kahulogan ang duha ka nagkasumpaking pamahayag.

Apan, sa wala pa mi makigsultianay sa LC dugay na kong wala magmalinawon ning pagbalewala namo sa klarong mga

pamatuod nila sa orthodox nga teolohiya sa bahin gyud nga gipasanginlan namo sila nga dili orthodox. Usa ko sa mga nahibalo nga walay laing grupo nga gingenlag modalistico nga nihimog sama kadetalyeng mga pamahayag sa orthodoxy sa Trinidad. Dili kas-a ra nisantop sa akong hunahuna nga basin dunay wala namo makita sa mga pagtulon-an sa LC nga mopatin-aw ning morag dayag kaayong panagsukwahi. Tinuod gyung dunay wala makit-i namong taga CRI, ug ingon man sab sa halos tanang kauban namo sa kontra-kultong katilingban!

“Bugo, ang Ekonomiya Kana!”

Nahinumdom pa tingali mo sa panultiong gimugna sa taktiko sa politika ni Bill Clinton nga si James Carville panahon sa piliay sa pagkapresidente sa 1992 aron motutok nianang mensahe sa kampanya: “Bugo, ang ekonomiya kana.” Sa laing pangahulogan mahimong kasab-an kun badlongon sab sa ingon niini kaming wala makakita sa kalainang sagad nga gihimo sa mga basahon sa LC tali sa *iya-sa-pagkamao* nga Trinidad ug sa *mapatigayonong* Trinidad. Nagpasabut kining mga pamulonga sa kalainang kasagarang gihimo sa orthodox nga teolohiya; ang kalainang sigeng gikuptan ug gitudlo namong taga CRI. Kalainan kini sa walay katapusang kinaiya ug sa relasyon tali sa usag usa sa tulo ka diosnong persona ug sa temporary (sa ato pa, may kalabutan sa panahon ug nahimutang sa panahon) nga mga buhat nila sa relasyon nila sa kabuhatan.⁴

Sa wala pa ko sukad makahunahuna nga basin makatabang kini pagpatin-aw sa morag modalistico paminawon nga mga pagtulon-an sa LC, dugay na kong nakaila nga ihulagway ngani sa Biblia o sa orthodox ba nga teolohiya ang mapatigayonong Trinidad sagad nga morag modalismo kini paminawon; apan, dili baya kini modalismo, kay luyo ning tanan naa may pagtoos sa walay katapusang kinaiya ug dili mausab nga relasyon sa tulo ka persona sa iya-sa-pagkamao nga Trinidad. Apan, gilibog sa mga modalista ang kalainan sa Biblia tali sa iya-sa-pagkamaong Trinidad ug sa mapatigayonong Trinidad, nag-usa ning duha ka hunahuna, ug sa ingon niana giingon nila nga mga kinaiya sa iya-sa-pagkamaong Trinidad ang mga kinaiya sa mapatigayonong Trinidad.

Gipatin-aw na gyud pag-ayo ni Lee ang baruganan niya ning butanga; kon giayo pa unta namong mga tigsaway ang pagtuon ug ang pagpakigsultanay namo sa LC, mamatikdan unta namo kini. Gipatin-aw gyud niya pag-ayo ang iya-sa-pagkamao/mapatigayonong kalainan sa daghang dapit ug klaro kaayong gitino ang kalainan sa hunahuna sa LC sa Trinidad ug sa modalismo:

Unsa may sayop sa Modalismo? Nanudlo kini nga dili walay katapusan tanan ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu ug dili dungan nga naanaa Silang tulo. Niinong hinoon ang modalismo nga wala na ang Amahan sa pag-abot sa Anak ug wala na ang Anak sa pag-abot sa Espiritu. Niinong ang mga modalista nga sunodsunod nga naanaa ang Tulo sa Dios. Dili sila motoo nga dungan nga naanaa *ug* nagpuy-anay sa usag usa ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu. Lahi nila, nitoo ta nga dungan nga naanaa ug nagpuy-anay sa usag usa ang Tulo sa Dios; sa ato pa, nitoo

ta nga sa pagkamao dungang naanaa ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu ug sa mao rang kahimtang. Apan, sa diosnong pamatigayon nagbuhat ug napadayag ang Tulo sa tulo ka sunodsunod nga hugna. Apan bisan sa mapatigayonong mga buhat ug pagpadayag Nila, sa pagkamao dungan giappon Silang naanaa ug nagpuy-anay sa usag usa.⁵

Wala hisguti ni Lee dinihi ang kamatuoran nga naay duha ka matang sa modalismo: *chronological (sumala sa pagkahitabo)* ug *functional (sumala sa pagbuhat)*, ug wala molimod ang ikaduhang hunahuna nga makabuhat ang Dios sa kapin sa usa sa tulo ka paagi o bahin sa mao rang panahon sa kasaysayan. Apan, ang kalainang gipatin-aw niya tali sa iya-sa-pagkamao nga Trinidad ug sa mapatigayonong Trinidad dili man mahimo sa functional nga modalista maingon man sa chronological nga modalista.

Labut pa, klaro gyud basi sa linangkob nga pagtulon-an ni Lee bahin sa Trinidad nga giisip niya ang Amahan, Anak, ug Espiritu nga tulo ka managlahing sentro sa pamatyag ug pagbuot, o “Ako,” nga walay katapusang nalambigit sa mahigugmaong *subject-object (nagbuhat-gibuhatan)* nga relasyon. Sama pananglit, sa pagpamulong niya bahin sa Juan 10:30 (“Ako ug ang Amahan usa ra”), gisulat niya nga “bisan usa ra ang Amahan ug ang Anak, tali nila naa gihapoy kalainan sa *Ako ug ang Amahan*. Dili gyud nato ibalewala kining puntoha, kay kon ibalewala nato kini mahimo tang mga modalista.”⁶ Sa maalamong pagsulat niya sa laing basahon nga dili unta maanaa ang eternidad kon wala ang Tulo-usang Dios, niington si Lee,

Sa nilabayng eternidad sa nag-ambitayay ang Amahan ug ang Anak, sa dihang gihigugma sa Amahan ang Anak, ug sa dihang gitudlong daan sa Tulo-usang Dios ang Anak, naa sab didto ang Espiritu kay Siya man ang walay katapusang Espiritu, ang Espiritu sa kapanahonan.

Niington ang Mga Buhat 2:23 nga gitugyan si Cristo sa gibut-an nang laraw sa [Tulo-usang] Dios....Sa tulo sa Dios, naay konseho, ug pinaagi ning konsehoa gibut-an ang usa ka laraw....

....Busa sa nilabayng eternidad naa na didto ang Tulo-usang Dios nag-ambitayay, nahigugma, nagtudlong daan, nagbuhat, ug nagpili.⁷

Dunay gisulti si Chris Wilde, ang direktor sa media ug komunikasyon sa LSM, nga napamatud-anq tinuod gyud sa kaugalingong pagtuki namo: “Halos tanang pagsaway sa mga pagtulon-an ni Witness Lee kalabut sa Trinidad resulta man sa piniling pagkutlog mga bahin sa iyang sinulat nga naghatag ug gibug-aton sa mapatigayonong pagbuhat sa Tulo-usang Dios, nga wala ngani maghisut nga hingpit diay niyang gipahiangay ang iyang kaugalingon sa ubang mga bahin sa iyang sinulat, ug sagad naa sa mao rang bahin.”⁸

Giusa gyud ni Lee ang Anak sa Amahan ug sa Espiritu, apan dili sa linangkob nga paagi sa mga modalista:

Sa plano sa Dios, sa pagpahaluna sa administrasyon sa Dios, sa pamatigayon sa Dios, ang Amahan ang unang nibuhat,

ang Anak ang ikaduhang nibuhat, ug ang Espiritu ang ikatulong nibuhat. Nagplano ang Amahan, gihuman kini sa Anak, ug giaplikar sa Espiritu ang nahuman sa Anak segun sa plano sa Amahan....Human sa pagplano [sa Amahan] niini, nianhi ang Anak aron mohuman ning planoha, apan gibuhat Niya kini uban sa Amahan ug pinaagi sa Espiritu (Luc. 1:35; Mat. 1:18, 20; 12:28). Karon nga nahuman na sa Anak ang tanang giplano sa Amahan, nianhi ang Espiritu sa ikatulong lakang aron iaplikar ang tanang nahuman Niya, apan gibuhat Niya kini ington nga Anak ug uban sa Amahan (Juan 14:26; 15:26; 1 Cor. 15:45; 2 Cor. 3:17). Sa ington niini, samtang gituman ang diosnong pamatigayon, nagpabilong tibuok ug wala mameligo ang diosnong pagkaanaa sa Diosnong Trinidad, ang walay katapusang dungan nga pagkaanaa ug pagpuy-anay Niya.⁹

Gipatin-aw pa gyud ni Lee, batok sa mga modalista (nga ginganlan sab ug *mga Patripasionista* tungod sa masabut nga pagtoo nila nga ang Amahan [*patri*] nag-antus [*pasyon*] didto sa krus), nga

sa ikaduhang lakang sa pamatigayon sa Dios, diha sa pagtuman, gibuhat sa Anak ang tanang bulohaton. Dili ta makaingon nga gibuhat sa Amahan ang buhat sa pagtuman uban sa Anak ug pinaagi sa Espiritu. Dili sab ta makaingon nga gituman sa Espiritu ang plano sa Amahan ington nga Anak, uban sa Amahan. Makaingon lang ta nga gibuhat sa Anak ang tanang bulohaton aron matuman ang plano sa Amahan uban sa Amahan ug pinaagi sa Espiritu. Ug dili sab ta makaingon nga nahimong unod ang Amahan ug nga nagkinabuhi ang Amahan dinihi sa yuta diha sa unod. Labut pa, dili sab ta makaingon nga niadtso sa krus ang Amahan ug namatay alang sa atong katubsanan, ug dili ta makaingon nga ang dugong giula didto sa krus mao ang dugo ni Jesus nga Amahan. Moingon gyud ta nga giula ni Jesus nga Anak sa Dios ang dugo (1 Juan 1:7). Dili sab ta makaingon nga namatay ang Amahan sa krus o makaingon ba nga nabanhaw ang Amahan gikan sa mga minatay.¹⁰

Busa ang nahitabo mao nga ang kalab-anang pag-usa sa LC sa Anak ug sa Amahan ug sa Espiritu gipahayag nila nga may kalabutan sa mga pagbuhat sa mapatigayonong Trinidad, ug gibasi sa mao rang pag-usa niini sa Kasulatan. Daghan kaayong sanglitanan niini sa tanang Ebanghelyo, ilabi na gyud sa Ebanghelyo ni Juan.

Sama pananglit, gipatin-aw gyud sa Juan 14 nga samtang dunay pihong mga bulohaton ang matag usa sa tulo ka persona sa Trinidad sa buhat sa pagluwas, wala gyud sila sukad mobuhat niadtong mga bulohatona nga wala sa aktibong presensya ug pagkalmabitit sa laing duha. Ang pagkaila ni Jesus pagkaila man sa Amahan (v. 9). Hingpit gyung nalambigit ang Amahan sa mga pulong nga gipamulong ni Jesus ug sa mga buhat nga gipamuhat Niya (v. 10). Sa nikayab na si Jesus sa langit aktibo Siya ug ang Amahan sa pagtubag sa mga hangyo sa mga tinun-an nga giampo diha sa ngalan ni Jesus (vv. 13–14; itandi sa Juan 15:16). Maingon

man sab, sa pag-ingon ni Jesus nga ipadala ang “laing maglilipay” naa kining *duha*—ang klarong pagsunod sa Espiritu sa Anak sa buhat sa pagtudlo ug paggiya Nila sa mga tinun-an ug ang klaro ug aktibong presensya sa Anak diha sa buhat sa Espiritu (v. 18: “Dili Ko kamo biyaan nga daw mga ilo; moanhi Ko ninyo”), maingon nga aktibong naa sa buhat sa Anak kaniadto ang Espiritu (v. 17: “nakaila mo Niya, kay nagpabilin man Siya [karon—sa pagpangalagad ni Cristo] uban ninyo”).

Dunay naghubad sa saad ni Jesus nga moanha sa Iyang mga tinun-an nga nagpasabut kono kini sa mga pagpakita Niya sa nabanhaw na Siya o sa Ikaduhang Pag-anhi ba Niya. Bisan pag uyonan ang usa ning mga paghubara, dili gihapon kini makapukan sa pangatarungan nako nga gibasi sa Juan 14 kalabut sa pagkausa kaayo sa tulo ka persona, kay makita man gyud kaayo kini sa tibuok capitulo. Apan, morag gipasabut sa unod sa capitulo nga ang gihisgutan ni Jesus mao ang pag-abot sa Espiritu Santo. Mao kini ang gihisgutan sa versiculong gisundan ning pamahayaga, ug sa dihang nangutana si Judas (dili si Iscariote) ni Jesus sa v. 22 kon unsaon Niya pagpadayag ang Iyang Kaugalingon sa mga tinun-an ug dili sa kalibutan (nagpasabut sa gisulti ni Jesus sa v. 19 nga “sa makadiyut lang ug dili na makakita Nako ang kalibutan, apan makakita mo Nako”), wala kini ipatin-aw ni Jesus kalabut sa mga pagpakita Niya sa mabanhaw na Siya kondili gipatin-aw hinoon Niya nga moanha Siya ug ang Amahan sa tawong nahigugma Niya ug nagtuman sa Iyang pulong, ug “maghimog puloy-anan uban niya”—usa ka pagpuyo sa sulod nga masabut lang nato nga pareha ra gyud sa pagpuyo sa sulod sa Espiritu Santo.

Busa makita nato nga samtang maila nga buhat sa usa ka persona o sa lain bang persona ang buhat sa mapatigayonong Trinidad diha sa Mga Ebanghelyo, wala kana magpasabut nga wala gyud malambigit ang laing duha sa mao rang buhat, ug usahay piho gyung maila nga buhat sa usa ka persona o sa lain bang duha ka persona kanang buhata (gawas nianang talagsaong mga buhat sama sa pagpadala sa Amahan sa Anak, sa pagkamatay sa Anak alang sa atong mga sala, ug sa paghimaya sa Espiritu kang Cristo).

Sagad sab nga makita nato sa mga sulat kining pagkausa sa usang diosnong persona sa talagsaong mga buhat sa ubang mga persona. Gihisgutan ning kinutlo gikan sa sinulat nga giandam sa LC alang sa Fuller Theological Seminary ang daghan ning mga tekstoha ni Pablo, nagpatin-aw sa pagkamahinungdanon niini sa teolohiya sa LC, ug nagkutlog daghan gikan ni Witness Lee ug sa tinahud nga mga teolohista sa pagpatin-aw nga naa gyuy kapasikaran sa Biblia nianang pagkausaha sa mga persona:

Usa ka importanteng sentro sa among pagpangalagad mao ang pagsinati sa mga magtotoo kang Cristo, ug gibasi man ning pagsinatia ang paghubad namo sa mga versiculong sama sa 1 Corinto 15:45 [“Ang katapusang Adam nahimong Espiritu nga taghatag-ug kinabuhi”] ug 2 Corinto 3:17 [“Ug ang Ginoo mao ang Espiritu”]. Sa pagsabut namo niadto si Cristo sa mga magtotoo sa pagkabanhaw ug gibuhat ang kompletong buhat sa kompletong kaluwasan sa Dios diha sa ug pinaagi sa Espiritung taghatag-ug-kinabuhi. Tungod niini, nakita

namo sa Mga Sulat sa Bag-ong Tugon ang lig-ong pagkausa ni Cristo sa Espiritu, sa makausa pa dili aron mawala ang kalainan nila diha sa Diosnong Trinidad kondili sumala sa nagpuy-anay-sa-usag-usa nga pagkaanaa ug pagbuhat nila diha sa mga magtotoo....

....Nasayud ang batid nga mga magbabasa sa makasaysayanong teolohiya nga mahimong masabut nato nga nitipas sila si Irenaeus, Tertullian, Augustine, ug ang daghan pang ubang orthodox gyung mga magtutudlo, apan naay nagpahi-angayng mga babin sab sa mga sinulat nila nga nagpama-tuod sa pagka-orthodox nila. Naay ingon niini sab nga nagpahiangayng mga babin sa mga sinulat ni Witness Lee, nga halos dili makita diha sa gipagulang “mga pamatuod” sa pagtipas niya sa naandang tinoohan. Ihatag nato dinihi ang duha ka babin ingog sanglitanan nga nagpakaita sa hingpit nga hunahuna niya babin ni Cristo ug sa Espiritu:

Kining Cristo mismo mao ang Ginoo karon nga naa sa mga langit ug sa samang higayon ang Espiritu nga naa sa sulod nato. “Ug ang Ginoo mao ang Espiritu” (2 Cor. 3:17). Ingong nga Ginoo, naa Siya sa mga langit. Ingong nga Espiritu, naa Siya sa sulod nato. Isip Ginoo nga naa sa mga langit, gigamit Niya ang Iyang pagkamagbubuo, pagkaulo, ug pagkasacerdote.... Bisan unsang gibuhat Niya ingon nga Ginoo, giaplikar Niya kanato ingon nga Espiritu. (*The Heavenly Ministry of Christ*, 69-70)

Mangutana tingali ang ubang makabasa ning pulonga kalabut sa Espiritu nga laing Maglilipay ug sa Espiritu nga gininhawa ni Cristo nga, “Dili ka ba motoo nga managlahi si Cristo ug ang Espiritu? Dili ka ba motoo nga duha si Cristo ug ang Espiritu?” Oo, nitoo ko nga duha si Cristo ug ang Espiritu, kon tan-awon sa usa ka aspeto, sa dayag ug objectibong aspetto. Apan, kon tan-awon sa laing aspetto, sa sulodnon ug subjectibong aspetto, ang Espiritu, ang ikaduhang Maglilipay, mao ang gininhawa ni Cristo, nga unang Maglilipay. Busa, basi sa sulodnong aspetto, usa ra si Cristo ug ang Espiritu. (*The Fulfillment of the Tabernacle and the Offerings in the Writings of John*, 588)

Sa walay pag-analisar pag-ayo, makita nato nga naay hunahuna si Witness Lee nga managlahi si Cristo ug ang Espiritu; apan, sa pag-awat sa Mga Sulat sa Bag-ong Tugon, nakasabut siya ug nanudlo nga sa Cristohanong kasinatian nato, nga, sukwahi sa gisistemang teolohiya, mao gyuy gisentro sa pagpangalagad niya, sagad nga giusa ang nabanhawng Cristo sa Espiritung taghatag-ug-kinabuhi.

Kay usa man kini sa mga hisgutanang labi gyung gisaway kalabut sa pagtulon-an ni Witness Lee, gibati namo nga mahinungdanon ang pagdugang ug pila ka kinutlo gikan sa ubang tawo ning hisgutanana. Maisip tingali nga dili subay-sa-tradisyon o sumpakionon man ngani ang pagtulon-an ni Witness Lee ning hisgutanana, apan dili gyud kay siya ray nihimog ingon niini nga mga konklusyon. Labing menos

ang usa ka bantugang kasamtangang makinaadmanong tawo nga takus hisgutan mao si James D. G. Dunn, nga naghisgut sa pila ka mao rang versiculo sa Kasulatan nga kanunayng gihatagag pagtagad ni Witness Lee:

....Giusa ni Pablo ang gituboy nga Jesus sa Espiritu—dili sa usa ka espirituhanong binuhat...o sa usa ka espirituhanong ginsakpan o kahimtang..., kondili sa Espiritu, sa Espiritu Santo....Para ni Pablo usa ka pagtuon kalabut sa Espiritu Santo ang iya-sa-pagkamao nga pagtuon kang Cristo; sa kasinatian sa magtotoo *walay* kalainan tali ni Cristo ug sa Espiritu. Apan wala gyud kini magpasabut nga wala hatagig kalainan ni Pablo si Cristo ug ang Espiritu. (*The Christ and the Spirit*, vol. 1, *Christology* [Grand Rapids, MI: W. B. Eerdmans, 1998], 164-165)

Si W. H. Griffith Thomas, nga inilang teolohista sa nilabayng kaliwatan ug kanunayng gikutlo ni Witness Lee kalabut sa Trinidad, naghisgut sab sa pagkaduha-ka-bahin ning diosnong kamatuoran, samtang naghatag ug igo-katinaw ug kapintok nga lakbit-asoy sa pagkausa ni Cristo ug sa Espiritu:

Mahinungdanon gyung ampingan pag-ayo ang duha ka bahin ning kamatuoran. Managlahi si Cristo ug ang Espiritu apan sama ra, sama ra apan managlahi. Basin ang labing maayong pamulong nga magamit nato mao nga samtang dili gyud managsama ang mga Personalidad nila, managsama gyud kanunay ang ilang presensya. (*The Holy Spirit* [Grand Rapids, MI: Kregel, 1986; inimprinta pag-usab sa *The Holy Spirit of God*, ika-4

nga pag-imprinta, Grand Rapids: W. B. Eerdmans, 1913], 144)

Tin-aw gyud basi ning mga kinutloa maingon man sa kinatibuk-ang pagpangalagad ni Witness Lee nga naa sa pagsinati sa mga magtotoo ni Cristo—ug dili sa tiunayng pagkaanaa sa Dios—ang pagkausa ni Cristo ug sa Espiritu. Gipamatud-an ni H. B. Swete kining mao rang hunahuna:

Nakita nga sama ra ni Jesucristo ang Espiritu sa pagbuhat niimi...diin tataw gyung giisip nga pareha ra sa pagpuyo ni Cristo mismo sa sulod nato ang pagkabaton nato sa Espiritu ni Cristo....“ang Ginoo nga Espiritu,” (sa ato pa, si Cristo diha sa gahum sa gihimayang kinabuhi Niya) giisip nga sama ra sa pagbuhat na. (*The Holy Spirit in the New Testament* [London; New York: Macmillan, 1912], 306)¹¹

Nakita na nato nga tin-awng giusa sa Kasulatan sa usag usa ang tulo ka persona sa Trinidad sa daghang pagpadayag sa mapatigayonong Trinidad. Morag wala hingpit nga masabti kining kamatuorana sa Biblia sa daghang evangelical nga tigsaway sa LC. Gawas niini, sa doktrina sa pagpuy-anay sa usag usa (mas kasagarang ginganlag *pagtuhopay sa usag usa* sa mga teolohista) dunay gipasikaran diha sa kinaiya sa Trinidad sa ingon niana nga mapatigayonong pagkausa sa tulo ka persona nga morag wala sab makita sa daghang evangelical. Masabtan na ngani kini, dako gyug mahimo kining kamatuorana sa pagtul-id sa usa ka problemang tinuod gyung nakita sa LC diha sa iglesia sa Kasadpan karon. Maghisgut unya ta sa doktrina sa pagpuy-anay sa usag usa, apan naa pa una tay idugang ug sulti bahin ning problemaha.

Gusto ba gyung moingon ang mga nagsulat ug nipirma sa Gimantalang Sulat nga sa pagsulod sa Espiritu sa mga magtotoo nabilin sa trono ang Amahan ug ang Anak?

Hingpit nga Pagbalí kalabut sa Pagkatulo-usa:

Ang Makat-onan sa Mga Evangelical kang Witness Lee

Sa nakita na nato sa mga kinutlong gilakip sa Gimantalang Sulat ngadto sa LC, gipahayag na ni Witness Lee ang problema, "Sa iya-sa-tradisyon nga hunahuna, nisulod sa mga magtotoo ang Espiritu samtang nabilin sa trono ang Amahan ug ang Anak. Inig-ampo sa mga magtotoo, gitudloan sila nga moyukbo atubangan sa Amahan ug moampo sa ngalan sa Anak. Ang pagbahin sa Dios ning tulo ka bulag nga Persona dili man maoy pinadayag sa Biblia...."

Sa pagkatinuod, mas maampingon untang gipahayag ni Lee ang iyang pagtulon-an. Dili man sayop kanang tudloan ang mga magtotoo nga moampo sa Amahan sa ngalan sa Anak, nga usa ka buhat nga gidasig man ngani ni Jesus mismo (Juan 16:23), ug dili supak niini si Lee, kay nanudlo man siya mismo niini.¹²

Apan tataw na gyud unta, bisan basi sa limitadong mga kinutlo nga gisulat sa Gimantalang Sulat, nga triteismo ang tinuod nga gitagad ni Lee, ug balí na hinoon ang nahitabo kay gikutlo man kini sa Gimantalang Sulat ingog pamatuod nga dili orthodox ang pagtulon-an ni Lee. Gusto ba gyung moingon ang mga nagsulat ug nipirma sa Gimantalang Sulat nga sa pagsulod sa Espiritu sa mga magtotoo nabilin sa trono ang Amahan ug ang Anak? Makiglantugi ba gyud sila nga ang pagbahin sa Dios sa tulo ka *bulag* nga persona maoy pinadayag sa Biblia? Kon mao man ugaling, nan angay gyung mahangawa ang matinuorong mga Cristohanon kalabut sa pagtoo *nila* sa Trinidad.

Aron mas mapatin-aw ang posisyon sa LC hinumdoman gyud nato nga nitoo sila sa prinsipyong ginganlan sa teolo-histang si Robert Govett ug "ang pagkaduha-ka-bahin sa

Diosnong Kamatuoran," diin duna gyuy duha ka bahin ang pinadayag sa Dios, ug mahinungdanon nga hingpit gyung dawaton ug itudlo kining duha ka bahin.¹³ Nagpatin-aw kini nganong sagad nga dili dayon ipahiangay ni Lee ang lintunganay ug lantugionong mga pamulong niya: dili siya gustong momenos ang kahupnganan ug kusog sa usa ka aspeto sa kamatuoran sa Biblia (sama pananglit sa pagkausa sa Dios) pinaagi sa pagpahiangay dayon niini sa kaatbang nga aspeto (sama pananglit sa pagkatulo sa Dios), ug tungod niana sagad nga buhaton niya kini sa laing panahon.

Labi untang nagtagad ug magtagad gyud unta ang LC sa pagpatin-aw sa gagmayng kalainan sa lantugionong mga pagtulon-an nila ngadto sa matahapong mga taga Kasadpan, apan bisan pa niana ikapakita man nato nga wala sila mosumpaki sa ilang kaugalingon ington sa gitoohan sa mga nanaway nila. Malahutayon nilang gipamatud-an nga *managlahi* sa usag usa sa walay katapusang tulo ka persona sa Dios samtang malahutayon sab silangnisupak nga *bulag* sila sa usag usa.

Kon medyo nakahimo mag ilhanan apan walay kalainan kining pagpanira, hunahunaon pa gyud nato kining butanga. Bisang pag pareho ra ang pagbatbat sa Iningles nga diksyonaryo ning duha ka pulong, naa gihapon kining mahinungdanong pangutana: giunsa man pagbatbat sa "mga iglesia lokal" kining mga pulonga? Apan, niuyon ang *American Heritage Dictionary* sa LC nga dunay mahinungdanong mga kalainan sa kahulogan sa paggamit ning duha ka pulong ingog tighulagway:

1. Ang una (ug ang bugtong maaplikar ning paggamita) nga pagbatbat sa AHD sa *managlahi* mao nga, "Dali rang maila gikan sa uban; lahi."

2. Alang sa *bulag*, pulos maaplikar ang unang duha ka pagbatbat sa AHD: (a) “Gilain o gipalayo; nabungkag”; (b) “Naanaa ingog independenteng binuhat.”

Ang makugihong paningkamot nga makasabut sa mga sinulat sa LC sa kaugalingon nilang pinulongan makadiskobre gyud nga ang kusganong modalistico-paminawong sinultian nga sagad makit-an niini reaksyon man sa, ug pagpaninguha nga makorehian ang, triteisticong mga hunahuna nga gitoohan ni Lee ug sa iyang mga kauban nga nahinagbo nila sa Kasadpan. Sa pagkatinuod, may mga teolohistang taga Kasadpan nga nakamatikod sab gyud niana kalabut sa modernong pagkaevangelical,¹⁴ ug sa kamatuoran mismo nga wala moila sa kalainan sa *bulag* ug *managlabi* bisan ang mga teolohista ug mga tiglaban batok sa mga kulto nga nalambigit sa Gimantang Sulat medyo nagpamatuod ning hunahunaa.

Natural, dili klaro-gyud-kaayong mga triteista (nagtoo nga hinimo ang Trinidad sa tulo ka bulag nga dios) ang kadaghanan sa mga Cristohanon sa Kasadpan. Apan, daghan kanila ang morag dunay nagkasumpaking pagtoo bahin sa Dios nga nagpasabut ug triteismo.

Subay sa pagtoo ni Lee nga may duha ka bahin ang Diosnong Kamatuoran, nanudlo siya nga “aron mahusto ang pagkupot nato sa usa ka kamatuoran sa Biblia, kuptan gyud nato ang duha ka bahin niini. Naa sa tungatunga sa nagpasulabing modalismo ug tritheismo ang lunsaying pinadayag sa Tulo-usang Dios sa Biblia.”¹⁵ Kon ni Lee pa, gimintinar sa LC kanang pagkaangaya apan wala magminternar niini ang kadaghanan sa mga evangelical. Nangatarungan ang LC nga usa kini ka hinundan nga kusganong gisupak ang ilang pagtulon-an: malagmit nga maghunahuna ang mga triteista nga modalismo ang hustong Trinitarianismo maingon nga maghunahuna ang mga modalista nga triteismo ang hustong Trinitarianismo.

Karon, ning puntoha moatras gyud unta ang LC ug ang mga nanaway nila ug moginhawag lalum. Moila gyud unta ang duha ka grupo nga lahi ang *pagpalabi* nimo sa usa ka bahin sa *pagdawat* niini. Mouyon gyud ni Lee ang mga Cristohanong orthodox nga pangitaon gyud nato ang hustong pagkaangay sa modalismo ug triteismo; ang problema mao lang ang pagtino kon asa kini naangay, ug sa tibuok kasaysayan sa iglesia makuti gyud kining problemaha. Sa makasaysayanong orthodoxy, mas nidapig sa triteismo ang Eastern Orthodoxy, ug mas nidapig sa modalismo ang Romano Catolico, apan sa pagkatinuod walay namasangil ning duha ka grupo nga nanudlo silag erehiya kalabut sa Trinidad. Maingon man sab, may pasikaranan tingali ang pag-ingon nga nidapig ang LC sa modalismo, apan dili gyud mapamatud-an ang pag-ingon nga mga modalista sila.

Ang kalabut diay sa mga pamahayag ni Lee nga ang Anak mao ang Amahan ug ang Espiritu? Giisip sa daghang tigsaway nga hingpit gyud kining nagbutyag nga usa siya ka modalista. Kay daghan man ang masabut nato nga ingon niimig reaksyon, gitambagan sa CRI ang LC nga dili mohimog ingon niana nga mga pamahayag. Mahinungdanon gyud nga klarong masabtan ang mga pagtulon-an sa usa ka grupo. Apan bisan pag wala maminaw ang LC sa among tambag, *mahinungdanon gihapon ang kamatuoran*, ug sa dihang gipamatud-an ni Lee ang walay katapusang pagkaanaa sa tulo ka managlahing persona sa Dios

gipahayag niya ang tinuod niyang gitoohan. Labut pa, sa dihang gipamatud-an niya nga usa ra ka persona ang Trinidad wala siya mosumpaki sa iyang kaugalingon sa walay kukaulaw.

Naningkamot hinoon siya sa pagpanalipod sa teolohiya sa LC sa pagsabut nga bulag ang tulo sa Trinidad (triteismo) nga labing menos gipasabut sa pulong *persona*.

Sa nakita na nato, klaro gyung nanudlo si Lee nga hinimo ang Trinidad sa tulo ka managlahing persona, apan sa laing mga basahon makita siya nga nagpadayag ug mga panagana kalabut sa paggamit nianang pulonga.¹⁶ Sama pananglit:

Sa pagkatinuod, dili sab paigo ang paggamit sa ngalang “tulo ka Persona” sa pagpatin-aw sa Amahan, Anak, ug Espiritu kay nagpasabut man gyug tulo ka persona ang “tulo ka Persona.” Busa, nagsulat si Griffith Thomas (nga nainila tungod sa pagbatbat niya sa basahon sa Roma) sa basahon niya nga *The Principles of Theology* ning bahina kalabut sa Trinidad sa Dios: “Usahay gisupak sab ang pulong ‘Persona.’ Sama sa tanang pinulongan sa tawo, malagmit mapasanganil kini nga dili paigo ug sayop man gyud ngani. Dili gyud kini iduso pag-ayo, kay modangat kini sa Triteismo.”¹⁷

Dili gyud ta moingon nga tulo ka persona ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu, ug dili sab gyud ta moingon nga dili sila tulo ka persona, kay tinuod gyud nga misteryo kini.¹⁸

Morag dunay makat-onan gikan ni Lee ning puntoha kitang naa sa kontra-kultong katilingban. Sa paningkamot nato nga mopatin-aw sa Trinidad sa paaging dali rang masabtan sa kadaghanan ug dali rang magwala sa mga sayop sa Arianismo (sama pananglit sa Mga Saksi ni Jehova) ug modalismo (sama pananglit sa United Pentecostal Church), basin nisalig ra kaayo ta sa pintok nga mga pagpatin-aw sa Trinidad sama sa “usa ka Dios sa tulo ka persona” o “tulo ka persona sa usa ka kinaiya.”

Morag simple ra kaayo ang paghunahuna nga kini ray angay natong isulti babin sa Trinidad. Asa man ta makahinagbo sa tibuok ginsakpan sa kasinatian sa tawo ug mga tawong dili dungan nga nabulag sa ubang mga tawo? Kon wala tay laing ihatag sa kasagarang mga Cristohanon gawas nianang simpleng mga formula, mahibulong pa ba ta kon mahimo silang triteistico sa labing menos pila ka hunahuna nila? Mahibulong ba ta pagayo kon dunay pila nila nga mosagop na gyud sa dayag kaayong triteismo sa mga magtutudlong sama nila ni Finis Dake, Jimmy Swaggart, Kenneth Copeland, ug Benny Hinn?

Wala ipadayag sa Biblia ang Trinidad sa ingon niana ka-simpleng mga pamulong. Dunay elemento sa misteryo sa pagsayay niini sa Dios nga sama kalisud ihan-ay sa mga pagtulon-an ni Witness Lee kalabut sa Trinidad! Sama pananglit, sagad nga hustong makiglantugi ang evangelical nga mga tiglaban batok sa mga kulto sa Mga Saksi ni Jehova nga giusa sa Biblia si Jesus ug si Jehova, ug Jehova (o Yahweh) ang personal nga ngalan sa Dios. Pila man nila ang naghunahuna ug namalandong gyud pag-ayo sa kamatuoran nga usa ra ang gingalan sa Biblia sa *tulo* ka persona sa Trinidad?¹⁹ Labut pa, sagad nga gigamit sa Biblia (ug natong mga Cristohanon, sunod sa Biblia) ang usang personal nga puli ngalang “Siya” sa pagpasabut sa tulo-usang Dios ug dili sa usa lang ka persona sa Trinidad.²⁰

Tataw gyung naay hunahuna sa Biblia nga ang tulo ka persona sa Trinidad dunay usa ra ka *personal* nga pagkamao: Yahweh, ang Dios nga motuman-sa-pakigsaad, nga angayang gingenlan natog “Siya” o “Niya.” Ang pagpamatuod niini dili man pagpalibog sa walay katapusan ug mapatigayonong mga kalainan tali sa Amahan, Anak, ug Espiritu Santo. Pagpanalipod hinoon kini sa sama ra kaimportanteng kamatuoran sa Biblia nga naglangkob sila sa usa ka Pagkamaong walay katapusan, usa ka kamatuorong makapapeligo kon moingon ta nga tulo ka *bulag* nga persona sila. Kitang nigamit sa pulong *bulag* sa paghatag ug kalainan sa mga persona sa Trinidad nakautang ug kabubut-on ni Witness Lee sa pagpakita niya niini.

Susama kaayo ang panghunahuna ni Lee bahin ning puntoha sa panghunahuna ni anhing Cornelius Van Til nga usa ka Reniformang teolohista, ug bisan tuod gisaway si Van Til tungod sa hunahuna niya, walay nahibal-an nako nga niakusar niyag erehiya. Nisulat si Phil Gons nga usa ka blogger sa teolohiya:

Sama ra kamakahagit sa paglikay sa legalismo (maluwas ang tawo tungod sa maayong binuhatan) ug antinomianismo (ang pagtoo ray makaluwas) ang paglikay sa modalismo ug triteismo. Ang mga sayop sa paghan-ay ug doktrina sa Biblia bahin sa Trinidad naggikan man sa tinguba nga mosultig daghan kaayo. Basin ang paagi ni Van Til maoy labing maayo. Gipasagdan niya nga dili masulbad ang problema ug gimintinar ang hingpit nga misteryo sa Trinidad sa pagpaktulantugi niya nga usa ka persona ug tulo ka persona ang Dios, ugaling sa lahi lang nga kahulogan. Nakibisug si Van Til sa hunahuna nga usa ka matang nga kaayo ang “Dios” nga gikausahan sa tulo ka persona sa Trinidad. Maalamon kaayo ang paglaban ni [John] Frame ni Van Til ning puntoha. Makatabang ang pamahayag ni Van Til nga maampingan ta nga dili magmodalismo o magtriteismo ba. Usa ang Dios ug tulo ang Dios, apan sa lahi nga mga kahulogan (ug tungod niana wala magsinupakay). Kon sa unsa gyung mga paagihha usa ug tulo Siya, dili ta makasulti ug dili gyud angay mosulti.²¹

Ang Wala-Kaayo Mahibaloi apan Hingpit Gyung Subay-sa-Biblia nga Doktrina sa Pagpuy-anay sa Usag Usa

Sa gisugyon na sa niagi, ang labing maayong tambil sa triteisticong hunahuna pagsabut man sa mahinungdanong doktrina sa Biblia nga *pagpuy-anay sa usag usa*. Ang hinundayan nga dili gyud mabulag ang tulo ka persona sa Trinidad kay ang pagkausa nila sa kinaiya naglambigit man dili lang sa pagkasama rag mga kaayo (sama sa mga tawong pareha rag mga kaayo); naglambigit king pagkaanaa ingog usa ka persona ug sa ingon niana nagtuhopay sa usag usa.

Sa sinulat nga gihatag sa LC sa Fuller, gipatin-aw nila pagayo ang posisyon nila kalabut sa pagpuy-anay sa usag usa, ug ang katarungan nila niini:

Samtang lig-on gyud namong gipamatud-an nga naa sa walay katapusan ug managlahi sa walay katapusan ang tulo ka persona sa Diosnong Trinidad, giila sab namo nga sa

matag dayag ug managlahing lihok sa matag usa dili-bulag nga nagbuhat (apan managlahi gihapon) silang tulo.... Nagsalig gyud pag-ayo si Witness Lee sa hunahuna [sa pagpuy-anay sa usag usa] sa pagpatin-aw giunsa pag-usa usahay sa Biblia ang usa ka lahing pagkamao [persona] sa Trinidad sa usa pa:

...Kon iaplikar sa Tulo-usang Dios, nagpasabut ang pamulong *nagpuy-anay sa usag usa* nga naa sa usag usa ang tulo—ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu. Una sa tanan, gibasi kini sa gisulti ni Ginoong Jesus sa Mga Ebanghelyo....Gawas sa Juan 14:10, mabasa kining mao rang pamulong sa 14:20; 10:38; ug 17:21, 23. Nagpasabut kining lima ka versiculo sa kamatuoran nga naa sa usag usa sa samang panahon ang Anak ug ang Amahan. Mahinungdanon kining mga versiculo ha aron makasabut ta sa misteryo sa pagka-tulo ug pagka-usa sab sa Diosnong Trinidad. (*The Revelation and Vision of God*, 33-35)

Tingali ang Juan 14:10 maoy labing maayong nagsaysay sa gagmayng kalainan sa dayag nga lihok ug dili-bulag nga mga pagbuhat nga makita nato sa Trinidad: “Wala ka ba motoo nga naa Ko sa Amahan ug nia Nako ang Amahan? Ang mga pulong nga gisulti Ko kaninyo wala Ko isulti sa Akong Kaugalingon, kondili ang Amahan nga nagpabilin Kanako nagbuhat sa Iyang mga buhat.” Kay naa man sa Amahan ang Anak ug naa sa Anak ang Amahan—sa ato pa, kay nagpuy-anay man sa usag usa ang Amahan ug ang Anak—ang dayag ug lahing lihok sa Anak (“ang mga pulong nga gisulti Ko kaninyo”) mao sab ang buhat sa Amahan (“ang Amahan nga nagpabilin Kanako nagbuhat sa Iyang mga buhat”). Mabasa sa Juan 16:13-15 ang usa ka pagpasabut sa samang dili-bulag nga mga pagbuhat sa tulo diha sa naglahing lihok sa Espiritu....

Tungod ning kahibulongang realidad sa pagpuy-anay sa usag usa sa tulo sa Trinidad, nagtoot ta nga sagad nga giusa sa Biblia sa usag usa ang mga persona, usahay sa kahimangod sa wala-kaayoy-kalainan nga gisistemang mga teolohiya. Apan dili tanang nagsistema [sa mga teolohiya] ang walay pagbat niing realidara diha sa Dios:

Kining pagkausa sa pagkamao maoy nagpatin-aw sa kamatuoran nga, samtang managlahi nga mga pagkamao ang Amahan, Anak, ug Espiritu Santo kalabut sa personalidad nila, naay pag-ambitayay sa mga persona ug pagkaanaa sa usang diosnong persona sa usa pa nga tungod niana maingon nato nga ang talagsaong buhat sa usa...buhat sab sa usa pa, ug ang pagpadayag sa usa maila sab diha sa pagpadayag sa usa pa. Tungod sa mga pagsaysay sa Kasulatan ning pag-ambitayay [sa mga persona] dili ta makahunahuna nga bulag ang managlahing Amahan, Anak, ug Espiritu Santo. Nagpatin-aw sab kining pag-ambitayay sa ngalan ni Cristo nga “ang Espiritu,” ug sa Espiritu nga “ang Espiritu ni Cristo,” sama sa 1 Corinto 15:45: “Ang katapusang Adam nahimong Espiritu nga taghatag-ug-kinabuhi,” sa 2 Corinto 3:17,

“Ug ang Ginoo mao ang Espiritu....” Dili mabulag nga mga persona ang mga persona sa Balaang Trinidad. Naglambigit ang usa sa uban; ang pag-abot sa usa pag-abot sab sa uban. Busa, naglambigit gyud ang pag-abot sa Espiritu sa pag-abot sa Anak. (A. H. Strong, *Systematic Theology*, [Old Tappan, N.J.: Revell, 1960, c1907], 332-33)

Maingon man sab, nasabtan namo nga tungod sa pagpuy-anay sa usag usa sa Trinidad nianhi kanato ang Anak nga gihatag kanato nga nagdala diha sa tanang lihok Niya sa dili-mabulag nga pagbuhat sa Walay Katapusang Amahan ug tungod niana manganlan Siyag Walay Katapusang Amahan, ingon sa gipanagna ni Isaias. Dili gyud nato nganlag pasumbingay lang sa Daang Tugon ang panagna ni Isaias, ni ibalewala ba nato ang hingpit nga Cristohanong kahulogan ning versiculo, kay ingon nga mga Cristohanon giisip man namo nga usa ka dinasisig nga panagna sa nagpakatawong Cristo kining versiculo. Ihatag hinoon nato ning versiculo ang hingpit nga linetrang gahum niini, kay nakasabut man nga naa sa Amahan ang Anak nga nianhi nato sa pagpakatawo Niya ug ang mga buhat Niya mga buhat sab sa Walay Katapusang Amahan.²²

Ning puntoha, mas masabtan na ang pamahayag ni Lee, nga gikutlo sa Gimantalang Sulat, nga “...nahimong unod ang tibuok Dios, ang Tulo-usang Dios.” Morag gusto tang patoohon sa mga nagsulat sa Gimantalang Sulat nga nanudlo si Lee ug gipadakong Tulo-usang pagbatbat sa Patripasionismo ug wala moila nga ang Anak ray nagpakatawo, bisan pa sa dayag nga pagtulon-an niya, nga gikutlo dinihi, nga ang Anak ray nahimong unod, nagbuhat sa mga buhat sa “ikaduhang lakang” sa pamatigayon sa Dios, namatay sa krus, ug nabanhaw gikan sa mga minatay. Apan bantayi nga dili man ngani kompletong tudling ang gikutlo sa Gimantalang Sulat. Mahinungdanon kining kamatuorana kay sa pagkutlog walo ra ka pulong gikan sa 240-ka-pulong nga parapo gihikawan man sa mga nagsulat [sa Gimantalang Sulat] ang magbabasa sa punto gyung gipasabut ni Lee. Ang unod ning parapoha tin-aw ug mao-ra-gyud ang pagpuy-anay sa Trinidad sa usag usa, ug ning pagsabuta ra gyud gisulat ni Lee kadtong walo ka pulong: tungod sa pagkausa nilag pagkamao, walay persona sa Trinidad nga niadtog bisan asang dapit o nibuhat bag bisan unsa nga wala sa presensya ug wala malambigit sa laing duha ka persona. Pakasad-on ngani ang tagsulat basi sa usa ka dili kompletong tudling, magpasidaan na gyud unta kini sa magbabasang may pag-ila; ning hitabo, gipamatud-an sa dugang pang pagtuki nga wala gyud tarunga pagkutlo ang tagsulat.

Nagtoo ko nga igo na ang ebidensyang gihatag aron maabswelto ang LC sa mga pasangil sa erehiya, pagtipas, pagkalimbongan, ug pagsukwahi-sa-kaugalingon kalabut sa Trinidad. Maingon nga niangkon ming taga CRI nga nasayop mi sa pagpasangil namo sa LC nga nanudlo silag modalismo, masaligon ko nga pareha ra sab niini ang isulti sa ubang evangelical nga mga tigsaway sa LC nga makiangayon ug andam nga korehian. Kay

mahinungdanon man ang kamatuoran bisan unsa pa ang personal nga mga hitabo, ang maburokahong pagtubag sa LC usahay nianang makalilisang ug sayop nga mga pasangil wala magpakunhod sa pagkamakalilisang ug pagkamini ning mga pasangila mismo ug dili gyud unta makaapekto sa mga konklusyon sa mga evangelical kalabut ning butanga.²³ Sa makita unya nato sa dili madugay, ang mabinantayong pagbasa sa unod sa mga basahon sa LC magpugos man nato nga mohimo sa mao ra gyung mga konklusyon sa giingong mga sayop sa teolohiya nga gipakita sa Gimantalang Sulat.

1 Sama pananglit, basaha si abuGian, “The Teachings of Witness Lee of the ‘Local Church’ (Church of Recovery),” The Bereans Apologetics Research Ministry, <http://www.thebereans.net/armwlee.shtml>; “To All Zealous ‘Witness Lee-Teaching’ Followers regarding the ‘Triune God’ Doctrine,” Biblocality, <http://www3.telus.net/rb Brooks/TeachingsofLC3.htm>; timan-i sab ang mga komentario ni Calvin Beisner sa kung Colin Hansen nga, “Cult Watchers Reconsider: Former Detractors of Nee and Lee Now Endorse ‘Local Churches,’” Bold Bible Teaching, <http://www.boldbibbleteaching.net/watchmanneandwitness.html>.

2 Witness Lee, *The Revelation and Vision of God* (Anaheim: Living Stream Ministry, 2000), 32-33.

3 Sa mao rang basahon, 19.

4 Ang gipasabut nako sa *relasyon* mao ang tanang aspeto sa buhat sa Tulo-usang Dios ingon nga magbubuhut, tigpresbera, maghuhukom, ug manunubos sa kalibutan.

5 Witness Lee, *The Conclusion of the New Testament, Messages 1-20* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1997), 20.

6 Lee, *Revelation and Vision*, 34.

7 Witness Lee, *Living in and with the Divine Trinity* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1990), 9-10.

8 Chris Wilde, “Presentation of Some of the Teachings of Witness Lee concerning Several Key Doctrinal Issues” (pasiunang kopya sa simulan nga giandam alang sa Fuller Seminary, Oktubre 2005), 2.

9 Witness Lee, *The Crucial Points of the Major Items of the Lord’s Recovery Today* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1993), 10.

10 Witness Lee, *Elders’ Training, Book 3: The Way to Carry Out the Vision* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1985), 69.

11 A Statement concerning the Teachings of Living Stream Ministry Prepared for Fuller Theological Seminary, January 20, 2007, 12-14. (Gibutang kining simulan sa Fuller Seminary, <http://www.lctestimony.org/StatementOfTeachings.pdf>.)

12 Witness Lee, *Lessons on Prayer* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1981), 239-47.

13 Wilde, 1. Basaha ang kung Robert Govert nga, *The Twofoldness of Divine Truth*, 5th ed. (Haysville, NC: Schoettle Publishing Company, 2003).

14 Basaha, sama pananglit ang kung Wayne Grudem nga, *Systematic Theology: An Introduction to Biblical Doctrine* (Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1995), 248; Phil Gons, “Are You a Practical Modalist?” PhilGons.com, Thoughts on Theology and Technology, January 19, 2009, <http://philgons.com/2008/01/are-you-a-practical-modalist/>; ug ang kung Rev. James Hastings, M.A., ed., *The Expository Times*, vol. 7: October 1895-September 1896 (Edinburgh: T. and T. Clark, n.d.), 153.

15 Lee, *The Conclusion of the New Testament, Messages 1-20*, 29.

16 Takun timan-nga si Karl Barth, kansang teolohiya nasentro sa Trinidad ug nisalikway sa modalismo, dunay samang kahangawa kalabut sa paggamit sa pamulong persona ingon sa gipadayag ni Lee. Alang niini, basaha ang kung Carl F. H. Henry, *God, Revelation, and Authority Volume 5: God Who Stands and Stays Part One* (Wheaton, IL: Crossway Books, 1982), 184.

17 Witness Lee, *The Truth concerning the Trinity* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1976, 1994), 32.

18 Lee, *Revelation and Vision*, 21.

19 Naay daghan kaayong teksto, apan itandi ang Isaías 44:24 sa Juan 1:3 ug Genesis 1:2. Kon si Yahweh ray nagbuhat sa uniberso, nan, Yahweh sab gyud ang Anak ug ang Espiritu Santo, nga mga tigpalihok sa kabuhutan uban sa Amahan.

20 Basaha, diha sa Bibliang daghan kaayong sanglitanan, ang Deuteronomio 4:35-39.

21 Gons, ingon sa gihisgutan na.

22 A Statement Concerning the Teachings of Living Stream Ministry, 9-11.

23 Sa pagkatnuod, ang mas agresibong tubag sa LC sa mga pasangil sa erehiya ug pagtipas kaysa kalab-anan sa mga grupo ikapat-in-aw tingali pag-ayo sa kamatuoran nga dili tinuod ang mga pasangil. Morag dili kaayo maunsa ang tinuod nga mga erehiya sa mga pasangil sa erehiya, tungod tingali kay sa usa ka bahin nasayod man sila nga tinuod kining pasangila, o sa unsa bang bahina, wala kaayo sila magtagad bahin sa pagkasubay-sa-Biblia ug ang mga gitagad nila bahin nianang mga pasangila labi gyung may kalabutan sa dungog nila sa katilingban. Apan hunahuna kono kon ang tinuod gyung orthodox nga iglesia niinyo gipasanginlan sa kadaghanan nga erehis ug kulto. Labi gyung bug-at kining pasangila kay dili man kini tinuod ug tungod kay motubag ka man niini nga may mga pagbati sa mga evangelical. Busa matambagan una ang mga evangelical sa pag-isip sa kanhing pagkamaburokahan sa LC diha sa lahi ug mas masimpatiyahong kahayag.

IKATULONG BAHIN:

Naghisgut sa
Mga Gitagad sa
Gimantalang Sulat:
Kalabut sa Kinaiya
sa Pagka-tawo

N

agsugod ang sunod nga seksyon sa Gimantalang Sulat sa ulohang “Kalabut sa Kinaiya sa Pagkatawo” ug gikopya kining mosunod nga mga kinutlo gikan ni Witness Lee:

“Duha ang kinaiya ni Cristo, tawhanon ug diosnon, ug mao sab ta: tawhanon tag kinaiya, apan pinutos sa diosnon. Siya ang Dios-tawo, ug kita ang mga Dios-tawo. Siya ang arkang hinimo sa kahoy nga gitabonan ug bulawan, ug kita ang mga tablang hinimo sa kahoy nga gitabonan ug bulawan. Sa gidaghanon lahi ta, apan sa kinaiya pareha ra gyud ta.”

Witness Lee, *The All-inclusive Christ*
(Anaheim: Living Stream Ministry, 5th ed., 1989), p. 103

“Makasulti ang Dios sa mga magtotoo Niya nga, ‘Diosnon ug tawhanon Ko,’ ug makatubag ang Iyang mga magtotoo nga, ‘Dayon Ka, Ginoo. Diosnon ug tawhanon Ka, ug tawhanon ug diosnon mi.’”

Witness Lee, *The Triune God to Be Life to the Tripartite Man*
(Anaheim: Living Stream Ministry, 1990), pp. 51–52

“Ang luwan nako pagpakita man kaninyo sa klaro gyud nga ang pamatigayon ug plano sa Dios paghimo man sa Iyang Kaugalingon nga tawo ug paghimo kanato, nga mga binuhat Niya, nga ‘Dios,’ aron ‘ma-tawo’ Siya ug ‘ma-Dios’ ta. Sa katapusan, Siya ug kita, kita ug Siya, mahimong mga Dios-tawo tanan.”

Witness Lee, *A Deeper Study of the Divine Dispensing*
(Anaheim: Living Stream Ministry, 1990), p. 54

“Gipanganak sa Dios kitang mga magtotoo. Ang gipanganak sa tawo tawo man, ug ang gipanganak sa Dios Dios gyud. Gipanganak ta sa Dios; busa, ning pagsabuta, Dios ta.”

Sa mao rang basahon, p. 53

“Kay nausa man ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu sa Lawas ni Cristo, maingon nato nga ang Tulo-usang Dios mao na karon ang ‘upat-sa-usang’ Dios. Kining upat mao ang Amahan, ang Anak, ang Espiritu, ug ang Lawas. Dili gyud mahimong lahugayon o bulagon ba ang Tulo sa Diosnong Trinidad, ug dili sab mabulag o malahugay ba ang upat-sa-usa.”

Sa mao rang basahon, pp. 203–204

Sama sa niaging seksyon, walay laing naa ning seksyona sa Gimantalang Sulat kondili ang nagsunodsunod ra nga morag dili orthodox nga mga kinutlo gikan ni Witness Lee,

nga wala ngani mokomentaryo o mopatin-aw ba sa pagtulon-an ni Lee. Mas makasimpatiya ko sa mga nagsulat sa Gimantalang Sulat sa niaging seksyon diin, sa wala pa makahimog maganirong pagtuki, makatarunganon tang makaingon nga nidason si Lee sa modalismo. Apan klaro man gyung dili susamag bakak nga pagtulon-an kining ikaduhang hugna sa mga kinutlo gikan ni Lee, ug tungod niana, kon mao ray basihan, dili igong makapamatuo ug bisan unsa.

Mahimong gamiton kanang pinulongana sa mga magtutdlo sa Bag-ong Panahon o sa mga Hindu ba ug mahimo dayong dili-Cristohanon ug masimbahog diosdios. Mahimong gamiton kini sa mga Mormon o sa mga Armstrongista ug mahimo dayong mining Cristohanon ug erehison. Mahimong gamiton sab kini sa mga magtutdlo sa Word of Faith o Latter Rain ug nitipas na dayon. Apan mahimo sab kining gamiton sa mga amahan sa karaang Gresyanhong iglesia ug sa mga teolohista sa Eastern Orthodox ug dawaton dayon ingog orthodox. Busa dili gyud inedukado, makapaukay-sa-interes-sa-katawhan, dili kasaligan, ug dili kalabanan ang pagmantala ning mga kinutloa isip pamatuod sa pagkadili-orthodox sa walay paghatag sa kinatibuk-ang kahulogan niini ug walay pagpatin-aw sa mga pamulong, ug tinuod kining pagsawaya bisan unsa pa ang tinuod nga gitudlo sa LC kalabut sa kinaiya sa tawo.

Motubag tingali ang mga nagsulat sa Gimantalang Sulat nga alang sa LC ra kining sulata ug tungod niana dili na kinahanglan nga ihatag pa ang kinatibuk-ang kahulogan sa mga pamahayag ni Lee. Apan tinuod lang kini kon pribadong sulat ra kini ug wala imantala. Dili lang nga dayag kining sulata, kondili gimantala pa gyud sa mga nagsulat niini sa mga pamantalaan, gibutang sa Web, agresibong gipakatap diha sa mga evangelical, ug gigamit gyud—ug gipagamit sa uban—ingog iglantugi batok sa LC.

Maningkamot na ngani ta nga makasabut sa pagtulon-an sa LC kalabut sa kinaiya sa tawo sa tibuok kahulogan niini makita nato ang usa ka sitwasyong pareha ra gyud sa nahinagbo nato sa nag-unang seksyon, diin nakita nato nga nasaypan pagsabut ug gituis ang mga pagtulon-an nila kalabut sa kinaiya sa Dios. Sa makausa pa, wala gyud makita o gibalewala lang ang mahinungdanong kalainan sa iya-sa-pagkamaong Trinidad ug sa mapatigayonong Trinidad nga gibalikbalik ni Lee sa pagtudlo niya ning temaha. Labut pa, ang pagtulon-an sa LC kalabut sa pagkahimong Dios [sa tawo] pareha ra diay sa pagtulon-an sa Eastern Orthodoxy apan dili gyud pareha sa tanang ubang sanglitangan gihisgutan na nato. Nan, lig-on gyung nagpakita kining duha ka elemento—ang iya-sa-pagkamao/mapatigayonong kalainan ug ang pagkapareha sa Eastern Orthodoxy—nga dili gyud erehiya ang mga pamahayag ni Lee ug orthodox gyud kini,

mouyon ba ta o dili niimi o nagtoo ba ta o wala nga husto kini segun sa Biblia.

Ang Kalainan sa Iya-sa-Pagkamao ug Mapatigayonon—Wala Na sab Makita!

Mahinungdanon kaayo ang pag-alagad sa kontra-kulto/tigilang pagpangalagad alang sa lawas ni Cristo, apan kaming nalambigit ning buhata kanunay gyung nakibisug batok sa pasangil sa mga Cristohanong wala makaila sa pagkamahinungdanon sa pagpanalipod, pagpamatuod, ug pag-ila nga “nangita kono mig erehiya.” Apan tinuod gyung mahimong labing ngil-ad nga “pagpangitag erehiya” ang kontra-kultong pagtuki kon batasanon sa mga tigtuki ang pagkalot sa morag erehison o eskandaloso bang mga pamahayag sa usa ka magtutudlo, sa walay pagtagad sa kinatibuk-ang kahulogan niini, aron gamiton ang makapakurat nga kagamitan nianang mga pamahayaga para masuko ang publiko nianang magtutudloa ug sa pundok niya. Maingon nga gitahud ko ang daghang tawong nalambigit sa Gimantalang Sulat ug wala mag-isip nga “nangitag erehiya” ang buhat nila kanhi, lisud ang pagpanalipod kanila batok ning pasangila kon ang gibuhat nila sa mga pagtulon-an ni Lee bahin sa pagkahimong Dios ang hisgutan.

Sa tulo ka sinulat nga gihisgutan sa Gimantalang Sulat, duha niini ang nilakbit lag hisgut bahin sa pagkahimong Dios ug tungod niana kas-a ra kini gikutlo. Apan, ang basahong *A Deeper Study of the Divine Dispensing*, nga katulo gikutlo, nagpadayag sa kinatibuk-ang pagtulon-an sa LC bahin ning temaha, maingon man ang daghang uban pang basahon nga makonsulta ug gikonsulta gyud unta sa mga tagsulat.

Ning kinutlo dinihi, nga naglakip sa usa sa tulo ka kinutlo nga gikopya sa Gimantalang Sulat gikan sa *Deeper Study*, bantayi nga nihunong na silag kutlo ni Lee sa wala pa niya ipatin-aw nga wala siya manudlog erehiya. Gipaitom nako pagsulat ang bahing gikutlo nila ug gipahandag pagsulat ang bahing wala nila kutloa:

“Gipanganak sa Dios kitang mga magtotoo. Ang gipanganak sa tawo tawo man, ug ang gipanganak sa Dios Dios gyud. Gipanganak ta sa Dios; busa, ning pagsabuta, Dios ta. Bisan pa niana, sayran gyud nato nga dili ta makaambit sa Persona sa Dios ug dili mahimong simbahon sa uban. Ang Dios mismo ray naay Persona sa Dios ug mahimong simbahon sa tawo.”¹

Makasusubo nga nagkagrabe kini alang sa mga evangelical nga nipirma ug nisuporta sa Gimantalang Sulat. Sa parapong gisundan sa parapong gikutlo sa Gimantalang Sulat, gibalewala sa mga tagsulat kining importanteng mga pagpatin-aw (akoy nagpahandag pagsulat):

Ang kinasang-ang tuyos sa Dios pagbuhat man sa Iyang Kaugalingon kanato aron mahimo Siyang kinabuhi ug tanan nato ug usa ka adlaw niana mahimo tang Siya. *Apan wala kini magpasabut nga mahimo tang bahin sa ranggo sa*

*pagka-Dios ug masama sa bugtong-talagsaong Dios. Masayud unta ta nga bisan gipanganak ta sa Dios ug dunay kinabuhi Niya aron mahimong mga anak, balay, ug panimalay sa Dios, dili ta makaambit sa Iyang pagkamagbubuot o sa Iya bang Persona ug dili mahimong simbahon ingog Dios.*²

Kon gituki pa gyud unta sa mga tagsulat ang kinatibuk-an sa pagtulon-an ni Lee kalabut sa pagkahimong Dios [sa tawo], makita unta nila nga gisublisubli kining mga pagpatin-awa. Niay pila pa ka sanglitanan (akoy nagpahandag pagsulat sa mga pagpatin-aw ni Lee):

Gigamit sa unang mga amahan sa iglesia ang pamulong *pagkahimong Dios* sa pagsaysay sa pag-ambit sa mga magtotoo sa diosnong kinabuhi ug kinaiya sa Dios, *apan dili sa ranggo sa pagka-Dios*. Himoong Dios kitang mga tawo, ipasama sa Dios sa kinabuhi ug kinaiya, *apan dakong erehiya gyud ang pag-ingon nga gibimo tang sama sa Dios sa pagka-Dios Niya. Dios ta dili sa Iyang pagka-Dios, kondili sa Iyang kinabuhi, kinaiya, elemento, pagkamao, ug dagway.* (unang paghatag ug gibug-aton sa oriinal)³

Sa espirituhanong pagginhawa nato ginamit ang atong espiritu, mapahimuslan, madawat, ug masuyop nato ang diosnong pagkamao nga may diosnong kinaiya, diosnong elemento, ug diosnong pagpadayag. Maghimo kini natong Dios, sa ato pa, maumol sa nahikay nga Tulo-usang Dios aron himoong Dios sa kinabuhi ug kinaiya *apan dili sa ranggo sa pagka-Dios*. Ning bahina makahisgut ta sa pagkahimong Dios sa mga magtotoo, nga usa ka kahikayang mahingpit sa Bag-ong Jerusalem.⁴

Sa usa ka bahin, gipadayag sa Bag-ong Tugon nga bugtong-talagsaon ang ranggo sa pagka-Dios ug ang Dios ra, nga may ranggo sa pagka-Dios, ang angay simbahon. Sa laing bahin, gipadayag sa Bag-ong Tugon nga dunay kinabuhi ug kinaiya sa Dios kitang mga magtotoo ni Cristo, ug nga nagkahimo tang Dios sa kinabuhi ug kinaiya *apan dili gyud makabaton sa ranggo Niya sa pagka-Dios.*⁵

Sa unang tan-aw makatarunganon tingaling mangutana ang maduhaduhaon nga, “Nganong *dili* man makaambit ang mga magtotoo sa pagka-Dios kon niambit sila sa kinabuhi ug kinaiya sa Dios?” Apan motin-aw ang tubag kon basahon si Lee sa kaugalingong kinatibuk-ang kahulogan niya ug ipabatbat niya ang kaugalingon niyang mga pamulong. Sa paghisgut ni Lee sa “nahikay nga Dios,” tataw gyung naghisgut siya sa mapatigayonong Trinidad. Kining Trinidara ang nahimong “upatas-usa” sa usa ka bahin. Wala mausab ang iya-sa-pagkamaong Trinidad (ang ginganlan ni Lee dinhig pagka-Dios) sa pagkahimong Dios sa mga magtotoo maingon nga wala kini mausab sa pagpaketawo ni Cristo. Matud pa sa LC, sa pagbuhat sa pamati-gayon sa Dios o sa plano Niya sa kaluwasan, naay kahikayang naglakip ug nagkauswag nga mga lakang diin gipakalawas ang

Sa katapusan, ang doktrina sa LC nga mahimong Dios [ang tawo] usa lang ka mas misticong hunahuna kalabut sa pagbalaan ug paghimaya sa mga magtotoo kaysa sagad nga nadungog sa evangelical nga mga Protestante.

Dios Amahan sa Anak sa pagpakatawo Niya, naamgohan si Cristo nga Espiritu sa pagkabanhaw Niya, ug sa katapusan napadayag ang Tulo-usang Dios diha sa nahimayang iglesia; apan sa iya-sa-pagkamaong kinaiya Niya o sa pagka-Dios Niya, dili gyud mausab ang Ginoo hangtud sa hangtud.

Dili lang nga makatarunganon kining nisunod sa mga pagtulon-an ni Lee, kondili klaro pa gyud kaayong gipahayag niya kini sa daghang daptit. Sama pananglit: “Mapatigayonon ang kahikayang giagian sa Tulo-usang Dios aron mahimong Espiritung taghatag-ug-kinabuhi; dili kini iya-sa-pagkamao. Mapatigayonon lang ang pagkausab sa Dios; dili gyud iya-sa-pagkamao. Sa pagkamao, dili gyud mausab ang atong Dios. Sukad sa eternidad hangtud sa eternidad mao ra gihapon ang pagkamao Niya. Apan sa pamatigayon Niya nausab ang Tulo-usang Dios tungod sa pagkahikay Niya.”⁶ Medyo mas makasabut unta ta kon ang wala makabantay ning tin-awng gipahayag nga teolohiyanhong mga kalainan ug pagpatin-aw kadto pang dili batid nga kontra-kultong mga apoloхista nga nipirma sa gimantalang sulat imbis ang takus kaayong mga teolohista nga nipirma sab niini, apan basin niapil sab sa pagsulat niini ang uban ning mga teolohistaha. Busa sa dili pa matino kon kinsay mga nagsulat, madudahan gyud ang tibuok grupo ning mga makinaadmanona.

Usa ka Protestanteng Tugbang sa Pagtulon-an sa Eastern Orthodox kalabut sa Pagkahimong Dios

Sa katapusan, ang doktrina sa LC nga mahimong Dios [ang tawo] usa lang ka mas misticong hunahuna kalabut sa pagbalaan ug paghimaya sa mga magtotoo kaysa sagad nga nadungog sa evangelical nga mga Protestante, apan daghan kaayong panig-ningnan niini sa kasaysayan sa iglesia ug labi pa gyud kini

kapareha sa kasagarang gitoohan sa mga evangelical kalabut ning mga hisgutanana kaysa dayag nga gipasabut sa dili-seguna-naandang mga pamulong sa LC. Mas “dapig sa Protestante” kini kaysa hunahuna sa Eastern Orthodoxy babin sa pagkahimong Dios [sa tawo].

Gibasi man sa balaodnong katubsanan ni Cristo kining pagkausa nato sa Dios o pagkahimo ba [natong] Dios. Naglambigit kini sa pagmatarung tungod lang sa grasya pinaagi lang sa pagtoo diha ra gyud ni Cristo ug sa pagdawat sa Espiritu Santo. Pinaagi sa Espiritung nagpuyo-sa-sulod, matuhopan sa kinabuhi sa Dios ang mga magtotoo, ug pinaagi niimi organico silang mausa ni Cristo ug sa mga bahin sa misticong lawas Niya, sa iglesia. Nagkauswag kining organicong pagkausaha pinaagi sa usa ka “kahikayang naglambigit sa pag-anak pag-usab, pagbalaan, pagbag-o, pagtransporma, pagpasama, ug paghimaya.”⁷

Samtantang ang pagtulon-an sa LC kalabut sa pagbuhat sa kaluwasan diha ni Cristo hangtud sa kinasang-ang paghimaya sa mga magtotoo naglakip tingalig mga elemento o mga gihatagag-pagtagad nga wala mahibal-i o nakasamok ba sa mga evangelical (sama ra sab gyud sa mahitabo sa hunahuna sa Eastern Orthodox), daghan sab gyung naa niini nga sama ra sa sukaranong mga basahon sa teolohiya kalabut ning hisgutanana. Dili gyud kini sukwahi sa hustong Cristohanong teolohiya (sama sa, doktrina sa Dios mismo), Cristolohiya (pagtuon sa buhat ug persona ni Jesucristo), pneumatolohiya (doktrina kalabut sa Espiritu Santo), soteriolohiya (paghuman sa Dios sa kaluwasan sa katawhan), ug eskatolohiya (doktrina kalabut sa kamatayon, pagkabanhaw, paghukom, ubp).

Sa gisulat sa LC alang sa Fuller gipatin-aw pa gyud nila ang kinaiya ug mga limitasyon sa pagkahimong Dios [sa tawo] ug gisaysay kini basi sa kasaysayan:

Sa makausa pa, kalabut kini sa kalainan diha sa Dios tali sa tiunayng pagkamao Niya ug sa mapatigayonong gibuhut Niya. Siya ra gyuy Dios tungod sa kaugalingon Niyang pagkamao ug pagkaanaa; *gihimo* tang Dios tungod sa pagkause nato Niya ug sa pag-ambit nato Niya nga bugtong-talagsaong Dios. Kay dili man ikapaambit ang Dios, dili gyud makaambit ang mga tawo sa pagka-Dios; dili gyud ta mahimong ikaupat nga persona diha sa Trinidad; dili gyud ta simbahon ingog Dios. Kay dili man gyud mawala sa mga tawo ang mga kinaiya nila ingog mga binuhut, dili gyud ta mahimong Magbubuhut. Hangtud sa hangtud naa gyud tay dagway sa tawo ug kinaiya sa tawo; busa dili gyud ta maanaa sa tanang dapit. Hangtud sa hangtud limitadong pagpanabut ra gyuy ikahatag kanato ington sa gihatag sa pagbuhat kanato; busa dili gyud ta masayud sa tanan. Dios ang Dios sa gawas ug sa sulod sa kabuhatan; ang pagkause ra nato sa Dios ang kinalabwang mahitabo kanatong mga tawo ug tungod niana mahimong Dios diha sa ginsakpan sa kabuhatan....

Natural, kini ang sukaranganong Cristohanong hunahuna sa pagkahimong Dios [sa tawo], nga kasagarang gidawat sa tibuok Cristohanong iglesia sa unang mga siglo niini. Matahum gyud kaayo kining gipahayag ni Athanasius (d. 373) sa naila kaayong pintok nga pamahayag niya: "Kay gihimo Siyang tawo aron himoon tang Dios" (*de Incarn.* 54.3)....Sagad nga gibalewala sa Cristianidad sa Kasadpan ang hunahuna sa pagkahimong Dios [sa tawo], ug tungod niana sagad nga gidudahan kini sa mga Cristohanong Protestante ug giila lag gamay sa mga Romano Catolico. Apan wala gyud biyai sa mga Cristohanon sa tradisyon sa Silangan ang hunahuna nga ang pagkahimong Dios [sa tawo] sa pagkatinuod maoy hingpit nga kahulogan ug epektu sa kaluwasan sa Dios. Apan, lahi sa Eastern Orthodox, ang pagsabut namong naa sa mga iglesia lokal kalabut sa pagkahimong Dios [sa tawo] dili man kay lugwa kini sa mga sacramento, liturhiya, o uban pang ritwal. Nagtoo hinoon mi nga mahimo tang Dios tungod sa pagbuhat sa grasya nga giambitan nato pinaagi sa inadlawng pagpahimulos nato sa Pulong sa Dios, pinaagi sa pag-ampo, ug pinaagi sa pakig-ambitay sa mga magtotoo diha sa daghang tigum sa iglesia. Gihimo tang Dios sa pag-ambit nato ni Cristo ug sa pagkinabuhi nato Niya pinaagi sa grasya sa inadlaw natong kinabuhi diha sa iglesia. Samtang dunay nipahayag ug kabalaka kalabut sa hunahuna namo sa kaluwasan nga pagkahimo konong Dios, nakaamgo ang kalab-anan sa labing edukadong mga magbabasa sa among mga basahon nga gikuptan gyud namo ang hingpit gyung orthodox nga hunahuna ning bililhong kamatuoran, bisan tuod wala kini karon sa kasagarang Protestanteng hunahuna....⁸

Dili Praktikal ug Dili Makatarunganong Awhag

Ang tatawng makita sa pagbasa nato sa kasamtangang mga basahon sa teolohiya nga gipagula sa LC mao nga sama ra kamaunongan ni Witness Lee ang kasamtangang mga nanguna

nila sa naglahing mga doktrina sa ilang kalihokan. Busa dili gyud praktikal ug dili makatarunganon ang "awhag [sa Gimantlang Sulat] sa mga nanguna sa Living Stream Ministry ug sa 'mga iglesia lokal' sa pag-angkon nga sayop kining mga pamahayaga ug dili na kini imantala ug ang susamang mga pamahayag" ni Witness Lee. Dili gyud sila moingon nga sayop ang naglahing mga doktrina nga hugot gyud nilang gitoohan nga dili lang subay-sa-Biblia kondili nakapadato sab sa kaugalingon nilang mga katiguman ug malagmit makapadato sab sa tibuok lawas ni Cristo. Ug nganong moingon man sila nga sayop kini? Sa nakita na nato, dili gyud erekison ang mga pagtulon-an nila kalabut sa mga kinaiya sa Dios ug sa tawo, ug kinsa may makaingon nga wala silay ikatampo sa [ubang mga bahin sa] lawas ni Cristo ning mga bahina gyud?

Samtang ako sa akong kaugalingon dili kaayo ganahang mogamit sa mga pamulong sama sa pagkahimong Dios ug mga Dios-tawo alang sa mga magtotoo, natataw nako nga labi pa gyud kalalum nga nagtuon, naghunahuna, ug nag-ampo ang LC kalabut sa kinaiya sa paghimaya ug sa kinasang-ang plano sa Dios alang sa katawhan kaysa kalab-anang mga tradisyon sa Cristianidad. Duna silay samang katungod nga motoo nga mas lalum silang nakasabut ning aspetoha sa pinadayag sa Dios maingon sa mga Baptist kalabut sa bautismo sa mga magtotoo, sa mga Presbyterian kalabut sa luna sa pakigsaad diha sa iglesia karon, sa mga Episcopalian kalabut sa pagkasinunod sa mga apostol, sa mga Pentecostal kalabut sa bautismo diha sa Espiritu Santo, sa mga Wesleyan kalabut sa pagkamahinungdanon sa pagkabalaan, sa mga iya-sa-dispensasyon kalabut sa linetrang paghubad sa literatura, sa mga iglesia sa balay kalabut sa kinabuhi sa lawas, ug uban pa.

Ang Dautan Kaayong Paggamit sa Duha ka Sukdanan

Mahanduraw ba ninyo unsa kamapahitas-on ug kamabahin-bahinon paminawon kon mopirma ang "kapin sa 60 ka evangelical nga makinaadmanong mga Cristohanon ug mga lider sa ministri gikan sa pito ka nasud" ug usa ka gimantlang sulat nga moawhag sa administrasyon ug mga magtutudlo sa Dallas Theological Seminary sa "dili pag-angkon sa dili orthodox nga mga pamahayag sa ilang magtutukod"? Total, nagtoo man ang ubang evangelical nga ang klasikong pagtulon-an kalabut sa dispensasyon nga gitudlo ni Lewis Sperry Chafer sama kagrabeng nakapapeligro sa orthodoxy ington sa gitoohan sa ubang evangelical kalabut sa mga pagtulon-an sa LC nga mahimong-Dios [ang tawo]. O nganong dili man nato gukoron ang mga Episcopalian tungod sa doktrina nila nga ipanganak pag-usab ang tawo sa dihang bautismohan kini, o ang mga Lutheran tungod sa pagtoo nila sa "tinuod nga presensya" sa lawas ug dugo ni Cristo "diha sa, uban sa, ug ubos sa" Pagkalawat sa Misa, o ang mga Nasareno ba tungod sa pagtoo nila sa "Ikaduhang Panalangin"? Kon sagad nga andam moagwanta ang mga evangelical sa naglahing mga doktrina sa mga grupong sama niini bisan pag nitoo sila nga wala sa Biblia kanang mga kalainana ug negatibong makaapekto sa sukaranganong doktrina, nan, nganong dili man ington niana kamakiangayon ang pagtagad nila sa LC?

Moangkon ko nga duha-ka-pilo ang tubag:

1. Naghunahuna sila nga dunay kaagi ang LC sa pagpanghiha ug pakigburoka agig tubag nila sa mga evangelical nga ningalan nilag kulto o may pagkakulto ug nagsugnay kinig dautang-buot diha sa daghang evangelical tali sa LC nga nakaingon sa lahing tinagdan nila niini (mas nanaway, mas dili maluloy-on, ug mas dili mahunahunaon) sa ubang grupo sa mga Cristohanon.
2. Labi pa gyud kasukaranon, lahi ang pagtagad nila sa LC kay lahi man gud kini.

Wala moambit si Watchman Nee ug Witness Lee, ug ang daghan sa kasamtangang lider sa LC, sa panulondon sa Kasadpan nga nagpasulabi diha sa kasaysayan sa iglesia ug kusganong nakaimpluwensya sa tinagdan dili lang sa mga taga Kasadpan kondili sa mga nakabig ug natinun-an sab nila sa tanang Cristohanong butang karon. Dili Iningles ang lumad nga pinulongan ning mga lidera kaniadto ug karon. Didto sa China nag-antus sila ug padayon pa gihapong nag-antus sa grabeng mga paglutos ug wala kaayo silay Cristohanong mga basahon ug pagbansay. Sa dihang naengkwentro sa mga miembro sa LC ang Cristianidad sa Kasadpan human mamalhig puyo dinihi ang daghan kanila, dili hingpit gyung andam alang niimi ang masikagrupo. Para sa mga taga Kasadpan, ang klaro gyung Initsik nga tinagdan sa LC sa Cristianidad, bisan pag ang mga sumusunod nga taga Kasadpan ang namahayag niini dili gyud segun-sa-naandan nga morag may pagkakulto na kini, tinuod ba kini o dili. Para sa LC, makapasilo gyud pag-ayo ang bisan unsang pupasangil nga kulto sila ug usa ka lider sa kulto ang talahurong magtutudlo nila. Nisukol sila aron panalipdan ang tinuod nga Cristohanong baruganan nila ug ang gitoohan nila nga talagsaon ikatampo nila sa mas dakong [bahin] sa lawas ni Cristo.

Sa mga paningkamot nga magsultianay, sagad nga nakaulang sa pag-uswag ang mga kalainan sa pinulongan ug kultura. Wala tingali makasabut si Witness Lee ug ang ubang lider nga Intsik, maingon man ang daghang taga Kasadpan nga nakabig nila nga wala kaayo masuheto sa mga evangelical, sa epeko sa paggamit nila sa pila ka pulong ug pamulong diha sa mga evangelical nga taga Kasadpan nga suheto sa mga kulto, nga dili gustong modason nga makatarungan ang paggamit sa mga pinulongan nga kaniadto may kalabutan ra sa mga kulto. Sa samang panahon, dili sab gustong mobiya ang LC sa mga pagtulon-ang gitoohan nila nga gihatag sa Dios kanila. Dili gyud nila usbon ang bisan unsang pamulong nila ug sagad nga dili sila maningkamot sa pagpahiangay sa ilang mga pagtulon-an. Nasaypan pagsabut sa mga apolohistang evangelical kining pagdumili sa LC—abi nila nga dili gyud kini gustong mag-orthodox. Busa, kay may mga panahon man nga halos morag naningkamot ang LC nga ma-kulto tan-awon ug, kay wala man magmaayo kaayo ug magmaangayon ang mga kontra-kultong tigtuki sa pagtuon nila sa LC, naugmad ang dautang-buot sa masikagrupo ug nisamot kadaut ang sitwasyon tali nila hangtud naingon na kini niini karon.

Ang Laing Dagway sa LC

Apan dunay laing dagway ang LC nga wala makita sa daghang Cristohanon sa Kasadpan. Human mosanong sa sugyot nila nga magsultianay, nakahigayon mi ni Hank Hanegraaff ug Gretchen Passantino (ang direktor sa Answers in Action ug usa sa mga tigtuki ug tagsulat kanhi sa CRI bahin sa LC), nga personal gyung makakita nianang mas maayong dagway nila dinihi sa Kasadpan maingon man sa Silangan, lakip na sa daghang syudad ug probinsya sa China.

Human mogugol ug igong panahon sa pagtuon sa mga basahon sa LC sa kinatibuk-ang kahulogan niini, makigsultianay sa mga lider ug mga miembro niini, ug maniid sa pagkinabuhi nila sa tinagsang Cristohanong kinabuhi ug hiniusang iglesiahonong kinabuhi, dili gyud mapugnay nga makaingon mi nga: *dili lang nga Cristohanon kining grupoha kondili sa daghang bahin dalaygon gyung grupo sa mga Cristohanon.* Katiguman sila sa mga magtotoo kansang pagkamaunongan nila ni Cristo ug pagkatinun-an labaw gyud kaayo sa kadaghanan sa Cristohanong mga grupo sa Kasadpan. Nasulay na sila sa mga kalayo sa paglutos, nilahutay, ug, tungod niana, nahulma na ngadto sa dagway ni Cristo sa makadasig nga ang-ang. Makadani ang paghigugma nila ni Jesus. Hugot gyung makapatoo ang mahalarong pagkinabuhi nila.

Sa siyam-ka-adlaw nga pagpanaw namo ni Hank sa tibuok silangang kabaybayonan sa China niadtong Oktubre 2008, natandog gyud mi pag-ayo sa espiritu ug sa mga panghimatuod sa masidlakong mga balaan nga namulong giunsa sila pagsustener sa Ginoo sa tanang tuig nga nabilanggo sila (sa usa ka magtotoo, 24 ka tuig) tungod sa mga sala sama sa pag-ila sa ngalan ni Jesus, pagsangyaw sa ebanghelyo, o pagpahigayon baga mga tigum. Bisan sa tua pa mi didto gidakop ug giimbestigar ang kapin sa 400 ka tawo, lakip na ang mga estudiante sa kolehiyo ug ang hamtong nga mga magbubuhat nga nagpahigayog kalihokan sa mga batan-on didto sa Beijing ug ang mga sakop sa iglesia nga nanambong sa tigum sa Adlaw sa Ginoo didto sa Hangzhou. Wala madugay, gibuhian ang mga estudiante apan gibalhog sa mga kampong bilanggoan ang pila ka lider sa iglesia sa Hangzhou aron “edukahon pag-usab” sa usa ngadto sa usa-ug-tunga ka tuig.

Gawas sa dili matarug nga pag-unong kang Cristo sa pulong ug sa buhat nga kasagarang naa sa mga katiguman sa LC, sagad nga nagtagad gyud sila pag-ayo sa hustong doktrina, nasayud bahin sa mga kulto, ug naningkamot sa pagbatok niini sa kaugalingon nilang paagi. Mao nga labi gyung nakapasubo nila nga ginganlan silag kulto.

Sa gihunahunang opinyon nako, human sa 37 ka tuig nga pagtuon nianang mga butanga (33 niadtong mga tuiga sa entiropanahong pagpangalagad), tinuod gyung mga Cristohanon ang LC ug nagtinguha sa kabubut-on sa Dios diha sa makuyaw nga dapit sa kalibutan diin nagrepresentar sila sa usa sa kinadak-ang mga katiguman sa mga Cristohanon (mga usa ka milyon ka miembro sa China; malagmit duha ka milyon sa tibuok kalibutan, kalab-anan sa mga nasud sa Asia).

Sa nakita namo ni Hank, gigamit gyud pag-ayo sa Dios ang LC sa usa ka pagdasig pag-usab nga nikuyanap karon sa China.

Sama pananglit, sa usa ka tigum sa buntag sa Dominggo nga gitambongan namo nga nilungtad sugod sa alas 9:00 sa buntag hangtud sa alas 2:00 sa hapon, napuno gyud ang duha ka andana sa [tigumanan sa] iglesia sa Nanjing (nga naa sa Probinsya sa Jiangsu, nga naghatag ug talagsaong kagawasan sa LC nga magkatigum ug magsimba). Human sa dakong tigum, napuno ang ikaduhang andana sa mga batan-ong nagtungha sa kolehiyo, nga kalab-anang gikan sa lokal nga unibersidad, ug gibahin sila sa pila ka grupo. Niapil si Hank sa usa ning mga grupoha uban sa usa ka maghuhubad ug niapil ko sa usa pa ka grupo. Sa pag-isá sa mga kamot nakita namo nga walay usa sa naa sa akong grupo nga na-Cristohanon sa kapin unom ka tuig ug wala pa makabig ang uban nila apan nadani sila sa espirituhanong kalagsik ug tuyo nga mabati nila sa mga Cristohanon sa LC nga nahinagbo nila sa tagsatagsang pakigkontak. (Gidili pa gihapon ang mga tigum sa pagsangyaw sa ebanghelyo sa gawas sa mga tigumanan sa iglesia bisan sa Probinsya sa Jiangsu). Namulong kining mga batan-onsa sa espirituhanong kahaw-ang nga nasinati nila sa pagkinabuhi nila diha sa Komunismo ug sa kabug-at nga gibati nila isip bugtong anak sa duha ka ginikanan ug upat ka apohan nga bug-os gyung nilaum nila—ilabi na kay mga 40 por ciento ra sa mga estudianteng nigradwar ang makakitag trabaho. Pagkahuman sa tigum niadtong adlawa kapin sa 40 ka estudiante ang nilinya aron magpabautismo, lakip na ang usa nga dili pa Cristohanon sa wala pa sangyaw ni Hank.

Nakombinser gyud ko ug si Hank nga bisan kinsang mahigalaon—bisan unsa pa sila kamadudahan sa LC sa sinugdan—nga makakontak nila sama namo makombinser gyud sa tinuod ug orthodox nga Cristohanong pagtoo nila. Lahi lang gyud ang nagpaluyong kahimtang sa pagka-Cristohanon sa LC kaysa daghang taga Kasadpan, ug maghimo kini nilang morag talagsaon tan-awon ug kadudahan nato.

Walay kulturang Cristohanon sa sinugdan. Nilambo ang Cristianidad sa sinugdan diha sa paganong Gresyanhon-Romanhong kultura ug dunay makaayo ug makadaut nga mga resulta kini sa pagkaugmad sa Cristohanong hunahuna ug tradisyon. Tungod sa gikausahang grasya, nakahatag ang Gresyanhon-Romanhong sibilisasyon ug mga kahimanan sa pagpanabut alang sa pagtuon sa teolohiya nga nakaayo gyud kaayo sa iglesia, apan naa sab gyuy mga apan nga naugmad sa tinanawan sa iglesia tungod sa mga epektó sa sala sa tawo niadtong mga kulturang naa na kaniadto. Sa linibolibong mga tuig dunay maayo kaayong kultura ug sibilisasyon sab ang China, apan sama ra kini kalayo sa malangkubong-hunahuna-sa-kalibutan ug impluwensya sa Kasadpan sa bisan unsang abanteng sibilisasyon nga mahanduraw nato. May mga elemento sab kini sa gikausahang grasya apan may mga epektó sab sa sala.

Human makabasa sa mga kasaysayan sa China ug sa pag-uswag sa ebanghelyo didto, maingon man sa mga sinulat ni Watchman Nee daghang tuig nang nilabay, ug karon nga nakaadto gyud ko didto ug nakakontak sa pila ka dosenang mga Cristohanong Intsik, napanid-an nako nga dunay

talagsaong kaikag ug kagutom sa kamatuoran ug espirituhanong realidad ang mga Intsik. Sa ato pa, maingon nga “tinuod nga panghimatuod,” matud pa ni apostol Pablo, nga nagpalugwa ang karaang Creta ug “mga bakakon, dautang mga mananap, tapulang mga busawan” ug tungod niana higpiton gyud pagbadlong ang mga Cristohanong taga Creta (Tito 1:12-13), morag makatarunganon ang pag-ingon nga nakapalugwa ang China ug daghang seryoso, masimbahon, ug bug-os gyung hinalad nga mga tinun-an ni Jesucristo.

Nag-unang sanglitanan niini ang kalihokang LC. Bisan limitado ra tingali ang LC sa China kalabut sa abanteng pagbansay sa teolohiya, dayag gyud ang kagutom nila nga makaila kon unsa ang iglesia sa Bag-ong Tugon ug unya ikinabuhi kini ug nagsustener kini nila nga makaaggwanta sa grabeng mga paglutos sulod sa daghang dekada.

Ang Papel sa Kontra-kultong Mga Basahon sa Kasadpan sa Pagsanta sa Relihiyosong Mga Sekta

Gilutos gyud pag-ayo ang kalihokan sukad sa pagsugod sa Rebolusyon sa Mga Komunista ug nigrabe pa gyud kini panahon sa Rebolusyon sa Kultura, apan ning niaging mga dekada kalabanan sa nagpadayong paglutos nga nahiagoman nila gumikan man sa mga pagsawayng gimantala sa kontra-kultong mga basahon sa mga evangelical sa Kasadpan. Dili kini sulti lang sa LC kondili gipamatud-an ngadto sa CRI sa kadagkoan sa pangagamhanang Intsik nga nahinagbo namo sa mga pagbisita namo didto.

Dili ignoranté ang pangagamhanan sa China sa mga basahon sa mga evangelical sa Kasadpan. Bisan kadtong taphaw ra kaayog nahibal-an sa mga panghitabo sa China nasayud man nga nagtagad gyud pag-ayo ang Komunistang pangagamhanan kalabut sa kahuyang sa katilingban ug sa mabuhat sa mga kulto sa paghulhog niini. (Mao nga nahitabo ang grabeng pagsilot nila sa mga sakop sa Falun Gong ug sa mga Budhista sa Tibet human magpahigayon ug wala-itugot-sa-balaod nga dayag nga mga demonstrasyon.) Samtang sa pila ka probinsya sa China mas gawasnong makapamulong ang rehistradong mga relihiyon, nga naglakip sa pila ka Cristohanong grupo, kaysa nasinati nila sa unom ka dekada, mabangis pa gihapon gitratar ang wala marchistrong mga relihiyon, ilabi na kadtong gitoohang mga kulto. Basta giisip gihapon sa kadagkoan sa pangagamhanan nga kulto ang kalihokang LC, padayon gyung mag-antus ang mga sakop niini.

Dili man supak ang pangagamhanan sa China sa relihiyon mismo ug sa pagkatinuod labi pa gyud kining niila nga makatabang diay sa katilingban ang relihiyon, lakip na ang Cristianidad. Apan nabalaka ang pangagamhanan bahin sa bisan unsang grupo sa relihiyon nga naggikan sa ug padayong gidumala gikan sa gawas sa China. Nitino kini nga kinahanglan lumad gyud ang bisan unsang gitugot-sa-balaod nga pagpadayag sa usa ka relihiyon.

Tingali walay mas maayo pang sanglitanan sa malampusong lumad nga Cristohanong kalihokan sa China kaysa LC. Sa nakita na nato, gitukod kini didto sa China ni Watchman Nee ug

gipadayon sa mga Intsik nga magbubuhat, labi na gyud ni Witness Lee. Giugmad nila ang usa ka pamaagi sa teolohiya ug sa iglesianong kinabuhi nga, samtang orthodox, maila gyud nga Inintsik⁹ ug lahi sa bisan unsang naa sa Kasadpan. Sa nakita na nato ug makita pa gyud unya, bug-os gyung lokal ang pamaagi nila sa pagdumala sa iglesia ug tungod niana dili sila magpakontrol sa bisan unsang iglesia sa laing syudad, labi na gyud sa nasud. Labut pa, wala gyud mag-apil-apil sa politika ang LC—wala silay tinguha nga mopukan sa pangagamhanan o modasig ba sa mga tawo nga moalsa batok sa pangagamhanan. Gitudloan nila ang ilang mga sakop nga mosugot sa kadagkoan sa pangagamhanan ug mahimong sulondon ug mabungahong mga lungsoranon.¹⁰ Sa ato pa, morag, halos sa tanang babin, nitakdo gyud ang LC sa mga sukdanan gilauman sa pangagamhanan sa China nga maanaa sa usa ka Cristohanong grupo.

Tungod niana dunay dako ug makasusubo gyung kasulian dinihi: ang klaro gyung Inintsik nga tinagdan sa LC sa ubersohanong mga kamatuoran sa Cristianidad dako gyug gikatampo sa sayop nga pagsabut babin nila ug sa sayop nga pagngalan kanilag kulto dinihi sa Kasadpan. Apan imbis mosuporta ning lumad nga Inintsik nga pagpadayag sa Cristianidad atubangan sa mapihigong tinagdan kanila sa Kasadpan, nisanong hinoon ang daghang kadagkoan sa mga Intsik sa makapainit nga pulong “kulto” nga gigamit sa mga basahon sa Kasadpan ug padayon nilang gipiutan ang grupo sa panahon nga luagan na unta nila kini.

Ang Papel sa Doktrina sa Pagkahimong Dios [sa Tawo] sa Padayong Pagdaugdaug Nila sa LC

Dili ensakto ang pag-ingon nga ang mga taga Kasadpan ray nakaimpluwensya sa kadagkoan sa pangagamhanan sa China batok sa LC. Nakasinati ang LC ug lainlaing reaksyon sa ubang Cristohanong Intsik ug dunay kusganon gyung nisupak nila, lakip na ang pila ka tawong may impluwensya sa gobyerno. Gisultian ko sa usa ka dakong opisyal nga Intsik nga batid kaayo kalabut sa LC nga tingali ang labing lantugionong isyu kalabut ning mga Cristohanona mao kining doktrina sa pagkahimong Dios [sa tawo].

Panahon na gyud nga dawaton sa dili-LC nga mga Cristohanon ang doktrina sa LC nga mahimong Dios [ang tawo] kon unsa gyud kini, imbis nga padayon kining ihulagway sa paagi nga nagpasama niini sa dili-Cristohanong mga doktrina sa pagkahimong Dios [sa tawo]. Tungod lang kay naa kining lantugionong mga pulong wala kini magpasabut nga erehiya kini o pagsimba bag diosdios.

Sa nakita na nato, ang pagkausa sa Dios nga gihisgutan sa LC sukaranong naglambigit sa pagkausa nato sa Dios sa ikapaambit nga mga kaayo Niya (sama pananglit, sa moral nga kinaiya) ug suod kaayong “masagol” Niya tungod sa pagpuyo Niya sa sulod nato. Naglambigit kinig mas suod nga pagkausa sa Dios kaysa gitudlo nga mapaabot sa kadaghanan sa mga Protestante, apan dili pagkausang supak sa giingon sa Biblia nga panaglahi sa Magbubuhat ug sa binuhat.

Bisankinsang Cristohanon nga naghunahuna gyud pagayo ug segun sa Biblia kalabut sa dangatanan sa mga magtotoo

moingon gyud nga ang pagkasama nato sa dagway ni Cristo sa umalabot (Rom. 8:29) labaw pa gyud sa bisan unsang mahunahuna nato karon (1 Juan 3:2). Tataw sab kaayo segun sa Biblia nga gipaubos ni Cristo ang Iyang Kaugalingon sa pagkahimo Niyang tawo ug sulugoon sa mga tawo aron sa kaulahian ituboy ta Niya ug himoong mga umalambit sa kaugalingon Niyang tawhanong kinaiya nga gihimaya (Fil. 3:20–21; itandi sa Efe. 1:18–19; Heb. 2:10–12). Ikapahayag man ngani nato nga nakita na daan sa Kasulatan ang pagkausa sa Amahan, Anak, Espiritu, ug iglesia nga suod gyud kaayo apan dili makapahanap sa iya-sa-pagkamao nga mga kalainan sa Magbubuhat ug sa binuhat (o, sa giingon ni Lee ug sa LC, dili ta makaambit sa pagka-Dios) (Juan 17:11, 20–23; Efe. 5:31–32). Sa katapusan lisud ang pag-ingon nga dunay dakong kalainan sa soteryolohiya ug eskatolohiya sa LC sa kasagarang ebanghelismo.

Ang bugtong kalainan nga ikapakita nako mao ang paghatag sa LC ug dakong pagtagad sa pag-ambit sa mga magtotoo sa kinabuhi sa Dios. Morag sama ra kining hunahunaa sa doktrina sa Eastern Orthodoxy nga mahimong Dios ang mga magtotoo sa pag-ambit nila sa “mga gahum” sa Dios. Mas misticong mga hunahuna kini kaysa naandan sa mga evangelical (bisan tuod nakat-onan kini ni Nee ug Lee sa Protestanteng mga magtutudlo sa kinabuhi sa sulod nga taga Kasadpan¹¹), apan sa Eastern Orthodoxy ug sa LC wala magpasabut kanang pagtulon-annga moambit ta sa iya-sa-pagkamaong kinaiya sa Dios o mahimo bang simbahonon. Busa, human sa tanang pagtuki, hingpit gyung subay sa orthodoxy ang doktrina sa LC sa pagkahimong Dios [sa tawo].

1 Witness Lee, *A Deeper Study of the Divine Dispensing* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1990), 53.

2 Sa mao rang basahon.

3 Witness Lee, *The Christian Life* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1994), 134.

4 Witness Lee, *Life-study of Job* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1993), 122.

5 Witness Lee, *Life-study of 1 and 2 Samuel* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1994), 167.

6 Witness Lee, *The Conclusion of the New Testament*, Messages 79–98 (Anaheim: Living Stream Ministry, 1997), 914. Basaha sab ang Lee, *Divine Dispensing*, 50; Witness Lee, *The Spirit and the Body* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1976), 83–84.

7 The Editors, “The Crystallization: Union with the Triune God,” *Affirmation and Critique* 1, 3 (July 1996): 64.

8 *A Statement concerning the Teachings of Living Stream Ministry Prepared for Fuller Theological Seminary*, January 20, 2007, 25–26. (Gimantala kining dokumentoha sa <http://www.lctestimony.org/StatementOfTeachings.pdf>.)

9 Tumong nila nga mopatigbabaw sa mga pagkahabin tungod sa kultura sama sa Silangan-Kasadpan aron mapormpa ang iglesia sa Bag-ong Tugon ug ang “bag-ong tawo” nga gihisgutan sa Efeso 2:15. Sa dakong babin, nilampos sila, apan bisan kining pagtinguba sa labaw kaayong espirituhanong realidad maila gyud kaayo, kon dili man ngani bug-os gyung, Inintsik.

10 Basaha ang “The Beliefs and Practices of the Local Churches” (Ang Giroohan ug Gibatasan sa Mga Iglesia Lokal), Contending for the Faith, <http://www.contendingforthefait.com/responses/booklets/beliefs.html>.

11 Naglakip kining mga impluwensya sa unang mga edisyon ning mga basahon: Henry Scougal, *The Life of God in the Soul of Man* (Fearn, Ross-shire, Scotland: Christian Focus Publications, 1996); Ruth Paxson, *Life on the Highest Plane* (Grand Rapids: Kregel, 1996); Mary E. McDonough, *God’s Plan of Redemption* (Anaheim: Living Stream Books, 1999); and T. Austin-Sparks, *What Is Man?* (Cloverdale, IN: Ministry of Life, 1939).

IKAUPAT NGA BAHIN:

Naghisgut sa
Mga Gitagad sa
Gimantalang Sulat:
Kalabut sa
Pagkatinuod sa
Evangelical nga
Mga Iglesia ug
Mga Denominasyon

A

ng ikatulong gihisgutan sa Gimantalang Sulat may kalabutan sa mga pamahayag ni Witness Lee bahin sa evangelical nga mga iglesia ug mga denominasyon. Lahi sa nag-unang duha ka seksyon, nagsugod ug natapos kini sa mubong komentario sa mga nagsulat:

Kusganon namong gisaway nga dili matiuoron ug dili makatarunganon ang mga paningkamot sa Living Stream Ministry ug sa “mga iglesia lokal” nga magpamembro sa mga kapunongan sa evangelical nga mga iglesia ug ministri samtang padayong niduso sa makadaut-sadungog nga pagngalan ni Witness Lee nianang mga iglesiaha ug ministriha sama ning mosunod:

“Wala magtukod ang Ginoo sa Iyang iglesia diha sa kacristianohan, nga hinimo sa nisimang nang Simbahang Romano Catolico ug sa mga denominasyong Protestante. Gituman kining panagnaa sa pahiuli sa Ginoo, diin matuman ang pagtukod sa matuod nga iglesia.”

Witness Lee sa *The New Testament Recovery Version*, nota 18⁴ (Matthew 16:18)

(Anaheim: Living Stream Ministry, 1991), p. 95

<http://online.recoveryversion.org/FootNotes.asp?FNtsID=639>

“Nibiya na sa pulong sa Ginoo ang apostasyanhong iglesia ug nahimong erehison. Nilimod sa ngalan sa Ginoo ang narepermang iglesia, bisan tuod napahiuli kini sa pulong sa Ginoo sa usa ka bahin, tungod sa pagngalan niya sa iyang kaugalingon, sa paggamit ug daghang laing ngalan, sama sa Lutheran, Wesleyan, Anglican, Presbyterian, Baptist, upb....Apostasiya man ang pagbiya sa pulong sa Ginoo, ug espirituhanong pakighilawas ang pagngalan sa iglesia sa bisan unsang ngalan nga dili ngalan sa Ginoo.”

Witness Lee sa *The New Testament Recovery Version*, nota 8³ (Revelation 3:8)

(Anaheim: Living Stream Ministry, 1991), p. 1221
<http://online.recoveryversion.org/FootNotes.asp?FNtsID=8759>

“Nahadlok ko nga daghan kanato ang negatibo pa gihapong naimpluwensyahan sa kacristianohan. Makaamgo una tang tanan nga sigeng nagpadayon ang Ginoo karon sa hingpit gyud nga pagpahiuli ug pagpahigawas kanato sa kacristianohan.”

Witness Lee sa *The History of the Church and the Local Churches* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1991), p. 132

“Diha sa matag denominasyon, lakip na sa Simbahang Romano Catolico, dunay tinuod ug naluwas gyud nga mga Cristohanon. Mga tawo sila sa Dios nga iya sa Ginoo. Apan dili iya sa Dios ang organisasyon sa mga denominasyon nga nahimutangan nila. Gigamit ni Satanas ang organisasyon sa mga denominasyon sa pagtukod sa yawan-ong sistema niya aron sa paglaglag sa pamatigayon sa Dios sa hustong iglesianong kinabuhi.”

Witness Lee, “Mensahe 34” sa *Life-study of Genesis* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1987), Vol. 1, p. 464-

“Wala ta magtagad sa Cristianidad, wala ta magtagad sa kacristianohan, wala ta magtagad sa Simbahang Romano Catolico, ug wala ta magtagad sa tanang denominasyon, kay niinong man ang Biblia nga natumpag na ang dakong Babilonia. Usa kini ka pamahayag. Natumpag na ang Cristianidad, natumpag na ang kacristianohan, natumpag na ang Catolicismo, ug natumpag na ang tanang denominasyon. Hallelujah!”

Witness Lee, *The Seven Spirits for the Local Churches* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1989), p. 97

“Dili paigo kanang makaila ta sa Dios. Dili sab paigo nga makaila ta ni Cristo. Dili man ngani paigo kanang makaila ta sa iglesia. Kinahanglan makaila pod ta sa kaiglesianong lokal. Kon takdo-sa-panahon ta nga nagsunod sa Ginoo, makaamgo ta nga adlaw karon sa mga iglesia lokal.”

Sa mao rang basahon, p. 23

Matinahuron namong giawhag ang mga nanguna sa Living Stream Ministry ug sa “mga iglesia lokal” sa pag-angkon nga sayop kining mga pamahayaga ug dili na imantala kini ug ang susamang mga pamahayag.

Isip tigtuki sa mga kulto sa dul-an 40 ka tuig makasabut gyud ko sa tinubagan sa daghang Cristohanon sa mga paghisugt ni Lee sa “Babilonia” ug “kacristianohan,” ug bisan sa pagngalan niya sa “Cristianidad” nga daw bulag kini sa LC. Apan, kalabut sa grupong sama sa LC—nga giila, bisan sa kadaghanan sa mga tigsaway, nga hinimo sa tinoed nga mga Cristohanon, ug nagpamatuod sa orthodox nga teolohiya—masayop gyud ta kon sabton nato kining mga pamahayaga basi sa tanang kahulogan nianang mga pamulonga diha sa gingharian sa mga kulto. Sa pagdumdom sa sanglitanang nakita na nato sa paggamit ni Lee ug lantugionong mga pulong nga gihunahuna natong may kalabutan sa erehiya o sa kulto, apan wala diay gamita sa inirehes nga paggamit, labi pa gyud unta tang magkugi nga makasabut sa kinatibuk-ang kahulogan sa paggamit sa LC ning mga pamulonga. Ingon sa gisulti sa usa sa mga lider sa LSM kanako, “Wala man mi mangusog nga momantala nga Babilonia ang mga denominasyon.” Niingon sila nga sa paggamit ni Lee ning mga pulonga sagad nga ang sulodnong pag-aplikar maoy gihatagag gibug-aton. Sa ato pa, dili unta hukman ang pagkadenominasyon ug pagkasekta *tungod sa* pagkahawud, pagkamahukmanon, ug pagkamabahinbahinon, kondili tungod kay gitoohan kini nga maoy *makainong* sa pagpanghawud, pagkamahukmanon, ug pagkamabahinbahinon, ug kini ang mga tinagdang likayan gyud sa mga miembro sa LC.

Sabton si Lee sa Kinatibuk-ang Kahulogan Niya

Sa tinguha nga makasabut sa kinatibuk-ang kahulogan ning mga kinutloa, una sa tanan kinahanglan makita nato nga walay usa niini nga erehiya. Niangkon man ngani si Lee nga dunay “tinoed, naluwas nga mga Cristohanon” dili lang sa mga denominasyong Protestante kondili sa Simbahang Romano Catolico sab. Nagpadayag sa hunahuna sa daghan kaayong evangelical karon ang mga pamahayag niya bahin sa Romano Catolicismo.¹ Gihatagan sab ni Lee ug kalainan ang Romano Catolicismo ug ang mga denominasyong Protestante ug gitagana ang labing mahait nga mga pulong niya alang sa Romano Catolicismo. Dili sab siya ang unang lider sa usa ka grupong Protestante nga nagduda sa pagkatinuod sa ubang mga grupong Protestante, kay nahimo na mang tradisyon sa mga Protestante kanang mga lantugia sukad pa sa pagsugod sa Repormasyon, sa dihang gisaway pagayo sa mga lider sa mga Lutheran ug sa Repormasyon dili lang ang mga Arminian ug Anabaptist kondili sa makadaghan ang usag usa sab. Pila man ka miembro sa mga iglesiang Presbyterian, Lutheran, Baptist, ug sa

Reformasyon, maingon man ang mga miembro sa bag-o pang napormang mga denominasyon, ang giawhag nga modumili sa mabahinbahinong mga pamahayag sa ilang mga magtutukod?

Apan, naa pa gihapon kining pangutana: hingpit bang gipakita sa mga kinutlong naa sa Gimantalang Sulat ang baruganan sa LC kalabut sa ubang Cristohanong tradisyon gawas sa ilaha? Ang makasabut ning mga pamahayaga diha sa mas dakong kinatibuk-ang kahulogan sa pagtulon-an sa LC makasabut man nga *ang gisaway ni Lee mao ang pagkadenominasyon mismo*, ug gibuhat niya kini kay nagtoo man siya nga mga bahin sa mao rang iglesia ang tanang Cristohanon sa usa ka dapit ug mag-organisar ug magtigum gyud nga ingon niana. Nagtoo siya niini ingog linangkob nga prinsipyo, narepresentahan ba ang iyang kalihokan nianang dapita o wala ba.

Timan-i gyud (kay sagad ra bang wala makita kining puntoha sa mga evangelical nga nakabasa sa mga pagtulon-an ni Lee bahin ning butanga): *dili ang mga Cristohanong naa sa mga denominasyon ang gisaway ni Lee, ni ang tanan bang gitoohan, gisangyaw, ug gibuhat nila diha sa ngalan ni Cristo.* Sa pagkatinuod, makadaghan mang gidayeg ni Lee ang ubang mga Cristohanong lider ug grupo tungod sa ilang pagtulon-an, pagsangyaw sa ebanghelyo, ug maayong mga buhat,² ug walay gipanudlo niya nga nagpugong sa mga miembro sa LC nga makig-usag buhat sa ubang mga Cristohanon alang sa mao rang tumong sa mga butang nga dili magpauswag sa pagkadenominasyon. Busa, dili gyud mosukwahi sa sukaranong mga tinoohan nila ang pagtinguha sa LSM nga magpamiembro sa nagkalainlaing evangelical nga grupo sa patigayon, ingon sa gibuhat na nila.

Ang Makapatingalang Paglakip-sa-tanan sa LC

Sa gihisutan na nato, morag mabahinbahinon, labing hawud, ug makinaugalingon kaayo kining baruganana batok sa pagkadenominasyon, apan sa pagkatinuod bali gyud niini ang tuyos sa LC. Sa tanang pagtulon-an ni Watchman Nee ug Witness Lee gidasig gyud kanang tinagdan sa pagpakig-usa sa, pagpaubos tali sa, ug pagdawat sa ubang Cristohanon, ug kini gyud ang tinagdang sagad nga mahinagbo nimo diha sa “mga iglesia lokal.” Sama pananglit, gisulat kini ni Lee:

Naay daghang nagkalainlaing kagikan ang mga balaan karon. Presbyterian ug kagikan ang uban, Baptist ug kagikan ang uban, ug lain ug mga kagikan ang uban. Apan bisan unsa pay kagikan nila, kon naluwas na sila, pareha rag pagtooy silang tanan, kay nitoo man silang tanan sa mao rang Ginoong Jesucristo. Gitubos na silang tanan sa mao rang dugo; busa, pareha ra ang kinabuhing naa nilang tanan. Nausa tang tanan ning malangkubon-sa-tanan nga pagtoo.

Gibasi ning pagkausaha ang pakig-ambitay. May pakig-ambitay ta sa usag usa kay naa man natong tanan

ang mao ra nga diosnong kinabuhi, naa natong tanan ang mao ra nga Ginoo, ug pareha ra ang katubsanan natong tanan. Ayaw pangutana unsang bautismoha ang gibautismo sa uban. Ayaw paghisut niadtong tanang doktrinaha. Basta mga balaan sila nga dili masal-anon segun sa 1 Corinto 5, ilhon gyud nato silang tanan nga himigugmang mga igsoon....

Lahi tingali kaayo ta sa ubang Cristohanon sa kagikan ug sa daghang uban pang butang. Dili tingali sila motoo sa dili kompletong paglalin, ug motoo tingali ta niini. Apan bisan unsa pang paglalina ang gitoohan nato, basta nitoo ta ni Jesucristo nga Anak sa Dios, nga nagpakatawo, namatay didto sa krus alang sa atong mga sala, ug nabanhaw gikan sa mga minatay, gitubos na tang tanan, gimatarung, gipanganak pag-usab ug naluwas. Ug naay diosnong kinabuhi tang tanan sa sulod nato. Busa, iya tang tanan sa usa ka Lawas. Basi man niini nga duna tay pakig-ambitay sa usag usa. Mamulong tingali ta kalabut sa pila ka butang, apan dili gyud ta magpasulabi, ug dili gyud ta makiglalis. Ibasi gyud nato ang atong pakig-ambitay diha ra sa Ginoo mismo.³

Sa sinulat nga giandom sa LC alang sa Fuller Seminary gipatin-aw nila pag-ayo ang ilang posisyon:

Niangkon mi nga ang pagsabut namo sa subay-sakusulan nga pagtulon-an babin sa praktikal nga pagkausa naghimo sa baruganan sa tanang ubang Cristohanong katiguman nga kadudahan. Apan kining hunahunaa sa iglesia lokal isip hustong pagpadayag sa iglesia wala gyud magduda o makapamenos ba sa tiunayng aspeto sa unibersohanong iglesia isip Lawas ni Cristo, nga naglangkob sa tanang magtotoo ni Cristo sa tanang nilabayng panahon ug sa tibuok kalibutan bisan anus-a. Samtang ang panagkatigum sa mga magtotoo segun sa prinsipyong “usa ka iglesia, usa ka syudad” maoy hustong pagpadayag sa iglesia, wala gyud magwala kining prinsipyoha sa pagkamembro sa tanang magtotoo sa usang iglesia sa Dios diha sa Lawas ni Cristo; wala kini magpatin-aw sa kaluwasan sa Cristohanon o motino ba kon kinsay tinuod o dili tinuod nga magtotoo. Sa pag-ingon namo nga ang iglesia lokal, ingon sa gipatin-aw na, mao ray tinuod ug hustong pagpadayag sa usang unibersohanong iglesia, dunay nihukom dayon nga nanudlo sab mi nga ang mga iglesia lokal ra namo ang tinuod nga iglesia ug, maingon man, kami ray tinuod nga mga Cristohanon, ug wala maluwas ang tanang naa sa Cristianidad ug hinukman nga malaglag sa walay katapusan. Dili gyud kini tinuod ug dili maoy gitoohan namo. Giisip namo nga tinuod nga magtotoo ug tinuod namong igsoon ang tanang tawong niila ni Cristo bisan unsa pay gusto nilang tiniguman uban sa ubang Cristohanon. Supak unta sa kaugalingon namong pagtoo kalabut sa praktikal nga pagkausa sa iglesia kon dili mi moila nga tinuod gyung

tinubos sa Dios ang tanang magtotoong naa sa Cristohanong mga denominasyon. Ang baruganan namo mao nga nabahin ang Cristianidad karon, nga sayop gyud, apan dili kay dili bililhong tinubos nga katawhan sa Dios ang mga Cristohanon mismo. Labut pa, ang gibatasan namo diha sa tanang iglesia lokal pagdawat man sa tanang magtotoo aron makig-ambitay namo tungod lang kay nitoo sila ni Cristo. Maisugon namong gidapit ang tanan nga mosulay namo ning usa ka butang ug tan-awon ninyo kon dili ba kini tinuod: tambong sa bisan unsang tigum sa bisan asang iglesia lokal ug tanawa kon dili ba sila makig-ambitay ninyo, tan-awa kon dili ba mo paambiton sa talad namo sa Ginoo didto, tan-awa kon dili ba mo hangpon basi lang sa pagtoo ninyo ni Cristo. Wala miy katesismong tun-an gyud ninyo, wala miy kredong ipahayag gyud ninyo, walay batasan nga sagupon gyud ninyo, walay natural nga mga kinaiya nga batonan gyud ninyo. Igo na nga moila mo nga si Cristo mao ang Dios nga nianhi diha sa unod ug mao gyud ang Dios nga nagluwas ninyo sa inyong mga sala pinaagi sa pagkamatay Niya sa krus ug pagkabanhaw Niya gikan sa mga minatay. Makahimo na kana ninyong babin sa iglesia sa syudad nga inyong gipuy-an ug maghimo ninyong takus nga hingpit gyung makapakig-ambitay sa iglesia lokal nianang syudara. Balí sa gisulti sa uban babin namo, sa panan-awon ug sa batasan dili gyud mi masalikwayon kondili naglakip hinoon sa tanang magtotoo ni Cristo sa pag-ila namo kon kinsa sila diha ni Cristo ug sa praktikal nga pagdawat namo kanila.⁴

Sa kaugalingong tubag sa LC sa Gimantalang Sulat, prangka silang niangkon nga usahay wala maggawi subay ning mga prinsipyoha ang ilang mga miembro, apan gihatagan nilag gibug-aton nga wala gyud mokunsinter si Lee nianang ginawiana. Sa pagkatinuod, sa pakigkultianay namo sa mga lider sa LC gipasaligan mi nila nga makadaghan sila gikasab-an ug gikorehian ni Lee sa dihang mabahinbahinong naggawi ang mga miembro sa “mga iglesia lokal” ngadto sa mga Cristohanong wala moapil sa ilang kalihokan—“sulod sa mga unom ka bulan sa usa ka panahon”!

Samtang abli ang among mga pultahan ug kasingkasing alang sa tanang tinuod nga mga magtotoo, nakasabut mi nga kontento ug natagbaw na ang daghang Cristohanon sa mga katiguman sa ilang denominasyon. Ang tagsatagsa ka konsensya nay mopili niana. Ingon sa gisulat ni Pablo sa Roma 14, ning mga butanga gibati namo nga “pasagdi ang tagsatagsa nga hingpit gyung motoo sa kaugalingon niyang hunahuna” (v. 5). Bisan pa sa maikagong mga paningkamot namo nga magmahustog ginawian o pamatasan, niangkon mi nga may mga dili hamtong, bisan diha namo, nga sagad nga magpasulabi sa ilang kasibut ug mosulay sa pagpasinati sa uban sa nasinati nila. Tingali, aron maunhan kining

Dili ang mga Cristohanong naa sa mga denominasyon ang gisaway ni Lee, ni ang tanan bang gitoohan, gisangyaw, ug gibuhat nila diha sa ngalan ni Cristo.

hiliga, gihatagag gibug-aton ni Witness Lee kining mga puntoha sa usa ka serye sa mga mensahe kalabut sa hustong tinagdan namo sa ubang Cristohanon:

Nagbarug ta atubangan sa Ginoo nga gialagaran nato, ug dili nato tuyo nga mangdani sa uban nga makig-urban nato....Niingon na ko nga, "Makatigum mo bisan asay inyong gusto basta makaayo kini ninyo"....Labi gyud nakong gihangyo ang mga igsoon nga dili gyud moingon ni bisan kinsa nga, "Labing maayo nga makigtigum ka namo dinhi." (*Three Aspects of the Church: The Course of the Church*, 81)

Dili gyud nato isalikway ang mga Cristohanon sa ubang grupo sa mga Cristohanon, apan dili kinahanglan nga danihon nato sila. Dili ko moto nga gusto sa Ginoo nga danihon nato ang mga magtotoo sa ubang grupo sa mga Cristohanon. Nagtoo ko nga gusto sa Ginoo nga dad-on nato ang ebanghelyo sa tanang dapit ug mangalagad ug kinabuhi sa daghang anak Niya. Gusto sa Ginoo nga duna tay sitwasyong makaimpluwensya sa Iyang mga anak.

Asa magtigum ang mga tawo ug unsaon nila pag-alagad sa Ginoo naa ra gyud kana nila ug sa Ginoo;

dili ta manghilabot ning mga butanga. Ning panahona mangalagad gyud tag kinabuhi sa uban. Mokontak ngani nato ang mga tawo, duna gyud unta silay mabati dinhi nato nga dili gyud nila makalimtan. Dili importante kanang unsay tiniguman nila o asa ba sila magtigum; dili gyud ta maghunahuna nga mas maayo ang atong mga tigum sa mga tigum sa Cristianidad o kini bay kinadaghanag tumatambong. (Sa mao rang basahon, 217-218)⁵

Ang Pagbalik sa Pagkaduhay Sukdanan

Tinuod man nga may negatibong kahulogan ang hunahuna sa LC alang natong tanan nga mga miembro sa mga denominasyon; tinuod gyud bitaw, alang sa tanang wala magtiguman sa lokal nga sukaranan. Apan unsa may naa niana? Daghang evangelical nga tradisyon ang dunay mga tinoohang dili magustohan niadtong dili mga miembro nila. Nagtoo ang mga klasikong Pentecostal nga wala pa mabautismohi sa Espiritu Santo kadtong dili manultig mga dila. Sa laing bahin, dili moila ang mga cessationist nga tinuod gyung nakadawat sa mga gasa sa Espiritu Santo ang mga Pentecostal ug mga charismatic ug nagtoo sila nga ang nasiinati ning mga grupoha mga talagsaong hitabo hinoon nga minugna lang sa kaugalingon nilang hunahuna o sa mga demonyo man ngani. May mga Calvinist nga dili moila nga tinuod nga ebanghelyo ang ebanghelyong gisangyaw sa mga Arminian ug may mga Arminian nga dili moila nga

tinuod nga Dios ang Dios nga gitoohan sa mga Calvinist. Nagtoo ang mga dispensasyonalista nga sayop ang pagsabut sa mga teolohista sa pakigsaad sa kalab-anan sa Daang Tugon ug tungod niana wala moila sa sentrong aspeto sa plano sa Dios sa pagtubos: ang pakigsaad Niya sa pisikal nga nasud sa Israel. Maingon man sab, nagtoo ang mga Cristohanon sa pakigsaad nga sayop ang pagsabut sa mga dispensasyonalista sa kalab-anan sa Daang Tugon ug tungod niana nanghawid pa gihapon sa Daang Pakigsaad sa paagi nga nakadaut sa Bag-o.

Walay duhaduha nga naa sa usang bahin o sa pikas bang bahin ug sa uban pang mga pagkabahin diha sa lawas ni Cristo ang daghan sa mga nagsulat ug namirma sa Gimantalang Sulat ug nagduda sa ubang mga tinoohan sa ubang mga namirma. Apan ning tanang kahimtanga hamtong ang panghunahuna ning mga tawhana kalabut sa ilang mga kalainan, wala masilo nga wala dawata sa ubang Cristohanon ang ubang gitoohan ug gibatasan nila, ug makahimo gihapon sa pagpakigtigum uban nianang mga Cristohanona, gipalutaw ang sukaranong mga doktrinang gikausahan nila, ug usang nagbuhat alang sa Gingharian sa Dios bisan asa sila makabuhat, pinaagi ba sa pagpamiembro sa Evangelical Theological Society, Evangelical Ministries to New Religions, o sa uban bang kapunongan sa mga magtotoo sa nagkalainlaing denominasyon.

Nan, unsa may nakalahi sa sitwasyon tali sa Living Stream Ministry? Sa ato nang nakita, gidawat sa LSM ang mga miembro sa mga kapunongan sama sa ECPA ug CBA isip mga Cristohanon ug wala molimod nga tinuod nga mga buhat ang gibuhat nila alang ni Cristo. Timan-i nga *ang LSM, nga usa ka buhatang tigmantala, ug dili ang "mga iglesia lokal," maoy niapil sa mga kapunongan Cristohanon.* Sukwahi sa gihatagag gibug-aton sa Gimantalang Sulat isip usa sa ulohanong mga punto niini, *dili* miembro sa bisan unsang “kapunongan sa evangelical nga mga iglesia” ang “mga iglesia lokal.” Niila sila nga makahatag nilag problema maingon man sa mga miembro sa kapunongan kon magpamiembro sila.

Para nako morag ang mga namirma sa Gimantalang Sulat ang gahi gyung dili moila sa pagkatnuod sa LC ug sa pamahayag sa LSM sa orthodox nga Cristohanong pagtoo sa mga isyu sama sa Trinidad ug sa pagkahimong Dios sa mga magtotoo. Dili ang LC ug ang LSM ang wala moila sa pagkatnuod sa pagka-orthodox sa mga namirma. Ang wala ilha sa LC ug LSM kana ra gyung iya-sa-organisasyong basihanon ug estruktura sa pagkadenominasyon. Nitakdo kining pagsalikwaya sa gitoohan sa LC nga malagmit maoy kinadak-ang tampo sa ilang kalihokan sa mas dakong lawas ni Cristo: ang pagpahiuli sa “sukaranan sa dapit” isip subaya-Biblia nga basihanon sa pag-organisar ug iglesia.

Hait ba ang mga pulong nga gigamit ni Lee sa wala niya pag-ila sa pagkadenominasyon? Oo, ug moingon pa gyud ko nga makasusubo kini. Sa paggamit nianang pamulong nga makaaghat-sa-gusto-nimong-tubag sama sa “Babilonia,” “espirituhanong pakighilawas,” ug “yawan-ong sistema,”

gihimo niyang mas sayon nga masayop paghunahuna ang mga tawo nga wala siya moila sa tanang Cristohanong kasinatian nila, ug giabog niya ang mga tawong basin madani unta niya sa mga pagtulon-an niya sa iglesia sa Bag-ong Tugon. Bisan pa niana, dili makaingon ang LC nga sayop ang mga pamahayag ni Lee segun sa gihangyo sa Gimantalang Sulat nga dili sab magpasabut nga nausab ang sukaranong pagtoo nila sa sukaranan sa iglesia, ug wala gyud mausab kanang pagtooha. Busa, sa makausa pa, dili makatarunganon ug dili praktikal ang pag-awhag kanila nga dumilian kining mga pamahayag sa kanhing lider nila.

-
- 1 Nahibalo mi niini basi sa kasinatian namo sa CRI. Matag panahon nga magmantala mig simulat nga gihunahuna namong medyo labig tonada, nga wala manaway sa Catolicismo sa matag punto ginamit ang labing kusanong pamulong, mokontak gyud sila namo!
 - 2 Daghan kaayo ang mga sanglitanan, lakin na ang mga pagdayeg niya ni Martin Luther, John ug Charles Wesley, George Whitefield, Jonathan Edwards, sa Plymouth Brethren, Charles Spurgeon, G. Campbell Morgan, A. J. Gordon, Andrew Murray, D. L. Moody, ug espesyal nga pagdayeg kang Hudson Taylor ug sa China Inland Mission ug maingon man ni Billy Graham. (Basaha ang Witness Lee, *Elders' Training, Book 4: Other Crucial Matters concerning the Practice of the Lord's Recovery* [Anaheim: Living Stream Ministry, 1985], 22–23; Witness Lee, *Elders' Training, Book 5: Fellowship concerning the Lord's Up-to-Date Move* [Anaheim: Living Stream Ministry, 1985], 19–20; ug Witness Lee, *Elders' Training, Book 7: One Accord for the Lord's Move* [Anaheim: Living Stream Ministry, 1986], 29.)
 - 3 Witness Lee, *The Practical Expression of the Church* (Anaheim: Living Stream Ministry, 1970), 97–98.
 - 4 *A Statement Concerning the Teachings of Living Stream Ministry Prepared for Fuller Theological Seminary*, January 20, 2007, 25. (Gimantalang Sulat isip dokumento sa <http://www.lctestimony.org/StatementOfTeachings.pdf>.)
 - 5 Living Stream Ministry, “A Longer Response to ‘An Open Letter to the Leadership of Living Stream Ministry and the ‘Local Churches,’” 27, <http://lctestimony.org/LongerResponse.html>.

IKALMANG BAHIN:

Naghisgut sa

Mga Gitagad sa

Gimantalang Sulat:

Kalabut sa

Mga Buroka batok sa

Mga Cristohanong

Evangelical

A

ng katapusang gihangyo sa Gimantalang Sulat sa mga nanguna sa LC ug LSM may kalabutan sa kaagi nila nga makiburoka aron maabsuwelto sa mga gipasangil kanila sa kontra-kultong mga basahon sa mga evangelical. Nalakip ning tulo ka parapo ang tibuok teksto ning hangyoa ug maoy nagtapos sa Gimantalang Sulat:

Kon giisip sa mga nanguna sa Living Stream Ministry ug sa “mga iglesia lokal” nga mga masigkamagtotoo nila ang mga Cristohanong evangelical, gihangyo namo sila nga dayag nga mopahayag nga dili na sila mangiha ug manghulga ba nga mokiha sa mga Cristohanong evangelical agig pagtubag sa mga pagsaway o pagsulbad ba sa mga panagsumpaki. Kusganon gyung gidili sa Bag-ong Tugon ang pagpanghiha aron sa pagsulbad sa mga away sa mga Cristohanon (basaha ang 1 Corinto 6:1-8).

Kon dili moila ang mga nanguna sa Living Stream Ministry ug sa “mga iglesia lokal” nga tinuod nga mga Cristohanong grupo ang evangelical nga mga Cristohanong iglesia, organisasyon, ug ministri, gihangyo namo sila nga dayag nga moluwat sa pagkaiembro nila sa tanang kapunongan sa evangelical nga mga iglesia ug ministri.

Bisan hain niini, matinahuron namong gihangyo nga mohunong na ang mga nanguna sa Living Stream Ministry ug sa “mga iglesia lokal” sa batasan nila nga mangiha ug manghulga ba nga mokiha agig pagtubag sa mga pagsaway o pagsulbad sa mga away tali sa Cristohanong mga organisasyon ug mga tawo.

Masabtan gyud unta pag-ayo ang pagkaiimportante ning katapusang seksyon. Sa gióngon na nako, nagtoo ko nga, gawas sa yanong kamatuoran nga lahi sila, ang tubag sa LC, nga maawayon sa sinugdan ug maburokahon sa kaulahan, sa mga nanaway nila nakamugnag ingon niana kadautang-buot nga nakatabang kini sa pagpatin-aw sa dili-maangayon ug dili-mabinantayong pagtuon sa usa ka grupo sa mga magtutuo ug mga tigtuki nga gipakita nila sa tulo ka nag-unang seksyon sa Gimantalang Sulat. Kay usa man ko ka aktibong miembro sa kontra-kultong katilingban ning tanang panahona, nakapakigsultanay pag-ayo sa ubang miembro babin niini, ug sa mga dekada pareha rag hunahuna niadtong mga miembroha

kalabut sa LC, nagtoo ko nga nahibalo ko sa akong gipanulti.

Kaming mga sakop sa kontra-kulto ug apolohistang katilingban sa mga evangelical makatarunganong naglagot sa mga pagsulay sa LC sa “pagsampong sa batakang katungod namo sa kagawasan sa relihiyon ug pagsulti,” apan hinay kaayo ming nitubag sa mapamatud-ang mga hitabo sa pagpamutangbutang nga nahimo sa kaugalingon namong mga sakop. Sa makausa pa, nasayud ko niini basi sa kasinatian, ug usa ka butang kini nga dili nako ikapasigarbo.

Ang Mga Dios-tawo

Sa 1985, gipagula ni J. Gordon Melton, nga tagtukod sa Institute for the Study of American Religion, ang *Usa ka Gimantalang Sulat kalabut sa Iglesia Lokal, ni Witness Lee ug sa Kontrobersiya* sa The God-Men (Ang Mga Dios-Tawo). Gisugdan ni Melton, nga tigsuporta kaniadto sa Spiritual Counterfeits Project ug dili pa gihapon gustong mosalikway niini, ang gimantalang sulat nga babin sa gamay niyang basahon sa pagtaho nga:

Sa nilabayng tuig, sama sa daghan kaninyo, nabalaka ko kalabut sa pagkiha sa Iglesia Lokal nga gipanggulohan ni Witness Lee sa Spiritual Counterfeits Project (SCP), ni Neil T. Duddy ug sa tigmantala sa ilang basahon nga, *The God-Men*. Sa sinugdan nabalaka ko nga mangiha ang usa ka Cristohanong grupo, sa ato pa, ang Iglesia Lokal, sa mga masigkacristohanon nila, hangtud nadiskobrehan nako nga gigamit na sa mga lider sa Iglesia ang tanang mas dili mabangis nga paagi sa pagpabakwi sa basahon ug sa pagpaangkon sa mga sayop niini.

Bag-o pa lang, gihangyo ko sa Iglesia Lokal nga mohimog mas tukmang pagtuon sa kinabuhin ug gitoohan niini kaysa nabuhat nako sa nangaging mga tuig samtang nagsulat pa ko sa akong *Encyclopedia of American Religions*. Gisugdan nako kining pagtuona sa 1984, ug gihan-ay nako ning gisukip nga sinulat ang pila sa mga napalgaan nako nga itanyag nako kaninyo aron inyong mahunahuna.

Naglambigit ang usa ka babin sa pagtuon nako sa Iglesia Lokal sa pagbasa sa kalab-anan sa gimantalang mga sinulat ni Witness Lee ug sa taas nga gipanumpaang mga

Sukwahi sa kasagarang gibalikbalik sa kontra-kultong katilingban, ang reklamo sa LC ning kihaa dili gyud kay ginganlan silag kulto basi sa teolohiya.

panghimatuod ni Neil T. Duddy ug Brooks Alexander (sa SCP). Usa sa mas sakit nga mga kasinatian sa akong Cristohanong kinabuhi kadtong kasinatiana. Sa pagsugod nakog tuon sa mga kinutlo ni Witness Lee nga gigamit sa basahon ni Duddy, napalgan ko nga kanunayng nangutlo ang *The God-Men* ug mga tudling gikan sa mga sinulat ni Lee ug, sa pagbutang niini sa laing kahulogan, balí na sa buot ipasabut niini ni Lee. Gibuhat kini samtang gibalewala ang klarong mga pagtulon-an ug pamatuod kalabut sa dagkong kamatuoran sa Cristohanong pagtoo nga mapalgan sa tanang sinulat ni Lee. Nabantayan sab nako ang kataw-anang pagsulay nila nga ipareha ang gibatasan sa Iglesia Lokal nga pag-ampo-basa sa paggamit ug mga mantra sa mga relihiyon sa Silangan. Dili gyud kini pareha.

Sa pagbasa nako sa gipanumpaang mga panghimatuod, ilabi na sa kah Duddy, nakuyawan ko nga nakakita sa gidaghanon sa aktwal ug mabutangbutangong mga pasangil batok ni Lee sa *The God-Men* nga gibasi ra gyud sa wala mapamatud-ing sugilanong sa usa ka miembro kanhi nga dautag-buot. Matag karon ug unya basi sa sulti sa usa ka kanhing miembro, wala sutaa ni Duddy kon tino ud ba gyud ang giingong mga hitabo sa wala pa siya mohimog seryosong mga pasangil kalabut sa dili hustong pagdumala sa salapi, mga problema sa hunahuna sa mga miembro sa Iglesia Lokal, ug supak-sa-balaod nga mga buhat niini nga nisulay sa pagpanghasul sa kanhing mga miembro.

Kay tigsuporta man sa SCP, ilabi na sa paningkamot niini nga makahatag sa Cristohanong katilingban ug

maayong basahon kalabut sa dili kasagarang mga relihiyon, tino ud gyung nasamok ko samtang nagpadayon ko sa akong pagtuon. Nabalaka ko nga gisulat kanang basahong nagyagayaga sa kinabuhi sa usa ka grupo sa mga masigkacristohanon, nga gisuportahan kini sa organisasyong sama sa SCP, ug unya gimantala sa inilang tigmantala sama sa InterVarsity Press. Apan labi pa gyud kong nasamok tungod sa dayag nga gipasabut sa pamatasang nalambigit sa pagsulat nianang basahona. Daghan kaayo ug sigesige gyud ang mga sayop ug mga pagtuis nga naa sa basahon nga lisud katoohan ang pag-ingon nga resulta lang sa dili maayong pagtuon ang *The God-Men*.

Makasusubong bulohaton nako ang pagpresentar ning mga kaplaga sa hukmanan sa Oakland, California, niadtong Mayo 28 panahon sa bista batok ni Duddy ug sa Aleman nga tigmantala.¹

Makapakurat kining mga sultia. Tinahud gyud kaayong kontra-kultong organisasyon ang SCP niadtong panahona, giisip sa daghan namo nga panig-ingnan sa maampingong pagtuki ug mahunahunaong tigsaway sa bag-on ug mga kalihokan sa relihiyon. Kon madokumentohan pa ni Melton ang iyang mga pamahayag makapakurat gyud unta kini sa tibuok kontra-kultong katilingban ug makapugos namo sa pagsusi pag-usab sa among mga pamaagi. Labi pa gyud unta tingali kining makadaut kaysa sunod nga dili maangayong mga pagtagad sa evangelical nga mga pamantalaan sa LC, kay sa wala pa ipagula ang *The God-Men* (maingon man ang *The Mind Benders*) wala pa may

gikiha ang LC. Diliunta tingali ang pagkahilig nilag buroka ang makapasilaub sa dautang-buot batok nila. Tungod lang gyud unta kini sa pagkalahi ug pagkadili-makapahimuot nila. (Dili makapahimuot, labi na gyud, kon ang mga pagsaway sa ilang kalihokan ang hisgutan—sa ato pa, wala ta moangay sa dili mahigalaong tubag nila sa dihang gituis nato ang ilang teolohiya, gidaut ang ilang karakter, ug gipasanginlan nga kulto o usa ka Cristohanong grupo nga nitipas! Nia dinihi ang labing klarong wala-pagsubay-gyud-kanunay sa moralidad sa dugay-na-kaayong reklamo sa kontra-kultong kalihokan batok sa LC).

Sa pagkatinuod, gidokumentohan gyud ni Melton ang iyang mga pamahayag; dili hinoon hingpit gyud, apan igo nang makapamatuod sa pagkatinuod niimi. Lig-on gyung gipamatud-an niya nga dili sad-an si Lee sa mga gipamasangil kaniya sa *The God-Men*: “(1) wala moila sa pinadayag pinaagi sa mga pulong (propositional revelation), (2) nagtamay sa panginahanglan sa pagtuman sa moral nga kasugoan (ilabi na sa Napulo ka Sugo) ug, tungod niana, nagpalayo sa mga tawo sa pamatasang subaysa-Biblia, ug (3) nag-isip nga dili importante ang paghunahuna, pagtuon, ug ang kagamitan sa salabutan sa pagbasa sa Biblia. Ug [sic] (4) puli sa pagbulot-an sa Biblia, si Lee ang nagpaka-oraculo sa bag-ong pinadayag.”² Mabasa ang gamayng libro ni Melton sa computer ug tan-awa kon dili ba kini tinuod.³

Unsa man kadako ang epekto sa gamayng libro ni Melton sa hunahuna sa kontra-kultong katilingban kalabut sa SCP ug sa LC? Wala ko makamatikod nga nakaapekto kini. Nahinumdom ko nga gitan-aw nako kinig kadiyut sa pagkadawat nako niini, apan tungod kay nakapanalipod man si Melton ug mga kulto kaniadto, tungod kay ingon niana man katalahuron ang nabuhut sa SCP, ug tungod kay ning panahona dugay na mang nagkabingkil ang CRI ug ang LC, naglisud kog too sa ebidentyang naa sa akong atubangan mao nga gihipos ko lang kini sa akong hunahuna diha sa kategoriyang “J. Gordon Melton—Tiglaban ug Kulto.” Naghunahuna ko nga, “Walay duhaduha nga nasayop gyud si Melton.” “Kon duna pa lang unta koy panahon nga mangunayg tuon pa gyud niini.”

Ang desisyon nako nga dili na mosusi pa niini tinuyo gyung pagkawalay-alamag. Labut pa, kay naa man koy gahum nga moimpluwensa sa baruganan sa CRI babin sa LC ug modesider unsay imantala o dili namo imantala babin nila, sad-an sab ko sama sa ubang kontra-kultong ministri ug tigmantala.

Kon mas nagmatinagdanon pa unta ko gibasa unta nako ang pamahayag ni Judge Leo G. Seyranian sa desisyon sa kaso sa *God-Men*. Gibasa nako kini bag-o pa lang, ug mabasa sab ninyo kini, kay mabasa man kini sa computer.⁴ Hingpit gyud kining naghukom sa SCP nga makapahibulong gyud nganong mosuporta gihapon sa pagkamatinud-anon sa *The God-Men* ang makabasa niini. Ang pagbasa lang ning desisyona igo na untang makausab sa hunahuna sa mga sakop sa kontra-kultong katilingban nga nitoo lang sab dayon sa giasoy sa SCP babin sa bista, nga gisublisubli diha sa kontra-kultong mga grupo.⁵ Sa pagtimbangtimbang sa ebidentya, nisulat si Judge Seyranian:

Gipasabut sa mga nagdemandaya sa pagsugod gyud ning husaya ug bistaha nga tuyosila nga maestabilisar ang

“aktwal nga dautang tuyos” ug natagbaw ang Hukmanan nga naestabilisar nila kini. Nagpakita ang ebidentya nga halos sa tanang higayon nga gikutlo konohay sa mga sinumbong ang mga pamahayag ni Witness Lee gituis ug gibalí hinoon nila ang kahulogan nianang mga pamahayaga aron masumala na sa gitino nilang daan ang kahulogan kun ipasabut niimi....Labut pa, nagpamatuod ang ebidentya nga gituis sab sa mga sinumbong ang pangatilingbanong sumbanan (sociological model) sa relihiyosong pagpangabig ni Lofland ug Stark aron maghimohimo unta silag teoriya sa malimbong pangpangabig nga gihimo sa mga lider ug mga miembro sa Iglesia Lokal nga gibasi kono sa mga pagtulon-an sa nagdemandaya si Witness Lee. Nakakombinser sa Hukmanan ang panghimatuod ni Dr. Rodney Stark, nga usa sa mga tagsulat sa sumbanan, nga tinuyo gyud ang pagtuus....Labut pa, nagpamatuod ang gipanumpaang panghimatuod ni Duddy, Alexander, Buckley ug Sire nga sa ubang higayon gimantala kining makadaut-sa-dungog nga mga pamahayag bisan tuod nasayud sila nga bakak kini ug sa uban pa gyung higayon sa wala gyuy pagtagad sa kamatuoran o sa pagkabakak ba niini.

....

Niuyon ang Hukmanan sa pamahayag sa saksi nga si Dr. Rodney Stark sa pag-ingon niya nga:

“Kon pagsulat rag basahon ang gibuhat sa mga sinumbong bisan makadaut gyud kaayo sa teolohiya ni Witness Lee, wala unta ta dinihi karon kay makatarunganon man kana sa Katilingban nato sa America. Makahimo ka niana. Apan inigsulti gyud nimo...nga maghisugt ug mga ngalan ug mga hitabo, magpaduda sa mga hitabo, dili angay nga mga pakighilawas, mga limborg kalabut sa salapi, o pagkutlo man ngani sa mga pamahayag sa teolohiya sa usa tawo nga balí gyud sa gisulti niya, nan, nagtoo ko nga duna ta...Wala ta maghisugt sa relihiyon, maghisugt ta sa kamatuoran, maghisugt ta sa pagpamutangbutang, maghisugt ta sa pagkamaangayon, maghisugt ta sa tibuok grupo sa mga butang.” (Tr. pp. 171–172)

Gisumada sa hukmanan sa ingon niini ang makadaut nga mga pasangil batok sa LC diha sa *The God-Men*:

Makadaut-sa-dungog ang tanang bakak nga pamahayag nga gihisgutan na kay gipakita man niini sa mga magbabasa nga mga lider sa “kulto” ang mga nagdemandaya si Witness Lee ug si William Freeman ug nga “kulto” ang Iglesia sa Anaheim. Gipakita sab ning bakak nga mga pamahayag sa mga magbabasa nga nalambigit ang mga nagdemandaya sa usa ka programa sa malimbong pangpangabig nga nag-among-among sa maluyahon ug dali-ra-maiimpluwensahan nga mga tawo aron hingpit silang maulipon sa mga nagdemandaya; nga gikontrol sa mga nagdernanda ang tanang aspeto sa kinabuhi sa mga miembro sa Iglesia Lokal pinaagi sa pagpanghadlok ug sa

uban pang nagkalainlaing pamaagi sa pagmaniobra sa hunahuna ug paghiklin sa katilingban.

Gipakita sab ning mga pamahayaga sa mga magbabasa nga nanudlo ang mga nagdemandar ug mga prinsipyong nagtugot, nagdasig, o nagpasaylo sa law-ay nga gawi; ug nga gipanguwartahan sa mga nagdemandar kining mga tawhana aron makasapi sila ug labut pa gilutos ug gihulga nga magkalisudlisud kadtong mamiya.⁶

Kanunay nang gisublisubli diha sa kontra-kultong katilingban nga masilagong gikulata sa LC ang SCP ug wala pa kini bug-os nga makabawi. Dili, sa kaangayan sa LC, ang SCP maoy nagdaut sa iyang kaugalingon sa pagmantala niinig makadaut-sa-dungog nga basahon. Dili tanang kontra-kultong ministri o apolohista nga samag hunahuna sa SCP kalabut sa teolohiya sa LC ang hingpit nga nisuporta sa *The God-Men*. Sama pananglit, walay nasayran si Walter Martin, ang mga Passantino, ug ako nga dunay nisuporta sa sikolohiyahanon, sosyolohiyahanon, ug kriminal nga mga pasangil batok sa LC sa *The God-Men* ug sagad nga dili mi ganahan sa dili-segun-sa-teolohiyang pagtuki sa mga kulto (busa hingpit gyung segun-sa-teolohiya ang pagtagad namo sa LC sa kaugalingon namong mga pamantalaan⁷). Apan tungod kay susama man kaayo sa mga hunahuna sa SCP ang mga hunahuna namo sa *teolohiya*, giitsa-pwera una namo ang kakulang namog pagtoos sa uban nilang mga pasangil ug gisuportahan sila kalabut sa buroka, gidaug ang kamatuoran tungod ug alang sa gikausahang tuyos ug panag-urban-urban sa mga masikamagbubuhat, ug tungod niana niambit sa sala nila batok sa LC. Labut pa, sad-an sab mi sa bakak nga pagngalag mga erehis sa tinuod nga mga igsoon diha ni Cristo.

The Encyclopedia of Cults and New Religions (ECNR)* *(Ang Encyclopedia sa Mga Kulto ug Bag-on* *Mga Relihiyon)

Sa una nakong pagkadungog nga gikiha sa LC ang Harvest House, si Ankerberg, ug si Weldon, wala pa moduol namo ang LC aron makigsultianay ug, sama sa tanang sakop sa kontra-kultong katilingban, naghunahuna ko nga: “Naa na pod, human ning tanang tuiga. Mora mag walay nausab sa pagkamatay ni Witness Lee. Naningkamot pa gihapon ang LC sa pagpahilom sa mga nanaway nila.”

Gibasa nako ang gilalisang mga seksyon sa ECNR—ang pasiuna, ang pakapin, ug ang capitulo bahin sa LC—naglaum nga makakitig pamatuod nga walay sala ang dugay-na-kaayong higala ug masikamagbubuhat nako nga si John Weldon. Apan, ang pagdapig nako ni Weldon tungod sa daghang tuig nga panagkombuya namo, o ang dako bang pagtahud nako niya isip Cristohanon ug tigtuki, o ang kasilag ba nako sa LC niadtong higayona ingon sa gibati nako sukad pa kaniadto wala makapabuta nako sa kamatuoran nga makatarungan ang reklamo sa LC batok sa basahon. Malagmit walay tawong nakabasa na ning mga seksyona sa ECNR ang mas sinati pa nako sa pagsusi sa bili sa mga sinulat bahin sa mga kulto ug bag-on mga relihiyon nga para imantala, ug dili gyud mapatik sa mga

panid sa CHRISTIAN RESEARCH JOURNAL kining sinulata kon dili kini usbon pagsulat.

Nabantayan nako sa tibuok pasiunang pamulong ang kakulang ug pagtagad sa pagpatin-aw sa mga pulong ug ang pagkategoriya sa mga grupo nga labing menos dili ensakto, dili pareha kanunay, ug dili maangayon, ug masabut gyud nga mabutangbutangon. Nahadiindiin ang mga tagsulat sa tibuok teolohiyahanon ug sosyolohiyahanong ginsakpan aron mangitag katinawan sa “kulto,” ug wala makakitig katinawan nga hingpit nga nakapahimuot nila apan wala sab gyud hingpit nga gisalikway. Nakahukom sila nga mogamit sa hilabihan kalapad nga katinawan basi sa dili parehong pagklaseklase (segun sa Biblia, sa relihiyon, sa pamatasan, ug sa katilingban) nga medyo mausab na sa sunod nga paggamit nila niimi. Sa ingon kalapad ug kadili-piho nga katinawan may mga grupo gyung maapil nga wala untay labut, ug matagna ug masabut gyud nga maglagot sila nga itipon sa mga grupong sila mismo wala moangay.

Niangkon ang mga tagsulat nga may mga grupo nga nganlan lag nitipas nga Cristohanong mga grupo imbis mga kulto kay wala man kini mosagop sa dayag gyung erehiya, ug gihisgutan nila ang Oneness Pentecostalism ingog posibleng sanglitanan niini (nga wala uyoni namong taga CRI).⁸ Bisan pa niana, basi sa sukdanon nila, dili sila makaako sa pagklase sa LC—nga kasagarang giila, bisan sa mga nanaway niini, nga wala mosagop sa dayag gyung modalismo nga gisagop sa mga grupo sa Oneness—ning dili kaayo dautang kategoriya. Busa makita nato nga dili piho ang pagklaseklase nila ug dautan kinig tinguhua, nga dili gumikan sa mga gipangayo sa kaugalingon nilang mga sumbanan.

Sukwahi sa kasagarang gibalikbalik sa kontra-kultong katilingban,⁹ ang reklamo sa LC ning kihaa—ug ingon man sa unang duha ka kihaa—dili gyud tungod kay ginganlan silag kulto basi sa teolohiya. Ang reklamo nila mao hinoon kini: (1) ginganlan sa basahon nga kulto ang LC, (2) gipatin-aw ang kulto isip usa ka grupo sa relihiyon nga niington nga pareha ra kini sa Cristianidad [apan] “kansang mga doktrina supak sa mga doktrina sa makasaysayanong Cristianidad ug kansang mga batasan ug mga sukdanan sa pamatasan supak sa mga batasan ug mga sukdanan sa pamatasan sa Cristianidad nga subay-sa-Biblia” (gidugang na ang paghatag-ug-gibug-aton),¹⁰ ug (3) naglakip ug dulomtanon ug kriminal man nganing mga gawi isip mga sanglitanan nianang mga kalapasan sa pamatasan.

Ang usa ka seksyon sa basahon nga labi gyung nakapasubo sa LC mao ang 12-ka-punto nga katinawan sa kasagarang mga kinaiya sa kulto nga gihisgutan sa pasiunang pamulong.¹¹ Gawas sa dayag gyung erehiya, “gisistemang pagtuis sa Biblia,” okultismo, pagsalikway sa pangatarungan, ug uban pang kalapasan sa teolohiya ug sa espirituhanong bahin, naglakip ang listahan sa mga kinaiya sa kulto sa:

¹ “makadaut nga pagharihari ug panghunahunang gipaanad-sasilot”;

² “sagad nga gipahamtangan ang mga miembro ug sikolohiyahanon, pisikal, ug espirituhanong kadaut pinaagi sa mga kalihokan sa kulto nga nidumili sa mga sukdanan sa

Biblia, sa pamatasan, ug sa pastor. Kalabut niini, sagad nga gituis ang hunahuna sa Biblia kalabut sa sexuality sa tawo o sa pagkadaaut ba niimi”;

¹ “sigeng naghunahuna nga gilutos, ug masupakon o nabulag tingali sa kultura, dunay mga tinoohan, prinsipyo ug batasan nga supak niadtong naa sa kasagaranng kultura”; ug

¹ nanghadlok ug nangilad sa mga miembro ug sa mga dili miembro, nga sagad nga nag-apil ug tinuyo nga pagpanlimborg.

Ang depensa sa Harvest House, ni Ankerberg, ug ni Weldon, nga sa kapulihay gidawat sa Texas Appellate Court, mao nga, una, dili dayag nga namasangil ang basahon sa LC sa giington nga malaw-ay ug kriminal nga mga gawi nga nakasilo pag-ayo sa LC. Mubo ra kaayo ang capitulo bahin nila ug wala maghisut niadtong mga butanga. Ikaduha, may mga kondisyon ug pagpatin-aw diha sa basahon nga nagpakita nga dili managsama nga naa sa tanang kulto kining salawayong mga kinaiya. Sama pananglit, sa dihang giduso nila ang ilang 12 ka kinaiya sa mga kulto, niingon si Ankerberg ug si Weldon: “Dili tanang grupo ang nakabaton sa tanang kinaiya ug dili tanang grupo ang samag gidak-on sa tagsatagsa nianang kinaiyaha....”¹² Sa katapusan ug labing importante gyud, nakadepensa ang mga sinumbong ug gidawat sa hukmanan nga, sa pagkatiniud, nisupak ang LC nga nganlag kulto, apan kay “ang mga isyu man sa doktrina ug sa pagpanalipod sa teolohiya ug sa mga apoloхista” ang gitingban sa pagtagad sa ECNR ug sukaranganng gigamit ang pulong *kulto* nianang kahulogana, dili kaakohan sa hukmanan ang paghukom sa mga butang sa teolohiya.

Mouyon ba niini o dili ang usa ka hukmanan, dili gyud husto kining pangatarungana. Naglakip sa mga gibatasan maingon man sa mga gitoohan ang tanang pagpatin-aw sa ECNR sa “kulto.” Sa nakita na nato, supak sa mga sukdanon sa pamatasan sa Biblia kadong mga batasana, ug ang pihong mga sanglitanan nga gihisutan sa basahon sa paghulagway sa gipasabut niini naglakip sa tanang talamayon ug kriminal nga mga gawi nga gireklamo sa LC nga gilambigit kanila. Masabut nato ning hukoma nga mahimo diay nato ang sagad nga ikakihang pagpamutangbutang ug dili ta masilotan basta gibuhat kini nga may kalabutan sa paggamit ug usa ka pulong sa relihiyon.

Sa pag-apelar sa LC sa ilang kaso sa Labawng Hukmanan sa Texas, nagpagula ang CRI ug ang Answers in Action ug hiniusang pamahayag nga nag-ingon sa usa ka babin:

Nilapas ang Encyclopedia of Cults and New Religions (ECNR) sa mga utlanan sa kasaligang pagtuon sa teolohiya ug sa kasaligang dayag nga pamasangil sa paggamit nila sa pulong kulto ingog *pasumangil* sa mabutangbutangon untang pinulongan kon sa balaod pa. Kon basahon nimo ang seksyon sa kiha nga “PAGBUTANGBUTANG,” makita nimo nga naglakip ang salawayong mga kinaiya sa “pisikal nga pagpanagmal,” “pagpanlimborg o pagpanikas kalabut sa pagpaamot ug paggasto sa salapi,” “pagpayuhot ug druga ug uban pang kriminal nga kalihokan, lakip na sa

pagpatay,” “dili patambalan ang ilang mga sumusunod,” “gidasisig ang pagpamuta,” “usahay manglugos sa mga babaye,” “manghilabot sa mga bata,” “mamunal sa ilang mga tinun-an,” “maghalad ug tawo,” ug “maghalad ug bata”—*walay usa* ning kriminal ug dulomtanang mga buhat ang lig-on gyung gilambigit sa ECNR sa relihiyoso o teolohiyanhon bang kahulogan....¹³

Unya ang gihisutan na diay nga mga kondisyon ug pagpatin-aw nga gihimo nila ni Ankerberg ug ni Weldon? Una, ang mga tawong nitoo nga niila kining mga kondisyon nga basin inosente ang LC sa *tanang* kriminal ug talamayong mga kinaiya nga gihisutan sa basahon dili tingali igo kamabinantayong nibasa sa mga pulong, “Dili *tanang* grupo ang nakabaton sa *tanang* kinaiya ug *dili tanang* grupo ang *samag gidak-on* sa *tagsatagsa* nianang kinaiyaha....” (gidugang nako ang paghatag ug gibug-aton). Dili paigo ang pagtubag nga dili dayag nga namasangil ang basahon nga sad-an ang LC sa bisan unsang dulomtanang gawi kon sa pagkatiniud klarong gipasabut niimi nga gibuhat gyud nila ang dili pihong por ciento sa pihong dautang mga gawi. Wala tingali ta masayud nga tinuod gyung sad-an ang LC sa pedophilia (makihilawasong pagtinguha sa hamtong nga tawo alang sa mga bata), pagpangidnap, pagdaut sa mga pamilya, ug uban pa, apan nasayud gyud ta basi sa basahon nga sad-an tingali sila sa bisan hain niimi ug sad-an sa pila nianang mga gawia. Ang dili ensaktong mga pasangil moresulta gihapon sa pagkadaaut sa dungog ug tungod niana isipon gyud unta gihapon nga makadaaut. Motan-aw tingali nimo ang Cristohanong katilingban ug wala mahibalo kon sad-an ka ba sa pagpatay, pagpanglugs, o pagpangawat, apan kon pasaligan sila sa usa ka talahurong Cristohanong pamantalaan nga sad-an ka sa labing menos usa ning mga salaa, madaut gihapon ang imong dungog.

Labut pa, ang dili kinasingkasing nga pag-ingon nga “dili tanang kulto ang *managsamang* sad-an kon ang dili maayong mga pagtulon-an ug mga batasan ang hisgutan apan daghan ang sad-an” (gidugang nako ang paghatag ug gibug-aton)¹⁴ wala mag-absuwelo sa bisan unsang grupong gihisutan sa encyclopedia sa gipasangil kanila nga dautang mga batasan. Nipasabut lang kini nga dunay *pila* nila nga dili *pareha* kadakog sala sa mas grabeng mga makasasala. Dili lang nga wala manalipod kanang mga pamahayaga sa pila ka grupong ginganlag ingon niana, hingpit gyud nilang gidaut ang tanang grupong ginganlan. Sama pananglit, kon dunay mosulti nimo nga pedophile ang usa sa 12 ka anciano sa inyong iglesia nga wala masiloti ug mabilanggo tungod sa gamay lang kaayong detalye, tinuod gyud tingali nga hilwas ang imong bata sa 11 sa 12 ka anciano. Apan ikaw, irresponsable gyud ka nga pagkaginikanan, nga wala masayud kinsa nila ang sad-an, kon itugyan nimo ang imong bata sa *bisan kinsa* nianang 12 ka anciano. Nadaut ang dungog sa 11 ka anciano samtang usa ra ang sad-an. Kini ang gibuhat sa ECNR sa LC.

Sa katapusan, morag angay natong hisgutan nga wala ilakip sa mga tagsulat “ang kriminal nga mga kulto” sa 12-ka-punto nga katinawan nila sa kulto.¹⁵ Nagpasabut kini nga ang “mas

malulot, mas malomong” katinawan nila sa kulto maoy gisulat nila sa basahon; sa ato pa, kutob ra sila dinihi andam nga moangkon ug mosaysay.

Ang mga sakop sa kontra-kultong katilingban nga nalipay, o gibati ba nga napamatud-an nga husto sila, sa desisyon sa Appellate Court sa Texas angay lang nga mobati niini kon nahigawad sab sila, ug matinud-anon sab nga nagsusi sa kaugalingon nilang mga motibo ug mga pamaagi, human sa pagbakwi sa *Mind Benders* ug sa hukom sa *The God-Men*. Duha sa tulo ka kasos sa hukmanan ang niabsuwelto sa LC sa mga gipasangil batok nila, ug ang usa nga wala moabsuwelto, nibasi sa hukom niini sa dili klarong pagsabut sa balaod, dili sa pasikaranan nga tinuod gyud ang mga gipasangil batok sa LC. Sa ato pa, bisan sa kasos sa *ECNR* niangkon ang mga sinumbong uban sa panumpa nga wala silay basihan sa paglambigit sa LC sa bisan unsa nianang talamayon ug kriminal nga mga gawi nga giapil nila sa katinawan nila sa kulto. Tungod niana, nilampos lang sila sa pagpakiglantugi nga gawasnon silang mosaksi ug bakak (sa ato pa, mosupak sa Ikasiyam nga Sugo) basta buhaton nila kini diha sa paghulagway nga kulto ang usa ka grupo. Sa kahayag sa sugo ni Jesus nga mahimo untang kahayag sa kalibutan ang Iyang mga magsusunod, dili gyud ikalipay kanang magpatoo sila sa kalibutanong hukmanan nga hukman sila basi sa mas ubos nga sukdanon kaysa paghukom niini sa kalibutan.

Nganong “Sensitibo” man Kaayo ang LC?

Tubagon gyud gihapon kining pangutanaha: nganong “sensitibo” man kaayo ang LC sa dihang gihisutan kini sa usa-ug-tunga-ka-pnid nga capitulo sa usa ka basahon, ilabi na gyud kay wala man kini piho gyung namasangil nila sa dulomtanang mga gawi ug batasan nga mas linangkob nga gihisutan sa ubang mga pnid niimi? Nganong maghasulhasol ug mogasto pa man gyud sila sa pagpakigburoka, ilabi na kay gitambagan man sa Kasulatan ang mga Cristohanon nga dili makigburoka (1 Cor. 6:1–8)? Makatarunganon kanang pangutanaha, nga gipangutana gihapon nako sa akong kaugalingon bisan sa nakigsultianay na mi sa LC.

Apan sa nakasuroy na ko sa China, nakasabut ko. Nakigsalo kog kaon sa Cristohanong mga igsoon nga nabilanggo human masibot sa mga awtoridad sa pagpanakop nila tungod sa *ECNR* ug sa hukom sa Appeals Court. Alang sa mga Cristohanon sa America, maulawan lang tingali sila kon nganlan silag miembro sa kulto; alang sa mga Cristohanon sa Asia, mahimong mosangpot kini sa hilabihang paglutos nga wala sukad makapabalaka nato dinihi.

Makaapekto gyud pag-ayo sa kahimoan sa LC sa pagpadayon sa misyon nila sa ilang nasud kon unsa ang pag-isip sa pangagamhanan kanila—kulto bang makadaut sa katilingban o relihiyon bang masaligan sa katilingban. Wala pa gyud gihapon mapihio ang pagkabutang sa LC ug duna silay mga tiglaban maingon man mga tigdaut nga tag-as ug ranggo sa pangagamhanan. Ug, sa giingon na nato, gipasaligan mi ni Hank sa pila ning mga opisyala nga dunay imantala ngani ang mga pamantalaan sa Kasadpan babin sa bisan unsang sekta nga nagbuhat sa China, magtagad gyud

pag-ayo niini ang pangagamhanan ug makaapekto gyud kini sa ilang patakaran. Dili gyud mahimong magpasagad lang ang LC ug magpangalan sa ilang kaugalingon ug sosyolohikong kulto sa mga pamantalaan sa Kasadpan.

Wala gyud untay usa niini—lakip na ang paghimo ni Hank ug amicus brief (mahigalaong pamahayag) alang sa LC¹⁶—nga isipon nga nisuporta ang CRI sa kiha sa LC batok sa Harvest House, ni Ankerberg, ug ni Weldon. Ang tinuod mao nga nagtoo mi nga sayop kadto, naninguha mi nga motabang nga magkasinabtanay ug magkasantianay ang mga hingtungdan, ug kanunay gyud namong gitambagan ang LC nga dili na lang mokiha. Apan, sabton gyud hinoon kining tanan nga nagtoo mi nga dunay mga sirkumstansyang nakapaaghat sa LC nga mokiha nga makapukaw sa atong pagbatu nga mosabut ug magmabination nila kaysa kasamtangang gipakita sa kontra-kultong katilingban kanila.

Dili lang ang sitwasyon ra sa Asia ang hunahunaon gyud nato, kondili ang kamatuoran sab nga mokiha lang ang LC kon wala na gyud silay laing mahimo sa dihang dili gyud makigtagbo nila ang mga hingtungdan isip Cristohanong mga igsoon. Sa pagkatnuod, ang Harvest House man ang unang nikihia sa LC ug namasangil niini nga “nagsamoksamok” nila sa padayon niining paghangyo nga makigtagbo ug maghisut sa ilang mga kalainan. Dili kini sulti lang sa LC babin sa nahitabo: gipamatud-an gyud sa sulat ang tibuok komunikasyon ning duha ka grupo, ug duna mij kopya ning tanan.

Taas nga Kasaysayan sa Maburokanhong Taras?

Busa katulo ra nikihia ang LC batok sa mga Cristohanon, ug sa matag kasos may mga sirkumstansyang naghatag natog katarungan nga mosabot sa napig-it nga LC. Apan, nasayud ko nga kon mohonong ko dinihi mobati ang daghang sakop sa kontra-kultong katilingban nga wala nako hingpit nga masulbad ang problema. Human ipagula sa CHRISTIAN RESEARCH JOURNAL ang usa ka balita babin sa LC sa 2007,¹⁷ nisulat sa editor ang dugay na nakong higala ug kauban-sa-trabaho nga si Eric Pement ug gihisutan niya kining mga puntoha:

Gipasabut sa maong lindog nga dili-maangayong gidungog ang “mga iglesia lokal” nga tigkiha tungod lang sa duha o tulo ka buroka sa gidugayon nga kapin sa 40 ka tuig.

Nahibal-an na sa mga kontra-kultong ministri—lakip na sa CRI ug sa Answers in Action—nga sagad nga manghulga ang “mga iglesia lokal” nga ikiha ang mga Cristohanong nanaway nila. Sanglit limitado ra mag badyet ang daghang ministris dili-pangginansya, sagad nga mosibog kining mga ministrihi, mobakwi sa ilang mga pamahayag, o pulihan ba ang nakapsilong mga basahon nga wala nay ipasakang kiha. Sa pila ning hitaboa, gibalewala sa mga tigsaway ang mga hulga o nidaug ba sa mga buroka.

Gihulga ang Christian Literature Crusade nga ikiha niadtong 1973 tungod sa basahong *The Ecclesiology of Watchman Nee and Witness Lee*; ang CRI sa 1977; ang Christian Herald Books sa 1979 tungod sa *The Lure of the Cults*; ang Regal Books sa 1979; ang Moody Bible Institute, si Salem Kirban, ug ang mantalaang *Eternity*, tanan sa 1980;

ang InterVarsity Press sa 1983; ang Tyndale Press sa 1985; ang Moody Press sa 1991; si [anhing] Jim Moran ug ang Light of Truth Ministries sa 1995, 2000, ug 2001; ang Bereans Apologetics Research Ministry sa 2002; ug si Daniel Azuma sa 2003.

Naggikan ang kalab-anan ning kasayurana sa usa ka lindog nga gimantala sa Spiritual Counterfeits Project sa 1983 (nga nabangkaruta tungod sa mga gastohan sa buroka sa “mga iglesia lokal” sugod sa 1980 hangtud sa 1985) ug sa usa ka lindog nga gimantala ni Jim Moran sa 2003. Gipanag-iya na karon ang katungod sa sinulat ni Moran sa The Church in Fullerton, nga nagdili sa pag-imprinta pag-usab sa iyang lindog.

Kon *tapoon* ang mga Mormon ug ang mga Saksi ni Jehova, ambot kon ingon ba niini kadaghan ang mga gikiha ug gihulga nilang ikiha nga evangelical nga mga Cristohanong tigmantala.

Agig tubag kung Pement, nasayud ko nga nasayop siya kalabut sa LC nga nganghulga nga ikiha ang CRI sa 1977 (o sa unsang laing tuig ba). Suheto sab ko sa pila sa ubang sitwasyong giiong niya, ug segun sa akong mahinumdoman, dili ko mouyon sa kasayurang gigamit niya. Apan, wala nako masusi ang tanang hitabong gihisgutan niya, mao nga nangutana ko sa LC sa katinawan nila ning mga hitaboa. Gihatagan ko nilag 24-ka-panid (apil nang mga pasukip) nga gidelalye ug gidokumentohang tubag sa mga pasangil ni Pement nga hingpit gyung nakatagbaw nako ning bahina. Wala pa sila modesider kon ipahibalo ba nila sa kadaghanan ang ilang tubag ug, kon ipahibalo man ugaling, gusto nilang ayohon pa gyud kini, apan gitugotan gyud ko nila nga ipagula kining mga bahina. Nagtoo ko nga makatabang kining mga kinutloa sa pagsumada sa mas detalyeng kasayuran nga naa sa dokumento ug makapatin-aw sa pasangil nga “may kasaysayan sa pagkamaburokahan”:

Buot namong ipatin-aw pag-ayo nga ang nagdumalang mga prinsipyo sa tanang tubag namo sa pagsaway sa nilabayng kapin sa 30 ka tuig pareha ra gyud sa matag kaso:

1. Kanunay gyud una ming maningkamot nga moadto sa among mga igsoong Cristohanon aron makighusay sa among mga kalainan pinaagi sa malinawong pakig-ambitay ingon sa gitudlo sa Biblia sa Mateo 18:15-20 ug 2 Timoteo 2:25-26. Sa pila ka hitabo nakawang gyud ang among paningkamot nianang Cristohanong panag-ambitay sa usa ka tuig o kapin pa ba ayha mi nibuhat ug lain.
 2. Kon mga kalainan sa doktrina ray gipadayag, ang pagsinulatay ug pakig-ambitay ray angay nga buhaton, dili ang pagkiha.
 3. Klaro gyung wala na maapil sa kalainan sa doktrina ang pasangil nga “kulto” mi o nagbatasan ba nianang makalilisang nga mga batasan o naa ba nianang talamayong mga katilingbanong kinaiya nga nahimong timaan sa mga kulto segun sa kahulogan niimi human sa 1970.
- Makamugnag hilabihang kahadlok kining matanga sa pasangil nga dili na gyud mapapas ang epektu niini pinaagi

sa pagsulat o pakigsultianay ba. Ang kusganong mapihigong pagduda gumikan sa ngalang “kulto” maoy nakaingon nga molikay namo ang mga masikamagtotoo ug dili maangayong maminaw namo. Sa tulo ka grabe kaayong sitwasyon nga napugos mi sa pagkiha aron matagad kanang mga pasangila, daghang evangelical ang nanaway namo nga dili kono Cristohanon ang among ginawian, apan gilabanan nila kadtong tinuyo gyungnisaksig bakak sa pagpaningkamot nga madaut ang mga masikamagtotoo nila. Makapahinuklog nga samtang gisalikway mi kay wala na kono mi sa pagtoo, gisaway mi pag-ayo kay wala kono namo tagda kining mga butanga sulod sa panimalay sa pagtoo. Ang tinuod mao nga kon gihimo kanang mga pasangila sa tinuyo gyung pagpamakak, angay gyung idangop sa balaod kanang butanga. Kay wala na may laing paagi, nagpatabang mi sa kalibutanong awtoridad sa paglaum nga mas matarung ming tagdon sa mga tigmantala ug tagsulat nga Cristohanon nga nidumili sa mga paningkamot namo nga makig-ambitay nila isip mga Cristohanon.

4. Nakig-estorya gyud mi sa mga tagsulat ug tigmantala nga nimantala pag-usab (usahay sa matag pulong gyud) sa unang mga bakak sa nag-unang mga pamantalaan. Tuyo namo nga mohangyo sa ilang konsensya, dili aron manghulga nga ikiha sila. Kusganon gyud kaayo kining gipamatud-an ning kasamtangang hitabo. Sa kamatuoran nga nilampos ang mga iglesia lokal sa pagpamatuod sa pagkabakak sa orihinal nga mga basahong gisaligan sa daghan kanila nakapahadlok tingali nila nga basin ikiha sila.

Wala mi moingon nga hingpit mi, apan prinsipyo namo nga dili manghulga kondili motul-id hinoon sa sayop nga pagsabut. Ingon sa gipakita ning dokumentadong hitabo, bakak gyud ang pagtaho sa uban nga tumang pagpanghulga namo kadtong mga pakigsultianaya. Angay hinumdoman ni Pement, nga nihisgut ning isyuha, nga sa dihang nagmantala ang iyang organisasyon, ang JPUSA, ug gamayng basahon nga bakak ug nagpakaualaw sa mga iglesia lokal,¹⁸ niadto sa Chicago ang duha ka miembro (lakip na ang usa sa mga nagsulat ning sinulata) nga nagrepresentar sa mga iglesia lokal ug nisulay sa pagpakigulti nila. Niadtong pakigsultianaya, walay konklusyon nga nakab-ot, walay panghulga nga mokiha, ug wala bawkia ang gamayng basahon nila. Unsaoon man pagpatin-aw ni Pement ang wala niya pag-apil ning hitaboa sa pag-asoy niya sa mga tinagdan namo sa mga nanaway namo? Unsaoon man niya pagpasibo ang kaugalingon niyang kasinatian namo sa mga pasangil nga gisubli niya bisan wala siyay kasayuran?

Sa dihang nihangyo na gyud mi sa mga hukmanan aron matabangan kalabut sa duha ka nag-unang basahon, wala mi magsayonsayon sa pagbuhat niini o sa wala lang bay hinungdan. Ning nasura, nag-antus gyud pag-ayo ang ministri, ang kaiglesian, ug daghang tagsatagsa ka miembro tungod sa bakak nga mga pasangil nga naa sa God-Men ug sa Mindbenders, mga pasangil nga gisubli sa labing menos 300 ka laing mga basahon, mga lindog ug

mga sibya (gihubad man ngani ang *God-Men* sa Inintsik ug giapod-apod sa China). Nihunong ang pagtubo sa mga iglesia ug wala na gyuy nidawat sa ministri ni Brother Lee. Nabungkag ang mga pamilya, nagkabulag ang mga magtiayon, may nawad-ag mga trabaho, may mga miembrong gikulata, gisukmatan ang among mga anak sa pasangil nga “kulto,” ug daghang miembro ang gipakaulawan tungod niadtong duha ka basahon. Apan dili ikatandi ang pag-antus dinihi sa Estados Unidos sa giantus sa mga iglesia lokal ug sa tinagsang miembro tungod sa pasangil nga “kulto” sa mga nasud nga walay kagawasan sa relihiyon. Niadtong mga dapita, gipanakop ang mga miembro, gibilanggo ug grabe pa gyud ang giantus. Dili ba lang mi molihok? Tungod ning mga hinungdanan napugos mi sa pagkiha dinihi sa Estados Unidos sa dihang wala na gyud miy laing kapaina ngan. Gihunahuna sab namo kining makasusubong kasaysayan sa dihang nidesider mi bag-o pa lang nga ikiha ang Harvest House ug ang mga tagsulat niini. Nagsugod na sab pagkahitabo ang pila ning mga butanga tungod sa ilang basahon. Dili mi makatugot nga madaut ang mga iglesia ug ang mga miembro didto sa mga nasud nga gihisgutan nga dili lang mi molihok aron malikayan kini.

....

Imbis iduso kining walay kapasikarang mga pagtandi, basin mas maayo pang mangutana si Pement ug ang ubang namasangil sa ingon niana kon unsa kadaghan ang mga sumborg nga gipasaka sa mga tigmantalaang Cristohanong batok sa ubang Cristohanong. Ang tubag mao nga daghang dagkong Evangelical nga mga tigmantala ang nipasakag daghang sumborg batok sa ubang Cristohanong ug sa mga tawo sa kalibutan aron makabawi sa mga alkansi nila. Dayag nga mabasa kining kasayurana sa mga gustong mangita niini. Ang pagkiha sa mga tigmantala kalab-anan mang para mabayran sila sa mga magtotoong nakautang nila, mga butang nga klaro gyung nalakip sa gidili sa 1 Corinto 6. Makadaghan gyud tingali sila nanghulga nga mokiha sa wala pa ang aktwal nga pagkiha. Wala bay usang nakakita sa pagkamaut sa paghukom nila sa tulo ka kiha sa usa ka Cristohanong grupo samtang nagpakabuta sila sa mas daghang pagpanghiha sa inilang mga tigmantalaang Cristohanong? Sa pagkatiniud mas makadaghan man mangiha ang Harvest House sa mga masigkacristohanon kay kanamo. Duna bay nanaway sukad sa Harvest House tungod sa pagpanghiha nila sa Cristohanong mga tag-iya sa tindahan sa mga libro? Labut pa, gikiha mi sa Harvest House samtang nihangyo mi nila nga makigsultianay namo. Duna bay dayag nga nanaway nila sa pag-una-unag pakigburoka namo?¹⁹

Sa pagsumada: sa kalab-anan sa mga hitabo, ang giisip sa kontra-kultong katilingban nga maburokahong kinaiya sa LC mapamatud-an man nga paningkamot lang nila nga makigsultianay ug mohangyo sa kontra-kultong mga tagsulat ug tigmantala aron matul-id ang bakak nga mga pasangil nga gimantala nila batok sa usa ka Cristohanong grupo. Hunahunaon sab gyud pag-ayo sa kontra-kultong katilingban

ang pagkadili-maangayon sa kusganong pagsaway ug mabangis nga kaligutgot niini sa LC sa pagpanghiha niini sa mga Cristohanon aron mapanalipdan ang kagawasan, mga pagpangalagad, ug kadungganan sa mga miembro niini kon itandi sa morag walay pagpaketabana sa kontra-kultong katilingban sa pagpanghiha sa pila sa kaugalingon nilang mga tigmantala sa mga Cristohanon aron mapanalipdan ang ilang mga negosyo, kay mas sama man kining mga hitabo sa mga sitwasyong gihisgutan ni Pablo sa 1 Corinto 6:1-8 (basaha, pananglit, ang v. 7).

Aron maampingan ang iyang kagawasan, ministri, ug dungog, “nidangop si [Pablo] ni Cesar.” Kini ang hunahuna ug katarungan sa LC sa mga desisyon nila nga mokiha isip katapusang-kadangpan ning nilabayng 30 ka tuig. Bisan pag dili ta mouyon nila, magmapaubsanon gyud tang moila nga wala ta sukad mapugos sa paghimo nianang malisud nga mga desisyon—nga daghan kaayog epekto sa kinabuhi sa diosnong mga Cristohanon—ingon sa nasinati ning mga igsoona diha ni Cristo.

1 J. Gordon Melton, *An Open Letter concerning the Local Church, Witness Lee ug ang The God-Men Controversy* (Santa Barbara, CA: The Institute for the Study of American Religion, 1985), 1-3.

2 Sa mao rang basahon, 14.

3 <http://www.contendingforthefaith.com/libel-litigations/god-men/OpenLtr/open.html>.

4 <http://www.contendingforthefaith.com/libel-litigations/god-men/decision/completeText.html>.

5 Basaha, pananglit ang, <http://www.apologeticsindex.org/363-spiritual-counterfeits-project>.

6 “Statement of Decision—Lee v. Duddy re: The God-Men by Neil Duddy and the SCP,” gisang-at niadtong Hunyo 1985, sa Labawng Hukmanan sa Estado sa California diha sa ug alang sa County of Alameda, Leon Seyranian, Huweza sa Labawng Hukmanan, 28, 31. (<http://www.contendingforthefaith.com/libel-litigations/god-men/decision/completeText.html>)

7 Basaha, pananglit, si Walter Martin, gen. ed., uban ni Gretchen Passantino ug sa Research Staff of the Christian Research Institute, *The New Cults* (Santa Ana, CA: Vision House, 1980), pakapin.

8 John Ankerberg and John Weldon, *Encyclopedia of Cults and New Religions* (Eugene, OR: Harvest House Publishers, 1999), XXII. Sa gisulat nila kalabut sa Oneness Pentecostalism (OP), ginganlan sa mga tagsulat ug kulto ang OP sa pag-ingon nga, “kon dili man sa tanang panahon sa tanang babinh sa tanang iglesia” (375). Apan kining pagkadili-klaro nila kalabut sa pagkabutang sa OP naghatag lag laing sanglitanan sa kalisdanan nila sa pagpatin-aw sa mga kategoriyang gigamit nila ug sa pihog pagbutang sa mga grupo niadtong mga kategoriyaha.

9 Basaha, pananglit, si Ken Walker, “Former Local Church Critics Change Stance,” *Charisma*, Hunyo 2009, 20, diin gikulo si Kurt Van Gorden nga niington, “Makanganal gyud si John Weldon sa bisan unsang grupo nga kulto kon mosibo kini sa pagbatbat niya sa teolohiya.”

10 Ankerberg and Weldon, XXII.

11 Sa mao rang basahon, XXIII—XXIV.

12 Sa mao rang basahon, XXIII.

13 “Statement from Christian Research Institute and Answers in Action: Re: Our Amicus Filings on Behalf of the Local Churches,” Position Statement: PSL001, 1-2.

14 Ankerberg and Weldon, XXVI.

15 Sa mao rang basahon, XXIII.

16 Gihan-ay ni Hank kining pamahayaga kay, una, nagpatabang niya ang mga tawong nahigala na niya; ikaduha, tungod kay nitoo gyud siya sa gipahayag niya, nga dili sila kulto; ug ikatulo ug ang labing importante, kay basin makatabang sa pagpakuñod sa paglutos batok sa LC sa Asia ang paghimo niya ning pamahayaga.

17 Douglas LeBlanc, “Local Churches Win Some Allies among Former Critics,” *Christian Research Journal* 30, 3 (2007): 6-8, 44 (<http://www.equip.org/articles/local-church-wins-some-allies-among-former-critics>).

18 [Naa sa tubag sa LC kung Pement kining notaha ug mabasa sa dokumento nila sa bahing giungon sa kinutlo nako dinihi.] “Cult of the Month: The Local Church” nga gipugala sa 1975 sa JPUSA sa “Cornerstone Magazine” nga gisulat ni Eric Pement ug ingog usa ka gamayng basahon. Matag karon ug unya ipagula kini pag-usab sa uban sa Internet. Naay kopya mi ning basahona sa among opisina.

19 Defense and Confirmation Project, “The Facts That Belie Charges of ‘Litigiousness by the Local Churches to Silence and Control What is Written about Them,’” wala pa mamantala nga sinulat, 2008, 2-3, 23.

Ang Konklusyon ning Butanga:

Nasayop Mi

Gihisgutan nako ning lindoga ang mga aspeto sa LC nga giisip nga labing mangil-ad sa nangunang grupo sa evangelical nga mga tinun-an ug mga kontra-kultong magbubuhat, ug gipakita nako nga nasaypan gyud pagsabut ang LC.

Natural, naa pay laing mga aspetto sa teolohiya ug batasan sa LC nga gisaway sa kontra-kultong mga basahon gawas niadtong gihisgutan sa Gimantalang Sulat. Wala nay labut sa hisgutanan ug dili na maarang sa luna ning lindoga ang paghisgit niadtong mga bahina, apan sa pagpahayag sa among posisyon: mouyon mi sa uban pang mga pagsaway sa pila sa among mga kauban kalabut ning mga bahina sama sa (1) ang tulo-ka-bahing hunahuna sa LC sa kinaiya sa tawo, ug unsay ikatampo niana sa mas mysticong pagkinabuhi sa Cristohanong kinabuhi kaysa madawat namo; ug (2) ang pamaagi nila sa paghubad [sa Kasulatan], lakip na sa mga dispensasyon ug ang mas mapangagpasong paghubad sa mga hulagway kaysa madawat namo. Apan, walay usa ning mga bahina sa pagtulon-an sa LC nga makadaut sa orthodoxy. Labut pa, maaplikar sab ning daghang uban pang doktrina ang pamaaging nakita na nato ning mga lindoga nga nanaway nga wala kaayo magtuon sa mga basahon sa LC aron makaila sa nagpahiangayng mga aspetto sa ilang mga pagtulon-an.

Dali ra nakong mahanduraw ang daghang sakop sa kontra-kultong katilingban nga motubag ning lindoga sama gyud sa tinubagan nako sa gimantalang sulat ni Melton kaniadto: “Seguro gyung sayop si Miller! Kon naa pa lang unta koy panahon nga motuon pa gyud niini sa akong kaugalingon.”

Nag-ampo mi nga makaamgo una hinooon ang tibuok kontra-kultong katilingban sa mao rang mga isyung nahinagbo namong taga CRI kalabut sa LC. Naglakip kini sa:

1. Unsa kaimportante ang kamatuoran kanato? Igo ba kaimportante aron moangkon nga sayop ta?
2. Unsa kaimportante ang pagkahusto tali sa Dios kanato? Igo ba kaimportante aron mangayo tag pasaylo sa mga tawong gidaut nato sa daghang tuig?
3. Unsa kaimportante ang gugma ni Cristo kanato? Igo ba kaimportante aron hangpon diha sa Cristohanong pakig-ambitay ang mga tawong gidudahan ug gikalagotan nato kanhi—bisan sa kamatuoran nga naa pa gihapon tay

daghang kalainan sa kultura ug sa dili-mahinungdanong mga punto sa teolohiya?

Morag mahinungdanong panahon kini nga mohimog dakong kausaban ang kontra-kultong katilingban. Kon ang kaligutgot maoy nagtulod nga modesider ug molihok ang ministri, mapildehan ang tanan. Kon dili hatagag gibug-aton ang pagpahili ug pagpasig-uli ug ang pagkaandom nga moila sa kanhing sala ug sayop, dili ministri sa Bag-ong Tugon ang kontra-kultong ministri. Makapatigbabaw ba ta sa hilabihan kapiut nga tinanawan, makakita sa dakong talan-awon kon unsay labing maayong paagi sa pagpakaylap sa ebanghelyo ug sa Gingharian sa Dios sa kalibutan karon, ug mosuporta sa usa ka mahinungdanong Cristohanong buhat sa mahinungdanon kaayong dapit sa kalibutan? Paspas kaayo ang kausaban sa sitwasyon sa kalibutan, ug nagkakinay ang impluwensya sa Cristianidad sa Kasadpan samtgang paspas kining nagkalig-on sa mga dapit sa Ikatulong Kalibutan.¹ Apan, sa daghan niadtong mga dapita nga nilambo ang pagtoong evangelical, nilambo sab nunot niini ang “pulong sa pagtoo” ug ang uban pang nitipas nga mga pagtulon-ang gikan sa Kasadpan, ug labi pa gyung nadaut ang Cristianidad tungod sa pagtuhop sa lumad nga mga paganong elemento. Dili ingon niini gyud kakusog nga nahitabo kini sa China, ug ilabi na gyud sa LC. Duna silay importanteng mabuhat sa pagpreserba sa orthodoxy ug paglansad ug mga misyon ngadto sa ika-21 nga siglo ug sa umalabot.

Bisan sa nagpabiling mga kalainan namo sa LC sa pila ka dili-mahinungdanong mga isyu sa tinoohan ug batasan, bug-os gyud ming nakombinsir nga dili gyud maangayon kanila ang pag-isip namo kanila kanhi nga “nitipas nga Cristohanong grupo.” Bisan lahi sa naandan nato dinihi sa Kasadpan, lig-on gyung orthodox nga grupo kini sa mga magtotoo.

Si **Elliot Miller** ang editor-in-chief sa CHRISTIAN RESEARCH JOURNAL.

1 May mangutana tingali kon nganong giapil ang China sa “Ikatulong Kalibutan” sanglit paingon na man kining mopuli sa Japan isip ikaduhang kinadak-ang ekonomiya sa kalibutan, apan bag-o pa lang, sa Oktubre 2008, sa matag Dominggo nga programa sa CNN nga *Fareed Zakaria GPS*, nidumili ang Intsik nga presidente nga si Hu Jintao sa pagngalan ni Zakaria sa China nga “gamhanan kaayo” ug gihulagway hinooon kini nga “nag-ugmad pa nga nasud.”

Dili na Erehisong Hulga; Mga Hinigugmang Igsoon Na Karon diha ni Cristo: **Nganong kalabut sa Mga Iglesia Lokal, Dili na Ko Manaway, kondili Modayeg Na Hinoon**

ni Gretchen Passantino

Unang gisaway nako ug sa anhing bana nako nga si Bob Passantino ang pagtulon-an ni Witness Lee sa pamantalaan sa America sa 1975. Nagrepresentar ang *Witness Lee and the Local Churches* (CARIS, 1975) sa pagsusi namo sa usa ka kalihokang naa na sa America sukad pa sa 1962 nga gibantug sa katilingban nga tungod niiana nagtoo mi (ug ang among organisasyon nga CARIS) ug ang nagtukod sa CRI nga si Walter Martin nga kinahanglan gyud kining analisaron. Sa kapin lima ka tuig nisunod ang ubang mga pamantalaan: *The Teachings of Witness Lee and the Local Churches*, nga gisulat sa akong igsoong lalaki nga si E. Calvin (Cal) Beisner, sa akong bana nga si Bob, ug nako (CRI, 1978), usa ka audio nga pagtulon-an ni Walter Martin, ug usa ka pakapin nga tampo ni Cal, Bob, ug nako sa basahon ni Walter Martin nga *The New Cults* (Vision House, 1980). Nitampo sab ang tigtuki sa CRI nga si Elliot Miller sa pagtuki, paghan-ay sa angay imantala, ug paghisguthisgut sa angay ug dili angay nga nakatabang sa pagtino sa baruganan sa CRI. Nagmantala lang ang CRI ug mubong lakbit-asoyng kasayuran ug duha ka balita human sa 1980. Wala na dayoy laing gipagula babin niini ang CARIS o ang sunod ba nga organisasyon namo ni Bob nga Answers in Action (AIA).

Bisan ubay-ubay ang mga organisasyong nagmantala ug mga pagsaway kanhi ug sukad niadto, ang CARIS ug ang CRI maoy naghatag ug teoloziyanhong basihan sa kadaghanan sa negatibong dayag nga pagbutyag. May mga mantalaang dili

taman ra sa pagtulotimbang sa teolohiya ug may pipila nga makapasilaub ug mabiaybiayon, nga nagtulod sa mga iglesia lokal (LC) nga mokiha aron mapanalipdan ang ilang kaugalingon.

Human modaug ang mga iglesia lokal sa duha ka buroka, diiyutay ra nga mga pagsaway ang gimantala sa wala pa mogula ang kang John Ankerberg ug John Weldon nga *Encyclopedia of Cults and New Religions* (ECNR) sa 1999. Niadtong panahona, patay na si Walter Martin ug Bob Passantino (1989 ug 2003), dili na aktibo sa pagpanalipod batok sa mga kulto si E. Calvin Beisner kay nipadayon man siya sa pagtuon ug nahimong magtutudlo sa teolohiya (1992–2007), si Hank Hanegraaff na ang nangulo sa CRI (1989), nagpabilin si Elliot Miller sa CRI isip pangulong editor ning JOURNAL, ug padayon kong nagdumala sa AIA. Sa pagmantala sa ECNR, naapil na sab mi ni Hank ug ni Elliot sa kontrobersiya tungod kay ang sayop nga mga pamahayag ug mabutangbutangong kinaiya sa ECNR nakaingon man sa grabe ug dili-angay nga kadaut sa mga iglesia lokal, ilabi na sa mga miembro didto sa China nga wala hatagig kagawasan sa relihiyon ug uban pang sukaranganong mga katungod sa tawo, lakip na ang pagkabilanggo.

Samtang nagrepresentar ang mga iglesia lokal ug daklit nga teoloziyanhong kalihokan sa bag-o pa ming nagsugod ni Elliot sa among propesyon ug naghatag ni Hank nga presidente sa CRI ug mga record sa kasaysayan, nag-aghat kining hisgutanana karon ug

pagsusi pag-usab sa gitun-an namo kaniadto ug pagtino kon ang subay-sa-Bibliang baruganan namo karon pagpanalipod ba sa mga iglesia lokal o hilom ba lang nga pagkorehir sa masibuton nga irresponsableng mga kauban namo sa trabaho (sila si Ankerberg ug si Weldon). Sa dihang gidiuo mi sa mga iglesia lokal aron magpataliwala kalabut sa ECNR, mahinamon ming nagpagamit sa Dios aron mahitabo ang gikinahanglan nga pagtubos, pagpasig-uli, o pagtul-id. Nakat-onan na namo nga kinahanglanon gyud ang direktang pakigsultianay, mapuangurong gugma sa isigkatawo, ug segun-sakinatibuk-ang-kahulogan nga masangkarong pagtuki aron mainsakto ang pag-analisa. Buhi pa si Bob, ug nangusog siya nga duna mi kaakohan, isip maoy unang nagmantala kalabut ning kahihokana dinihi sa America, nga motuon pag-usab ning isyuha ug seguroon nga husto ang pag-analisa. Bisan namatay na siya sa wala pa magsugod ang pagtuki, nasayud ko nga moduyog siya ni Hank ug Elliot ug nako karon sa pagpamatuo ng orthodoxy ang mga iglesia lokal sa sukaranong doktrina, mga igsoon nato diha ni Cristo, gidaut sa ECNR, nasad-an namo, nga nakatampo sa pagpanaway nga nakahimog ingon niana nga kadaut sa kagawasan sa relihiyon ug sa tinagsang miembro sa mga iglesia lokal, ilabi na sa China.

Ang natampo ni Elliot mao ang pagtuon pag-usab sa sukaranong teolohiya sa iglesia lokal. Ang natampo nako mao ang paglakbit-asoy nganong nasayop ang mga konklusyon namo sa una, ug ang pagdasig sa kauban nakong mga apoloхista sa pagsusi pag-usab ug ilakip ang mas dakong ebidensya, sama namo, o labing menos dili na manaway sa mga iglesia lokal basi sa unang sayop nga pagtuki.

Una, sa pagkahinagbo namo sa kadudahang pagtulon-an sa LC, naghunahuna mi nga naggikan kining problema sa erehiya o sa kalibog ba nila imbis sa sayop nga pagsabut namo. Wala gyud mi ni Walter Martin mongalag kulto sa mga iglesia lokal. Gigamit hinoon namo ang pulong “nitipas,” ug nagpamatuo ng mga igsoon sila diha ni Cristo, bisan tuod nakombinser mi nga nagkasukwahi ang pila sa mga pagtulon-an nila sa sukaranong mga doktrina, o erehis ba. Apan nasaypan namog sabot ang makahagit nga batasan ni Lee sa paghimog maisug ug morag nagkasukwahing mga pamahayag ug unya ipatin-aw ug ipaila kini nga dili erehiya sa laing bahin sa iyang teksto, nga usahay layo ra kaayo sa makahagit nga mga pamahayag. Para ni Lee nakapamabinantayon kini sa iyang mga tinun-an nga magtagad pag-ayo ug dili managhap. Para namo nagpaila kinig kagubot ug/o erehiya. Ang mas bag-on pagtuki namo sa mas daghang basahon ug direktang pakigsultianay sa nanguna sa iglesia lokal nagkombinser namo nga dili sukwahi o erehison ba kadong mga pagtulon-ana, ugaling makalibog gihapon sa daghang tawo, ilabi na sa mga taga gawas.

Ikaduha, dili igo ang giladmon ug gilapdon sa materyal nga gitun-an namo sa 1970 tungod sa tulo ka ulohanong hinungdan: (1) Mas diyutay ra ang naimprinta sa America niadtong panahona. (2) Daghan ang dili daling mabatonan namo, ilabi na sa dihang nahadlok ang mga miembro nga gamiton namo ang bisan unsang gisulat aron lang manaway. (3) Kalab-anan sa mga naimprinta na dili malabanon o malantugion; para hinoon kini igtabang sa pagtudlo sa mga miembrong gipangunahan sa sinating mga igsoon nga nagpatin-aw sa makalibog ug nakapugong sa erehisong sayop nga mga pagsabut. Ang usa pa ka kakulangon labaw gyud nga naa

sa giladmon ug gilapdon sa pagpanabut namo sa unang hugna sa among mga propesyon kaysa mga materyal mismo. Iya-sa-Silangan ang kabilin ni Lee, dili iya-sa-Kasadpan, ug tungod niana wala magpakita sa makatarunganon, makatudlo, nga pagbatbat ni Aristotle nga nahibaloan na kaayo namo, nga nakapaduda namo nga sayop ang ilang teolohiya imbis nga lahi lang silag kultura. Kining batasan sa paggamit ug nagkasumpaking pamahayag ug/o makahuloganong paglangaan sa pagpatin-aw—dili sab ipakaingon nga pagkadili-makatarunganon, pagkawalay-pagkatakdo, o nag-agad-agad ba sa sitwasyon—sagad nga naa sa panghunahuna sa Silangan ug sa sayong mga bahin sa panulat sa Kasadpan, apan nawala na gyud sa kasamtangang panulat sa mga Americano.

Ikatulo, lahi ang tinagdan ni Nee ug ni Lee sa teolohiya sa gisistemang teolohiya sa Cristianidad sa Kasadpan, ilabi na sa Protestantismo, labi pa gyud diha sa mga evangelical, ug ilabi na gyud sa mga apoloхista sa mga kulto. Mas praktikal ang teolohiya sa iglesia lokal; maghimo kini sa Cristohanon nga makasunod ni Cristo adlaw-adlaw, ilabi na diha sa paglutos o pagsupak, imbis magbatbat ug teolohiyahanon ug makatarunganong sanglitanan. Ning bahina, sama sa Eastern Orthodoxy ang teolohiya sa iglesia lokal, bisan niington ang mga magtutudlo sa iglesia lokal nga wala sila magtuon ni makadawat ba sa ilang teolohiya gikan sa Eastern Orthodoxy. Dili lang nga lahi kining sanglitanana, kondili sayop gyud.

Ikaupat, gibulag namo ang mga pagtulon-an sa mga iglesia lokal sa mga kagikan nila sa kasaysayan ug kultura, abi namo nga mga pagmatuod sa erehiya ang pila sa talagsaon kaayong mga kasinatian nila. Gikan sa China ang mga iglesia lokal, dili sa Kasadpang Europa agi sa America. Dunay ilang kaugalingong talagsaong epektu sa pagkaugmad sa Cristianidad diha sa mga iglesia lokal ang mga panghunahuna sa Silangan, ang mga batasan sa kultura sa Asia, ug ang karaang mga kagikan. Sama pananglit, para sa mga Americanong evangelical nga wala sukad maulipon o gisulong, halos morag dili maila ang talagsaong Cristianidad nga “taga Europa.” Apan alang sa mga Cristohanong Intsik nga naulipon ug gisulong, dili gyud makadani, ug makahulga man ngani, ang Cristianidad sa Europa nga sa kasaysayan nadugtong sa mga gubat sa opium ug “gi-Shanghai” ngadto sa America, nangulipon aron magtukod ug mga relis. Inigkakita sa Cristohanong Intsik sa batasan sa Bag-on Tugon nga dili magngalan o maghatag bag timailhan sa panagkatigum sa mga magtotoo gawas sa dapit niini (“ang iglesia sa Roma”), nitumaw kining hunahunaa ingog igkorihen sa Romanhong Catolicismo nga manunulong o sa Protestantismo ba nga tig-Shanghai. Kon husto ang pagbutang nato sa mga pagtulon-an sa mga iglesia lokal diha sa kinatibuk-ang kahulogan niini sa kasaysayan ug sa kultura, makita nato nga wala sila manudlo sa pagkaexclusivo nga “kami ra ang tinuod nga iglesia” kondili sa pagkainclusivo nga “tinuod lang mi nga iglesia, sama ra sa tanang tinuod nga magtotoo.” Ang mga kalainan sa mga iglesia lokal sa kadaghanan sa mga iglesia sa America mas pareha sa mga kalainan sa Cristohanong mga Judio ug sa Cristohanong mga Gentil sa Bag-on Tugon, mga grupo sa tinuod nga mga magtotoo; dili kini pareha sa mga kalainan sa Gnosticong mga erehis sa ikaduhang siglo ug sa orthodox nga tinuod nga mga magtotoo sa mao rang siglo. (Tinuod kini bisan sa mga magtotoo sa LC sa

America ug Europa, kay kadaghanan nila nakasinati lang man sa Cristohanong kinabuhi diha sa mga iglesia lokal).

Ikalima, nasayop ang paghukom namo sa mga iglesia lokal kay kami ug sila pareha man nga dili pa hamtong, dili pa sinati, ug usahay dili mabination. Sa among bahin, evangelical nga Protestantismo sa America ra ang nasinati namo; ulohanong gitunan namo ang gisistemang teolohiya; giugmad namo ang among mga panalipod libot sa mabuot, makatarunganon, ug gibasi-sa-ebidensya nga mga sanglitanan; sagad nga gihukman ang mga isyu ingog itom ug puti, husto o sayop imbis mas magmabinantayon sa ginagmayng kalainan (dili gyud ipakaingon nga relativismo o subjectivism).

Sama pananglit, nagpasabut kini nga giisip namo nga dili importante ang personal nga pakigsultianay sa pagbasa namo sa ilang mga materyal. Kon morag niington ang pila ka pamahayag nga ang mga iglesia lokal ray tinuod nga mga iglesia, gisabut namo kini nga mga exclusivong pamahayag, samtang dili sila klaro ug nagpasabut unta tingali nga, sa tinanawan sa Dios, dunay usa ra ka iglesia nga wala nganlig bisan unsang ngalan sama sa “Presbyterian.” Kon personal pa unta ming nakigsultianay ug wala maghunahuna daan nga kaaway mi, madiskobrehan unta namo nga inclusivo diay ang *ginawian* sa mga iglesia lokal, dili exclusivo, ingon sa nadiskobrehan namo sa nilabayng lima ka tuig.

Nagpasabut ang pagkabatan-on namo nga *sa isig pikas bahin* usahay dali ra tang masuko, hinay makig-uli, daling moingon nga gilimbongan, hinayang modasig nga magmadinawaton, ug uban pa.

Kini ug ang uban pang hinungdan nga gihisgutan ni Elliot sa pagtuon niya pag-usab sa teolohiya [sa LC] makatabang sa pagpatin-aw nganong nasayop mig hukom sa mga iglesia lokal. Tapuson nako kini pinaagi sa paghangyo sa akong mga kauban, ilabi na sa akong igsoon nga si E. Calvin Beisner. Patay na si Walter Martin ug si Bob Passantino. Niabot si Hank Hanegraaff sa CRI human sa unang pagtuki namo. Ang kadaghanan sa “mga ebidensyang” naa sa Gimantalang Sulat pareha ra sa ebidensyang unang gigamit namo sa paghimo sa sayop nga mga paghukom namo sa wala pa ang 1981. Gisusi na namo pag-usab ni Elliot kanang ebidensyaha. Labi pa kaimportante, nakigsultianay mi sa mga lider sa iglesia lokal ug karon mas nakasabut na mi sa kinatibuk-ang kahulogan sa ilang mga pagtulon-an. Labing importante gyud, gisusi namo ang *mas daghang* materyal ug nangutana sa mas daghan pang mga miembro sa iglesia lokal. Gitun-an tingali pag-usab ni Cal ang oriinal nga materyal. Niington siya nga wala siya makapersonal gyug pakigsultianay sa mga miembro ug mga lider sa iglesia lokal. Dili na siya mosusi ug dugang pang materyal kon dili o dayag bang dumilian sa mga nanguna ang mga pamahayag nga gitoohan nila, ni Elliot, ug nako nga dili tiunay gyung erehison ug tungod niana dili na dayag nga dumilian pa. Sa tulo ka buhing apoloхista nga makahimo ning pagsusi pag-usab, nakabuhat na niini ang duha, ug napalgan namo nga nasayop mi ug dili erehison ang mga pagtulon-an sa mga iglesia lokal; dili sila may-pagkakulto o usa ba ka kulto. Niangkon ang ikatulo nga wala niya buhata ang samang kakugi namo, apan nagtoo pa gihapon siya nga erehison ug may-pagkakulto ang mga pagtulon-an sa iglesia lokal. Kang kinsang hukoma man ang mas katoohan? Mas daghan mi ni Elliot ug ikarekomendar sa pagbalí namo kaysa pagmuntinar ni Cal sa baruganan niya sa sinugdan.

Nahibal ko unsay nagpugong nako sa pagsusi pag-usab ning butanga sa una. Una, nabisi ko sa ubang mga atimanonon; ikaduha, talagsa ra kaayo kong masayop sa mga pagtuon nako batok sa mga kulto ug dili ko makakitag igong katarungan sa paggahin ug panahon ug kusog alang sa pagsusi pag-usab; ikatulo, sayon ra ang pag-ingon nga inawat lang ang morag-orthodox-paminawon nga mga bahin sa pagtulon-an sa iglesia lokal ug dili tinuod nga orthodoxy; ikaupat, dili malalis nga lahi tan-awon ang mga iglesia lokal sa evangelical nga Protestantismo sa America, ug mahimong timaan (apan dili seguro gyud) kana nga erehison ang pagtulon-an; ikalima, nakita nako ang usa ka kulto (ang Worldwide Church of God) nga nibakwi sa ilang erehiya ug nisagop sa orthodoxy, ug mas makapahimuot ang pagluwas ug makasarala kaysa pagpangayog pasaylo sa nasad-ang igsoon; ikaunom, makaaulaw ang pag-angkon nga nasayop ko; ug ikapito, labing menos sama ka-may-purohang moprotesta ang kulto sa pagka-orthodox niini sa orthodox nga grupo nga nasaypan pagngalan.

Ang usa ka butang nga wala makapugong nako sa bag-ong pagsusi mao ang gipakig-ambit sa akong igsoon nga si Cal: dili kinahanglang moangkon mi nga gibasi sa nabuhat sa uban ang pagsaway namo imbis sa kaugalingon namong pagtuon. Sa mga nipirma sa Gimantalang Sulat naay daghang apoloхistang wala na mohimog mas maayong pagtuon kaysa gibuhat namo ni Bob, Walter, Elliot, ug Cal sa mga 1970. Sa tulo namo nga buhi pa, duha namo ang nagsulti sa tanan nga nasayop mi. Kay nakiglantugi man mi nga nasayop mi kaniadto ug husto na karon, igo na unta kana labing menos alang sa pila sa mga namirma nga dili na manaway sa mga iglesia lokal, bisan pag wala silay panahon o kusog ba sa paghimog mas maayong pagtuon kaysa nahimo namo kaniadto, ug sama kamaayong pagtuon sa nahimo namo karon.

Dili igo ang unang pagtuon nako (nga giugmad ug giapilan nila ni Bob, Walter, Elliot, ug Cal) nga tungod niana nasayop ang akong konklusyon. Mas lalum ug mas sangkad pa kaayo ang kasamtangang pagtuon nako (nga giugmad ug giapilan ni Hank ug Elliot) kaysa unang pagtuon, ug igo gyud nga tungod niana nakapabalí kini sa konklusyon nako kaniadto. Bisin unsa pa kadaghan ang mga tawong nipirma sa Gimantalang Sulat ug bisan kapila pa gikutlo ang mao rang dili-igo nga mga tinubdan, modaug gyud diha sa natad sa kamatuoran ang konklusyong gisuportahan ning edisyona sa JOURNAL. Nitoo ang mga iglesia lokal sa sukaranong mga butang sa orthodox nga Cristohanong teolohiya ug kinahanglan hangpon gyud ingog mga igsoon diha ni Cristo imbis supakon ingog mga magtotoo diha sa erehiya. Nag-ampo ko nga bakwion na sa ubang mga apoloхista ang ilang pagsaway, kon dili man, tun-an pag-usab kining butanga sama kalalum sa pagtuon pag-usab namo. Mangarisgo ta nga masad-an sa pagpamasangil ug igsoon o masayop sa paghangop ug erehis. Naa ba tay espirituhanong katungod nga modumili sa pagtuon pag-usab ning butanga?

Si **Gretchen Passantino Coburn** maoy masikmag-uugda ug direktor sa Answers In Action (AIA) (www.answers.org), usa ka mabungahong magsusulat, ug luyoluyong propesor sa seminaryo. Naa siyay B.A. in Comparative Literature gikan sa University of California (Irvine) ug M.Div. gikan sa Faith Evangelical Lutheran Seminary (Tacoma, WA).

Kulto ba ang Mga Iglesia Lokal?

Basi sa unom-ka-tuig nga panugdang proyekto sa pagtuki nga gisaysay sa usa ka bahin ning Espesyal nga Edision sa JOURNAL, nakahukom ang Christian Research Institute nga tinuod nga pagpadayag sa tinuod nga Cristianidad sa Bag-ong Tugon ang mga iglesia lokal.

Sa pagsugod, *dili* kulto ang mga iglesia lokal segun sa tinan-awan sa teolohiya. Ning bahina, ikapatin-aw ang kulto isip usa ka mining Cristohanong organisasyon nga niington nga Cristohanon kono sila apan dayag gyung nidumili sa sukaranong Cristohanong doktrina. Samtang duna koy personal nga mga kalainan sa mga iglesia lokal kalabut sa *dili* kaayo importanteng mga isyu, sama sa panahon sa kasakitan o sa kahulogan ba sa millennium, nagbarug ko uban sa mga iglesia lokal kon ang sukaranong mga butang nga nagbatbat sa mga pagtulon-an sa Biblia ang hisgutan. Sama pananglit sa Trinidad, nausa mi sa kamatuoran nga usa ra ang Dios nga gipadayag sa tulo ka persona nga mananglahi sa walay katapusan. Bisan wala tingali mi magkauyon sa paghubad sa pila ka versiculo, *dili* gyud masupak kining pasikaranana. Labut pa, mahinundanon nga timan-an nato nga sa pakigkontak nako sa mga miembro sa mga iglesia lokal sa taas nga panahon, nakita nako diha nila ang mainitong tinghuha nga mahusto gyud sa doktrina nga *dili* nato makita sa dagkong grupo sa katilingbang evangelical.

Labut pa, *dili* kulto ang mga iglesia lokal segun sa tinan-awan sa sosyolohiya. Ning bahina, ang kulto usa ka sekta sa relihiyon o morag-relihiyon kansang mga magsusunod gikontrol sa lig-on pangulo sa tanang bahin sa ilang kinabuhi. May kinaiya ang mga diboto nga nagpakitag *dili* hustong pag-unong nila sa “guru” ug sa grupo ug usang giaghant pinaagi sa pisikal ug/o sikolohiyanhong mga taktika sa pagpanghadlok. Dili matarung nga walay kaluoyng giusa ang mga iglesia lokal sa sosyolohiyanhong mga kulto nga nalambigit sa labing dautang mga kalihokan nga mahunahuna nato. Makasusubo gyud nga gigamit kining pagklaseha sa paglutos ug pagbilanggo sa mga miembro sa mga iglesia lokal sa daghang dapit sa tibuok kalibutan.

Sa katapusan, tinuod nga pagpadayag sa Cristianidad sa Bag-ong Tugon ang mga iglesia lokal. Labut pa, isip grupong nahulma diha sa kawa sa paglutos, daghan kaayo kinig ikahatag sa Cristianidad sa Kasadpan. Ning bahina tulo ka butang ang mahunahunaan dayon nato.

Ang una mao ang gibatasan nila nga pagprosipy—a*dili* sa kahulogan sa pagtagna sa mahitabo sa umalabot kondili sa kahulogan sa 1 Corinto 14 nga pagtambag, pagmatuto, pagdasig, pag-edukar, pagsangkap, ug pagpatin-aw sa Kasulatan. Kay ingon niana man, hiniusang nalambigit ang mga miembro sa pagsimba pinaagi sa Pulong. Ang ikaduha mao ang gibatasan nila nga pag-ampo-basa isip makahuloganong igsupplya sa pagdawat sa Kasulatan ug sa epektibong pakigambitay sa Dios diha sa pag-ampo. Ug ang ikatulo mao ang mainitong pag-apil nila sa Dakong Tahas (Mat. 28:19).

Kon duna may maila kaayong kinaiya ang unang

Cristohanong iglesia, mao kini ang kasibot nila sa pagpaambit sa gugma, kalipay, ug kalinaw nga si Jesucristo ray makadala nganha sa kasingkasing sa tawo. Sa maestabliser na ta pag-ayo sa panahon sa mga tinago (esotericism), kinahanglanon gyud nga moawat ning kasibota ang tinuod nga mga magtotoo sa tanang hut-onng sa katilingban—usa ka kasibot nga personal nakong nasaksihan sa nakig-ambitay ko sa mga igsoon diha ni Cristo sa mga iglesia lokal sa lagyong mga syudad sama sa Taipei, Seoul, ug Nanjing.

Sa pagsumada, uban sa mga Cristohanong gikan sa nagkalainlaing matang nga tinoohan, alang gyud sa hustong doktrina (orthodoxy) ug hustong batasan (orthopraxy) ang mga iglesia lokal. Kay ingon niana man, usa tang mopadayon subay sa prinsipyong, “Sa sukaranong mga butang pagkausa, sa *dili* sukaranong mga butang kagawasan, ug sa tanang butang paghigugma sa isigkatawo.” Samtang padayon tang maglantugi sa *dili* kaayo importanteng mga butang ning bahina sa tabil, wala ko magduda nga usa tang mabuhi sa eternidad nga magtubo nga labi pang makaila Niya nga nagluwas nato tungod lang sa grasya, pinaagi lang sa pagtoo, gumikan lang ni Cristo.

—Hank Hanegraaff

Si **Hank Hanegraaff** ang presidente sa Christian Research Institute ug magsisibya sa *Bible Answer Man* nga madungog adlaw-adlaw sa tibuok Estados Unidos ug Canada. Alang sa listahan sa mga estasyonang nagsibya sa *Bible Answer Man*, o aron ba maminaw pinaagi sa computer, adto sa www.equip.org.

Christian Research Institute
P.O. Box 8500
Charlotte, NC 28271-8500

THE
COMPLETE
BIBLE
ANSWER
BOOK

COLLECTOR'S EDITION

HANK
HANEGRAAFF

THE BIBLE ANSWER MAN

Hank Hanegraaff, host of the *Bible Answer Man* broadcast, has heard it all. He knows what questions plague believers and nonbelievers. And he's done something about it—he's spelled out the answers. This beautiful leather-bound hardback Collector's Edition of *The Complete Bible Answer Book* contains all of the questions from *The Bible Answer Book* Volumes 1 and 2, plus all-new answers to some of today's toughest questions, such as, "How should Christians think about global warming?" and "What is yoga?" Available through CRI—call 888.7000.CRI or log on to www.equip.org.

Available
Now!

CRI